

ingev/ İNSANİ
GELİŞME
VAKFI

İNSANİ GELİŞME ENDEKSİ
İLÇELER
igej

OCAK 2017

İNSANİ GELİŞME ENDEKSİ – İLÇELER (İGE-İ)

Doç.Dr. Murat ŞEKER

Çağla BAKIŞ

Barış Dizeci

Kitabın her hakkı saklıdır ve İnsani Gelişme Vakfı İktisadi Ticari İşletmesi'ne aittir. 5846 sayılı ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunları ve Türk Ticaret Kanunu gereğince; kısmen veya tamamen fotokopi, tarama, yazma ve diğer herhangi bir yöntemle çoğaltılamaz, kanuna uygun olmayan alıntılar yapılamaz.

Kitabın Adı

İnsani Gelişme Endeksi – İlçeler

Kitabın Yazarı

Doç. Dr. Murat ŞEKER

Çağla BAKIŞ

Barış DİZECİ

Düzenleme / Kapak

Rasim Çağrı

İç Baskı / Cilt

Çizge Tanıtım & Matbaacılık Ltd. Şti.

(Maltepe Mah. Davutpaşa Cad. Kale İş Merkezi No:232

Zeytinburnu / İST. - Tel: 0212 482 56 28 - Sertifika No: 13308)

Cilt

Çizge Tanıtım & Matbaacılık Ltd. Şti.

Kapak Baskı

Çizge Tanıtım & Matbaacılık Ltd. Şti.

Yayın Yönetmeni

N. Berk ÇOKER

Sertifika No / 34794

Yayın No / 1

ISBN 978-605-67151-0-5

İSTANBUL 2017

Yayınlayan

İNSANİ GELİŞME VAKFI İKTİSADİ TİCARİ İŞLETMESİ

Koşuyolu Cd No:52 Koşuyolu – Kadıköy / İstanbul

Tel: (0216) 540 50 21 – Faks: (0216) 540 50 24

info@ingev.org

www.ingev.org

<u>SUNUŞ</u>	6
<u>YÖNETİCİ ÖZETİ</u>	7
 <u>1. İNSANİ GELİŞME KAVRAMI VE ÖLÇÜMÜ</u>	9
 <u>2. ARAŞTIRMA KAPSAMI VE YÖNTEMİ</u>	10
<u>2.1. ARAŞTIRMA KAPSAMI</u>	10
<u>2.2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ</u>	23
<u>2.3. DEĞİŞKENLER</u>	25
<u>2.3.1. Yönetişim Göstergeleri</u>	27
<u>2.3.2. Sosyal Kapsama Göstergeleri</u>	28
<u>2.3.3. Ekonomik Durum Göstergeleri</u>	30
<u>2.3.4. Eğitim Göstergeleri</u>	30
<u>2.3.5. Sağlık Göstergeleri</u>	30
<u>2.3.6. Sosyal Yaşam Göstergeleri</u>	31
<u>2.3.7. Belediye Çevresel Performans ve Ulaşım Göstergeleri</u>	31
 <u>3. İNSANİ GELİŞME ENDEKSİ – İLÇELER</u>	33
<u>3.1. İGE-İ ANA ENDEKS</u>	33
<u>3.2. İGE-İ İLÇE GRUPLARI</u>	41
<u>3.2.1. Çok Yüksek İnsani Gelişme Grubuna Giren İlçeler</u>	42
<u>3.2.2. Yüksek İnsani Gelişme Endeksine Giren İlçeler</u>	43
<u>3.2.3. Orta İnsani Gelişme Endeksine Giren İlçeler</u>	45
<u>3.2.4. Düşük İnsani Gelişme Endeksine Giren İlçeler</u>	47
<u>3.3. İGE-İ ALT ENDEKSLER</u>	48
<u>3.3.1. Yönetişim Endeksi</u>	48
<u>3.3.2. Sosyal Kapsama Endeksi</u>	55
<u>3.3.3. Ekonomik Durum Endeksi</u>	63
<u>3.3.4. Eğitim Endeksi</u>	70
<u>3.3.5. Sağlık Endeksi</u>	77
<u>3.3.6. Sosyal Yaşam Endeksi</u>	84
<u>3.3.7. Belediye Çevresel Performans ve Ulaşım Endeksi</u>	91
 <u>GENEL DEĞERLENDİRME</u>	99
<u>EK I: İnsani Gelişme Endeksi Sonuçları – 150 İlçe</u>	101
<u>EK II: İGE-İ Veri Tabanı Tablosu</u>	105
<u>Kaynakça</u>	107

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1. İnsani Gelişme Endeksi – Türkiye (1990-2014)	10
Grafik 2. İGE-İ Grup Dağılımı	42
Grafik 3. İGE-İ Yönetişim Endeksi Grupları	55
Grafik 4. İGE-İ Sosyal Kapsama Endeksi Grupları	60
Grafik 5. İGE-İ Ekonomik Durum Endeksi Grupları	70
Grafik 6. İGE-İ Eğitim Endeksi Grupları	77
Grafik 7. İGE-İ Sağlık Endeksi Grupları	84
Grafik 8. İGE-İ Sosyal Yaşam Endeksi Grupları	91
Grafik 9. İGE-İ Belediye Çevresel Performans ve Ulaşım Endeksi Grupları	96
Grafik 10. İGE-İ Alt Boyut Kümeleri Yüzde Dağılımları	96

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Araştırma Kapsamındaki İller	11
Tablo 2. İGE-İ Değişken Tablosu	26
Tablo 3. “Gizli Müşteri” Senaryo Soruları	28
Tablo 4. Faaliyet Değerlendirme Tablosu Örneği - Engelliler	39
Tablo 5. Faaliyet Değerlendirme Tablosu Örneği - Sosyal Yaşam	31
Tablo 6. İGE-İ Ana Sonuçları	34
Tablo 7. İGE-İ Grup Ortalama Değerleri	41
Tablo 8. İGE-İ Çok Yüksek İnsani Gelişme Düzeyi (Yeşil Bölge)	43
Tablo 9. İGE-İ Yüksek İnsani Gelişme Düzeyi (Mavi Bölge)	44
Tablo 10. İGE-İ Orta İnsani Gelişme Düzeyi (Sarı Bölge)	46
Tablo 11. İGE-İ Düşük İnsani Gelişme Düzeyi (Kırmızı Bölge)	48
Tablo 12. İGE-İ Yönetişim Endeksi	49
Tablo 13. İGE-İ Sosyal Kapsama Endeksi	56
Tablo 14. İGE-İ Ekonomik Durum Endeksi	63
Tablo 15. İGE-İ Eğitim Endeksi	71
Tablo 16. İGE-İ Sağlık Endeksi	78
Tablo 17. İGE-İ Sosyal Yaşam Endeksi	85
Tablo 18. İGE-İ Belediye Çevresel Performans ve Ulaşım Endeksi	92
Tablo 19. İGE-İ Alt Boyut Kümeleri	99

SUNUŞ; İnsani Gelişmeyi Bir Yönetmel Performans Ölçütü yapmak

UNDP İnsani Gelişme endeksi küresel bir hareket noktası oluşturdu. Başlangıçta veri sınırlılıkları nedeni ile az sayıda değişken üzerine inşa edilen endeksin kapsamı zamanla gelişti. Önümüzdeki dönemde niceliksel verinin yanı sıra kaliteye yönelik göstergelerin ilavesi ile daha etkili bir kılavuz haline geleceğini düşünüyoruz.

Ülkemizde son birkaç yılda değişik bakış açılarından insanın “iyi olma halini” ölçmeye yardımcı olan çalışmalar yayınlandı. TÜİK’in illerde yaşam kalitesini ölçen çalışması önemli bir adımdı. Yine TÜİK’in il bazında kişi başına gayri safi yurt içi hasıla hesaplarını yayınlaması bu alanda çalışanlar için önemli bir destek oldu. TEPAV gelir konusundaki değişik ve yaratıcı çalışmalarıyla dikkat çekti. TÜRKONFED ve EDAM tarafında hazırlanan il bazında rekabet endeksi bir başka açıdan insani gelişme üzerinde çalışan bizlere yardımcı oluyor.

Biz İNGEV de insani gelişme kavramının yaygınlaşmasına katkı verecek her çalışmayı büyük bir heyecanla karşılıyoruz. Kendi katkı alanımızı ise konuyu daha mikro bir seviyeye indirerek üzerinden aksiyon alınabilir bir yönetim aracı haline getirmek şeklinde somutladık. Bu aynı zamanda yönetimler için kamuya açık bir performans değerlendirme sisteminin oluşmasına imkan verecekti.

İnsani Gelişme endeksini (İGE-İ) bu nedenle de ilçeler düzeyinde ele aldık. Öncelikle belediye başkanlarımızın daha tanımlanabilir bir çerçevede durumu görmelerine, buna göre uygun buldukları gelişme alanlarında somut aksiyonlar alabilmelerine destek olmayı öngördük. İGE-İ ‘nin gelecek dönemlerinde alınan aksiyonların etkilerini de izleyebilecekler. Kullandığımız verilerin bir bölümü merkezi hükümet ile il bazındaki çeşitli kamu ve yerel otoritelerin yetki alanlarına dağılmış konuları kapsasa bile, önemli bir kısmı ilçe düzeyinde etki edilebilir “hayat” değişkenleridir. Böylece İnsani gelişme günlük hayata transfer edilebilir bir somutluk kazanabilecektir.

İlk yılımızı birçok pratik nedenle 150 büyük ilçe ile sınırladık. Önümüzdeki yıllarda genişlemeyi umuyoruz.

Doç.Dr.Murat Şeker İGE-İ çalışmasının bütünü koordine etti ve yazımını gerçekleştirdi. Geçmişteki benzer çalışmaları ile de dikkat çeken Şeker, bu alanın ülkemizdeki en önemli akademisyeni. Önümüzdeki yıllarda ismini çok duyacağımızdan eminim.

Yaklaşık 20 yıldır aynı sektörde meslektaş olarak çalıştığımız Çağla Bakış istatistik analizlerle çalışma ekibinde yer aldı. Endeks mantığımızın ve kümeleme analizlerimizin güçlü bir şekilde ilerlemesini sağladı.

İNGEV gibi bir organizasyonunun ve İGE-İ gibi çalışmaların bütün süreci toplayan isimsiz kahramanlara ihtiyacı olur. Biz yine de onlara bir isim veriz. Bu çalışmada o isim Barış Dizici oldu.

Ekibin sekreteryasını Zeynep Tok üslendi, “gizli müşteri” çalışması dahil, yerel yönetimlerden veri toplama faaliyetlerini yürüttü.

İNGEV’in projeler ve yönetmel koordinasyonunu yürüten Berk Çoker ihtiyaç olan her aşamada çalışma ekibinin hayatını kolaylaştırdı.

Katkılarınızla birlikte Türkiye’mizin insani gelişmeye somut katkı veren bir araca sahip olacağını umuyoruz.

Sevgi ve saygılarımızla

Vural Çakır

YÖNETİCİ ÖZETİ

İnsani Gelişme Endeksi, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından 1990 yılından beri ülkeler düzeyinde yayımlanmaktadır. Kişi başına düşen gelir, doğumda beklenen yaşam süresi, okur-yazar ve okullaşma oranları dikkate alınarak hesaplanan İnsani Gelişme Endeksi, gelirin yanında eğitim ve sağlık verileriyle insani gelişmeyi ölçmeye çalışmaktadır.

UNDP tarafından yayınlanan ve ulusal düzeyde karşılaştırmalara imkân tanıyan İnsani Gelişme Endeksi, yerel düzeyde insani gelişmenin takibine cevap verememektedir. UNDP, ülkeler arası karşılaştırmalar yaptığından doğal olarak makro ve nicel ölçekler kullanmaktadır. Ancak, yerelleşmenin giderek arttığı günümüzde insani gelişmenin yerel ölçekte izlenmesi, hem yerel yönetimler hem de toplumun tüm kesimleri açısından önem taşımaktadır. Özellikle yerel yönetimlerin, giderek artan hizmet alanı ve çeşitliliği düşünüldüğünde; insani gelişmeye yönelik kamusal hizmetlerin üretilmesinde önemli bir görev üstlenecekleri açıkça gözlenmektedir.

Yerelleşen hizmet alanlarının yaygınlaşması, insani gelişmeye etki eden yerel politika araçlarını da çeşitlendirmektedir. Bu araçların mikro ölçekte yerel yönetimler tarafından etkin kullanılması, başta merkezi yönetimler olmak üzere diğer paydaşlar tarafından da desteklenmesi yaşam kalitesini yükseltmektedir.

İNGEV, günlük hayata etki yapabilecek yönetilebilir değişkenleri önemsemekte olup, yerel düzeyde insani gelişmenin ölçülmesinin; hem hızlı aksiyon alınması hem de yerel yöneticilerin bu bağlamda performanslarını artırması açısından bir fırsat olduğunu düşünmektedir. Bu amaç doğrultusunda, bu çalışmada UNDP'nin 1990 yılından beri açıkladığı İnsani Gelişme Endeksi, Türkiye özelinde ilçe düzeyine indirgenerek mikro ölçekte yeni bir anlayışla ele alınmaktadır.

İGE-İ olarak adlandırılan İnsani Gelişme Endeksi – İlçeler araştırması, Türkiye’de büyükşehir sınırları içinde yer alan en yüksek nüfusa sahip 150 ilçeyi kapsamaktadır. Araştırmada kullanılan göstergelerin bir kısmının yerel yönetimlerin hizmet alanını içermesinden dolayı, çalışmanın kapsamı büyükşehir yönetiminin olduğu illerde sınırlandırılmıştır.

İlçe düzeyinde sosyal, ekonomik ve çevresel faktörlere yönelik bileşenlerden oluşan İGE-İ, yönetim, sosyal kapsama, ekonomik durum, eğitim, sağlık, sosyal yaşam, çevre ve ulaşım göstergeleri içermektedir. Ancak çalışmaya dâhil edilmek istenmesine rağmen bazı alanlarda veri kısıtının varlığı bazı alanlarda ise verinin paylaşılmaması sonucunda, endekse dahil edilemeyen göstergeler de mevcuttur. İlerleyen yıllarda endeksin bu anlamda daha zengin bir yapıya kavuşacağı beklenmektedir.

Bu yıl ilki açıklanan İGE-İ yıllar itibariyle tekrarlanarak, ilçelerdeki insani gelişmenin izlenmesini sağlayacak; bu bağlamda yerel yönetimlerin faydalanabileceği önemli bir veritabanını oluşturacaktır. İGE-İ'nin insani gelişme için bir kılavuz niteliği taşıyarak yerel yönetimlerin çalışmalarına destek sağlayacağı umulmaktadır. Araştırmanın özet sonuçlarını bulacağınız bu kitabın dışında, İNGEV'in resmi internet sitesi olan www.ingev.org üzerinden hem detaylara, hem de harita ve tablolara ulaşma imkânı sağlanmıştır.

Araştırma sonuçlarının başta yerel yönetimler olmak üzere, kamusal karar alma sürecindeki tüm paydaşlara, sivil toplum kuruluşlarına, akademisyenlere ve araştırmacılara insani gelişme alanında kaynak teşkil edecek bir altlık olacağı beklenmektedir.

Doç.Dr. Murat ŞEKER

1. İNSANİ GELİŞME KAVRAMI VE ÖLÇÜMÜ

İnsani gelişme milli gelir dışında bir refah göstergesi olup; gelir ile birlikte eğitim, sağlık ve iyi yaşam standartlarını içeren çok boyutlu bir kavramdır.

İnsanların içinde bulunduğu ekonomilerin zenginliğinden öte, insan hayatının zenginleşmesiyle ilgili bir kavram olan insani gelişme, insanların kendilerine ve sahip oldukları fırsatlara odaklanan bir yaklaşımdır. Bireyin istediği hayatı yaşaması için daha fazla özgürlük ve imkân sağlanmasıyla ilgilidir. İnsani gelişme öte yandan, daha fazla seçme şansı ve daha fazla fırsatın tanınmasına odaklanmaktadır. Tüm insanlara bireysel veya kolektif olarak, kendi potansiyellerini geliştirebilmeleri, üretken ve yaratıcı bir hayat geçirebilmeleri için gerekli şartları sağlamayı hedeflemektedir. (İNGEV, 2016)

İnsani gelişme kavramı, ilk kez **İnsani Gelişme Endeksi** başlığı ile Pakistanlı ekonomist Mahbub ul Haq tarafından 1990 yılında çeşitli bileşenlere dayalı olarak ülkeler düzeyinde oluşturulmuştur. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın yayınladığı Gelişme Raporu'nda 1990 yılında bu endekse yer verilmiş ve insani gelişme sadece gelir ile değil eğitim ve sağlık alanındaki göstergelerle birlikte değerlendirilmiştir. Bu bağlamda uzun, sağlıklı ve yaratıcı bir hayat, bilgi ve eğitime erişilebilirlik ve bireysel gelişimi sağlayabilecek kaynaklara ulaşmak insani gelişmenin temel unsurlarıdır. Ülke düzeyinde veri derlenen ve 1990'dan bu yana açıklanan İnsani Gelişme Endeksi, bazı hesaplama değişiklikleri ile günümüze kadar Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından açıklanmaya devam edilmiştir.

İnsani Gelişme Endeksi 1990 yılından günümüze kadar metodolojik güncellemelerle hesaplanmaya devam edilmiş, ülke ve veri kapsamına göre şekillendirilmiştir.

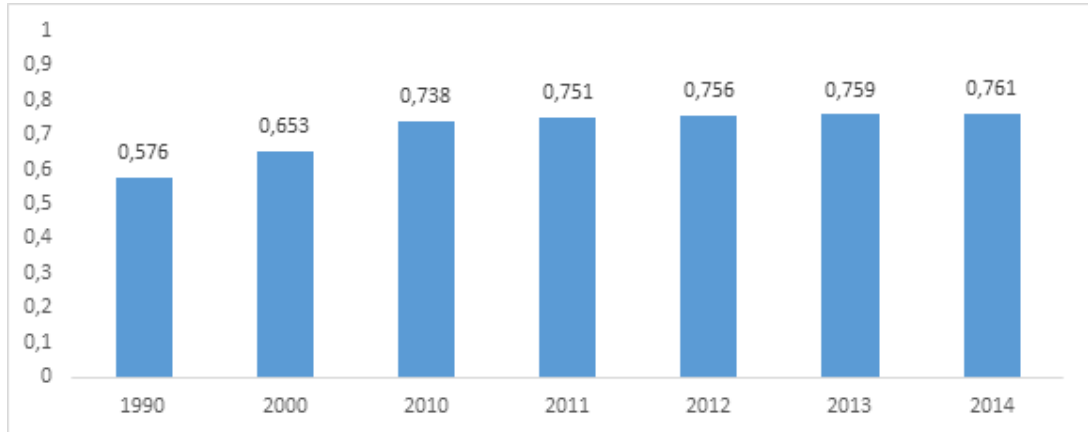
1990 yılında İnsani Gelişme Endeksi hesaplanırken üç ana faktör kullanılmıştır. Doğumda yaşam süresi sağlık, okuryazar oranı eğitim ve kişi başına düşen gayrisafi yurtiçi hâsıla gelir göstergesi olarak hesaplamaya katılmıştır. Bu üç gösterge eşit ağırlığa sahip olarak değerlendirilmiş ve ortalaması alınarak endeks hesaplanmıştır. 1991 yılında eğitim göstergesi olarak iki değişken kullanılmaya başlanmıştır. Okur-yazar oranı ile birlikte ortalama okullaşma oranı da dikkate alınmış; okuryazar oranı 2/3, okullaşma oranı ise 1/3 oranında eğitim endeksini etkilemiştir. Öte yandan gelir endeksi hesaplanırken kullanılan yöntem değiştirilerek kişi başına düşen GSYH, yoksulluk sınırıyla ilişkilendirilmiştir. 1994 yılına gelindiğinde daha önceki yıllarda endeksin hesaplanmasında kullanılan maksimum ve minimum değerler sabitlenmiştir. Buna göre yaşam beklentisi 25-85 yıl, okuryazar oranı %0-%100 oran, ortalama okullaşma yılı 0-15 yıl ve kişi başına düşen gelir ise 200 \$-40.000 \$ aralığında belirlenmiştir. 1995 yılında ortalama okullaşma oranı yerine, ilk, orta ve lise eğitimlerine katılma oranı alınmaya başlanmış; kişi başına düşen gelirde ise minimum düzey 100 dolara çekilmiştir. 1999'da kişi başına düşen gelirin logaritmik değeri endekse dâhil edilmiş, böylece kişi başına gelir düzeyinin artışının genel endekse etkisi azalarak artan bir yapıya bürünmüştür. (UNDP, 1990-2015)

İnsani Gelişme Endeksi'nin hesaplanmasındaki en güncel değişiklik, 2010 yılında eğitim ve gelir endekslerinde yapılmıştır. Eğitim başlığı altında ortalama okullaşma oranının yanı sıra beklenen okullaşma yılı da hesaplamaya katılmış, okuryazar oranı

dışarıda bırakılmıştır. Beklenen okullaşma oranı, 25 yaş üstü bireylerin aldıkları toplam eğitim yıllarının ortalaması dikkate alınarak hesaplanmıştır. Gelir başlığında ise satınalma gücü paritesine göre uyarlanmış kişi başına düşen gayrisafi yurtiçi hasılanın yerine, kişi başına düşen gayri safi milli gelir kullanılmıştır. Bu değişikliklerle beraber beklenen yaşam süresi 20-83,2 yıl, beklenen okullaşma 0-20,6 yıl, ortalama okullaşma 0-13,2 yıl ve kişi başına düşen gayri safi milli gelir ise 163\$-108.211\$ olarak sabitlenmiş ve genel endeksin hesaplanmasında aritmetik ortalama yerine geometrik ortalama benimsenmiştir. (UNDP, 2010)

Endeksin sonuçları yıllar itibarıyla incelendiğinde Norveç, Avustralya, İsviçre, Danimarka, Hollanda, Almanya, İrlanda, Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'nın genel olarak ön sıralarda yer aldığı gözlenmektedir. Türkiye'nin ise 1990'dan bu yana insani gelişme endeksindeki skoru sürekli bir artış eğilimindedir. Ancak bu artış eğilimi ülke sıralamaları açısından fazla etkili olamamıştır. Türkiye, insani gelişme endeksinde son iki yıldır 188 ülke arasında 72. sırada yer almıştır. (UNDP, 2015)

Grafik 1. İnsani Gelişme Endeksi – Türkiye (1990-2014)

Kaynak: (UNDP, 2015)

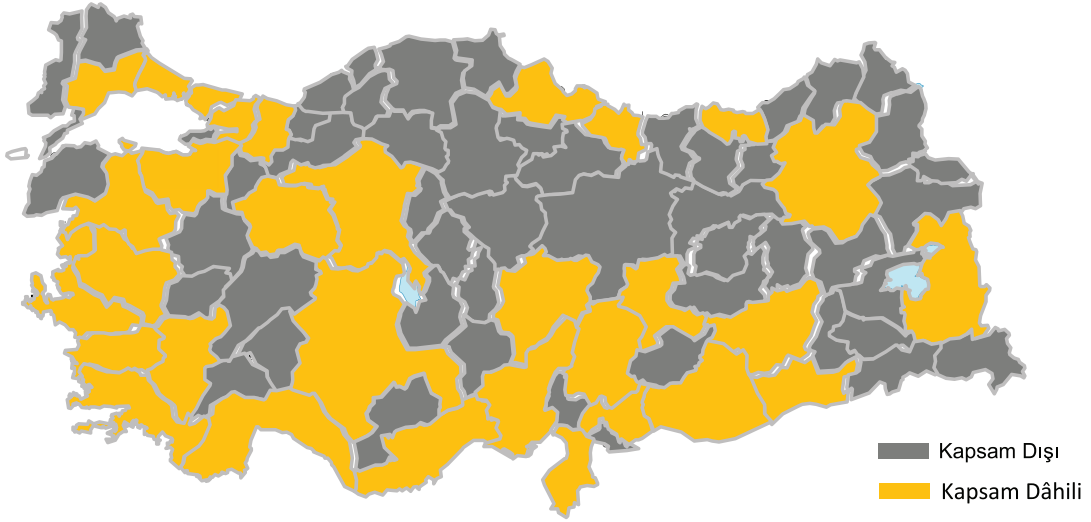
2. ARAŞTIRMA KAPSAMI VE YÖNTEMİ

Raporun bu bölümünde araştırma kapsamında bulunan il ve ilçeler belirtilerek, araştırma metodolojisi açıklanacaktır. Aynı zamanda metodolojinin teorik açıklamasıyla birlikte, endeks hesaplamalarında kullanılan değişkenler alt boyutlar düzeyinde ortaya konulacaktır.

Günlük hayata etki yapabilecek yönetilebilir değişkenler kullanılarak, yerel düzeyde insani gelişmenin ölçülmesi; hem hızlı aksiyon alınması hem de yerel yöneticilerin bu bağlamda performanslarını artırması açısından önemlidir. Bu araştırmada UNDP'nin 1990 yılından beri açıkladığı İnsani Gelişme Endeksi; mikro göstergeler düzeyinde derlenen nicel ve nitel indikatörler ile yeniden yorumlanmıştır.

2.1. ARAŞTIRMA KAPSAMI

İnsani Gelişme Endeksi İlçeler (İGE İ) çalışmasında kapsamın en yüksek nüfuslu ilk 150 ilçe çerçevesinde gerçekleştirilmesi öngörülmüştür. Çalışmaya dâhil edilecek ilçelerin

yerel ölçekte hizmet karşılaştırmalarının eşitliğini sağlamak amacıyla, büyükşehir belediyelerinin bulunduğu iller arasından seçilmesine karar verilmiştir.

Araştırmaya konu olan büyük şehir belediyelerinin bulunduğu 30 il.

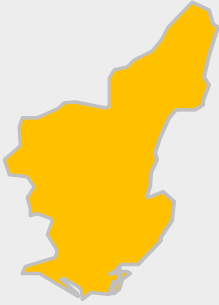
Böylelikle çalışmaya büyükşehir belediyesi bulunan 30 il dâhil edilmiş bu illerin sınırları içinde olan 519 ilçeden nüfusu en yüksek olan 150 ilçe seçilmiştir. Kapsama dâhil edilen ilçeler 30 ilin toplam nüfusunun % 78'ini temsil etmektedir.

Tablo 1. Araştırma Kapsamındaki İller

İl	Toplam İlçe Sayısı	Seçilen İlçe Sayısı	Nüfus Kapsama Oranı
ADANA	15	6	92%
ANKARA	25	10	92%
ANTALYA	19	6	77%
AYDIN	17	2	41%
BALIKESİR	20	4	53%
BURSA	17	4	74%
DENİZLİ	19	2	62%
DİYARBAKIR	17	4	61%
ERZURUM	20	2	47%
ESKİŞEHİR	14	2	87%
GAZİANTEP	9	3	90%

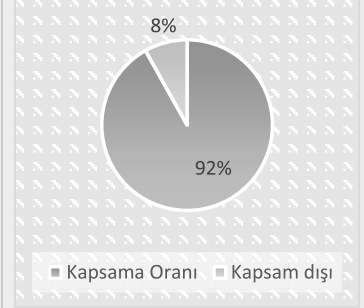
HATAY	15	3	49%
İSTANBUL	39	36	99%
İZMİR	30	11	76%
KAHRAMANMARAŞ	11	3	68%
KAYSERİ	16	3	80%
KOCAELİ	12	6	74%
KONYA	31	4	65%
MALATYA	13	2	77%
MANİSA	17	5	62%
MARDİN	10	2	50%
MERSİN	13	6	82%
MUĞLA	13	3	48%
ORDU	19	2	44%
SAKARYA	16	2	41%
SAMSUN	17	4	60%
ŞANLIURFA	13	5	68%
TEKİRDAĞ	11	3	60%
TRABZON	18	1	42%
VAN	13	4	66%
TOPLAM	519	150	78%

ADANA

Toplam ilçe sayısı : 15
Kapsanan ilçeler :

1. Seyhan
2. Yüreğir
3. Çukurova
4. Ceyhan
5. Sarıçam
6. Kozan

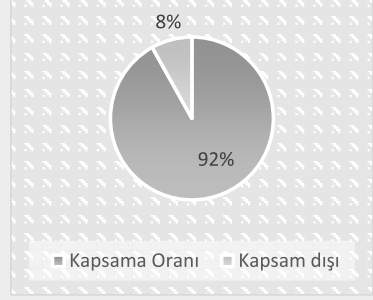

ANKARA

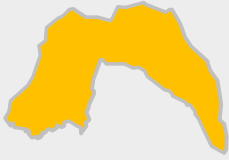

Toplam ilçe sayısı : 25
Kapsanan ilçeler :

1. Çankaya
2. Keçiören
3. Yenimahalle
4. Mamak
5. Etimesgut
6. Sincan
7. Altındağ
8. Pursaklar
9. Gölbaşı
10. Polatlı

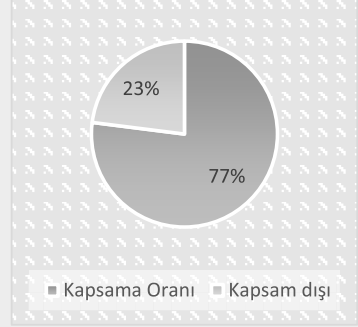

ANTALYA

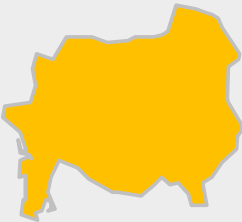

Toplam ilçe sayısı : 19
Kapsanan ilçeler :

1. Kepez
2. Muratpaşa
3. Alanya
4. Manavgat
5. Konyaaltı
6. Serik

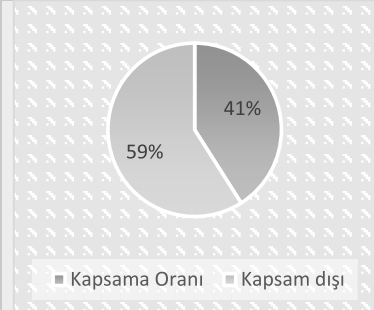

AYDIN

Toplam ilçe sayısı : 17
Kapsanan ilçeler :

1. Efeler
2. Nazilli

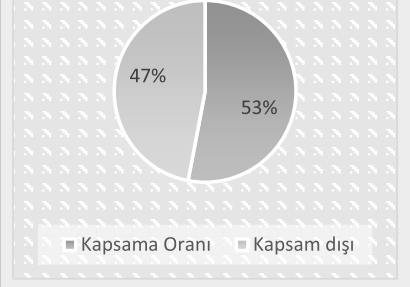

BALIKESİR

Toplam ilçe sayısı : 20
Kapsanan ilçeler :

1. Altıeylül
2. Karesi
3. Bandırma
4. Edremit

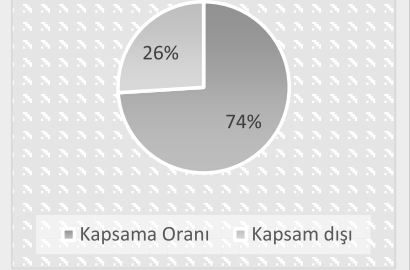

BURSA

Toplam ilçe sayısı : 17
Kapsanan ilçeler :

1. Osmangazi
2. Yıldırım
3. Nilüfer
4. İnegöl

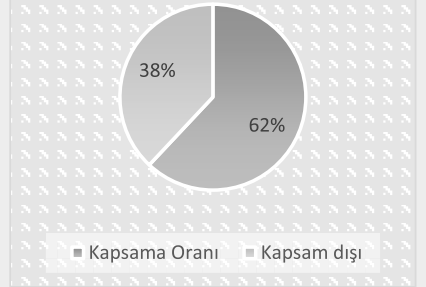

DENİZLİ

Toplam ilçe sayısı : 19
Kapsanan ilçeler :

1. Pamukkale
2. Merkezefendi

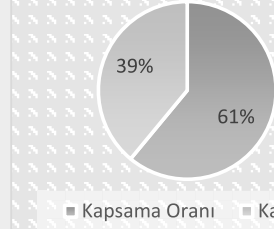

DİYARBAKIR

Toplam ilçe sayısı : 17
Kapsanan ilçeler :

1. Bağlar
2. Kayapınar
3. Yenişehir
4. Ergani

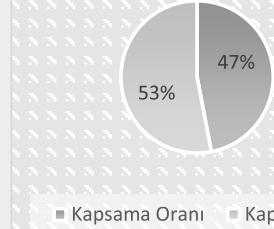

ERZURUM

Toplam ilçe sayısı : 20
Kapsanan ilçeler :

1. Yakutiye
2. Palandöken

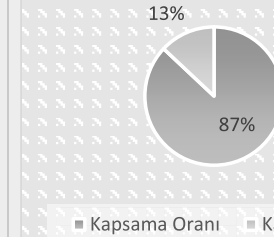

ESKİŞEHİR

Toplam ilçe sayısı : 14
Kapsanan ilçeler :

1. Odunpazarı
2. Tepebaşı

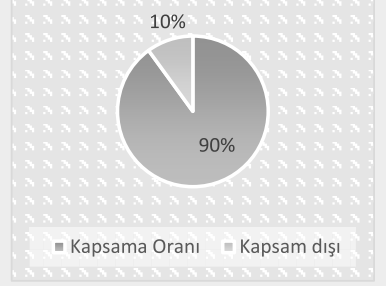

GAZİANTEP

Toplam ilçe sayısı : 9
Kapsanan ilçeler :

1. Şahinbey
2. Şehitkamil
3. Nizip

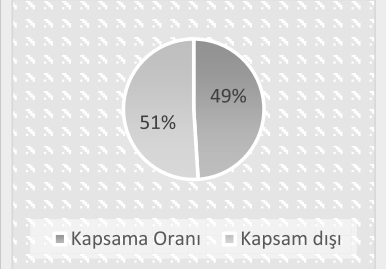

HATAY

Toplam ilçe sayısı : 15
Kapsanan ilçeler :

1. Antakya
2. İskenderun
3. Defne

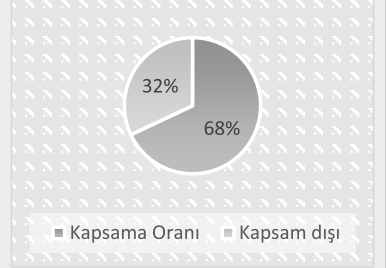

KAHRAMANMARAŞ

Toplam ilçe sayısı : 11
Kapsanan ilçeler :

1. Onikişubat
2. Dulkadiroğlu
3. Elbistan

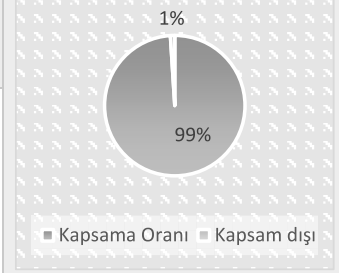

İSTANBUL

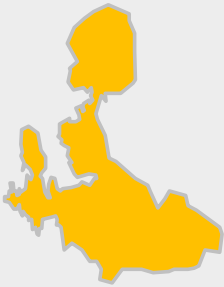

Toplam ilçe sayısı : 39
Kapsanan ilçeler :

1. Küçükçekmece	19. Sancaktepe
2. Bağcılar	20. Başakşehir
3. Esenyurt	21. Sarıyer
4. Ümraniye	22. Sultanbeyli
5. Pendik	23. Güngören
6. Bahçelievler	24. Zeytinburnu
7. Üsküdar	25. Beylikdüzü
8. Sultangazi	26. Şişli
9. Gaziosmanpaşa	27. Bayrampaşa
10. Maltepe	28. Beykoz
11. Kadıköy	29. Beyoğlu
12. Esenler	30. Arnavutköy
13. Kartal	31. Tuzla
14. Kağıthane	32. Çekmeköy
15. Avcılar	33. Büyükçekmece
16. Ataşehir	34. Bakırköy
17. Fatih	35. Beşiktaş
18. Eyüp	36. Silivri

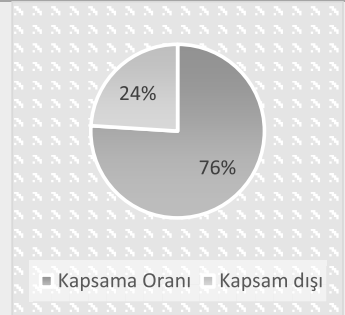

İZMİR

Toplam ilçe sayısı : 30
Kapsanan ilçeler :

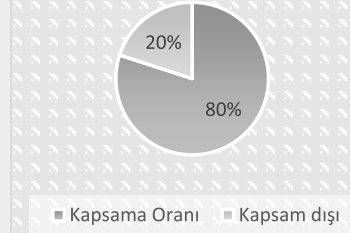
1. Karabağlar
2. Buca
3. Bornova
4. Konak
5. Karşıyaka
6. Bayraklı
7. Çiğli
8. Torbalı
9. Menemen
10. Gaziemir
11. Ödemiş

KAYSERİ

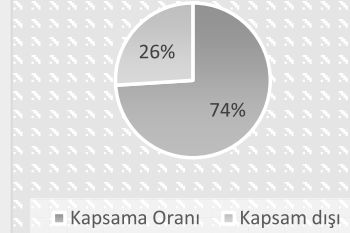
Toplam ilçe sayısı : 16
Kapsanan ilçeler :

1. Melikgazi
2. Kocasinan
3. Talas

KOCAELİ

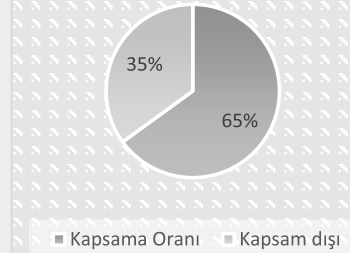
Toplam ilçe sayısı : 12
Kapsanan ilçeler :

1. Gebze
2. İzmit
3. Darıca
4. Gölcük
5. Körfez
6. Derince

KONYA

Toplam ilçe sayısı : 31
Kapsanan ilçeler :

1. Selçuklu
2. Meram
3. Karatay
4. Ereğli

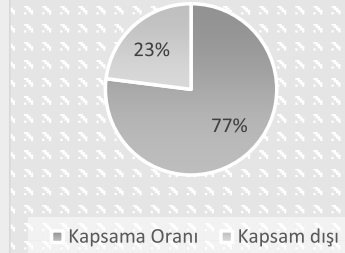

MALATYA

Toplam ilçe sayısı : 13
Kapsanan ilçeler :

1. Battalgazi
2. Yeşilyurt

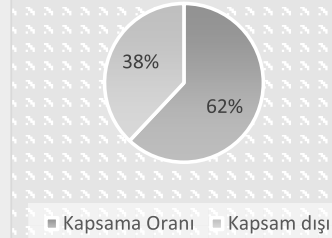

MANİSA

Toplam ilçe sayısı : 17
Kapsanan ilçeler :

1. Yunusemre
2. Şehzadeler
3. Akhisar
4. Salihli
5. Turgutlu

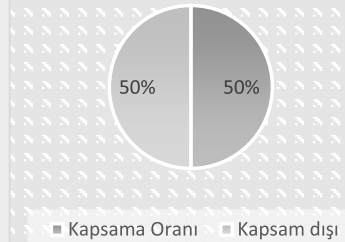

MARDİN

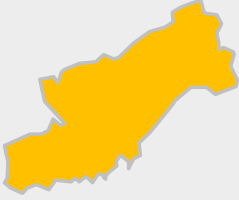

Toplam ilçe sayısı : 10
Kapsanan ilçeler :

1. Kızıltepe
2. Artuklu

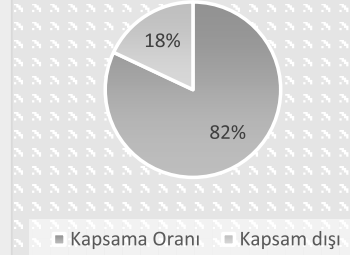

MERSİN

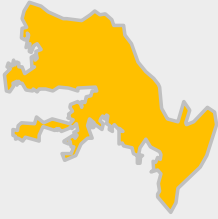

Toplam ilçe sayısı : 13
Kapsanan ilçeler :

1. Tarsus
2. Toroslar
3. Akdeniz
4. Yenişehir
5. Mezitli
6. Erdemli

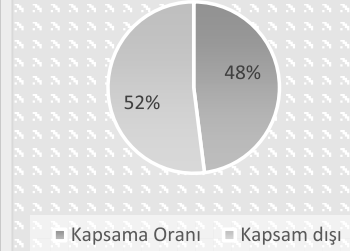

MUĞLA

Toplam ilçe sayısı : 13
Kapsanan ilçeler :

1. Bodrum
2. Fethiye
3. Milas

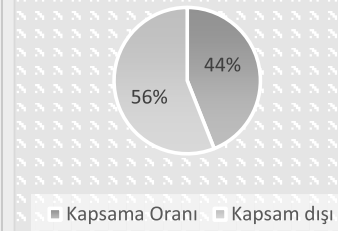

ORDU

Toplam ilçe sayısı : 19
Kapsanan ilçeler :

1. Altınordu
2. Ünye

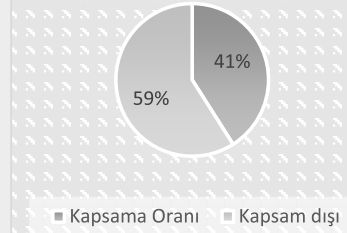

SAKARYA

Toplam ilçe sayısı : 16
Kapsanan ilçeler :

1. Adapazarı
2. Serdivan

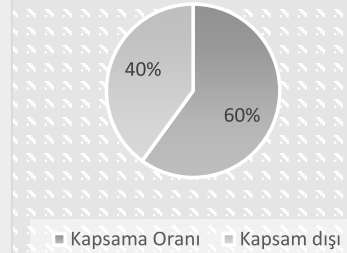

SAMSUN

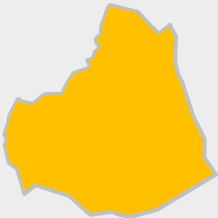

Toplam ilçe sayısı : 17
Kapsanan ilçeler :

1. İlkadım
2. Atakum
3. Bafra
4. Çarşamba

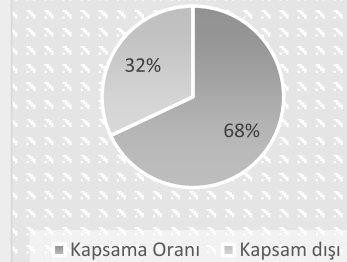

ŞANLIURFA

Toplam ilçe sayısı : 13
Kapsanan ilçeler :

1. Eyyübiye
2. Haliliye
3. Siverek
4. Viranşehir
5. Karaköprü

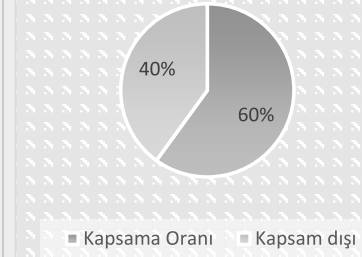

TEKİRDAĞ

Toplam ilçe sayısı : 11
Kapsanan ilçeler :

1. Çorlu
2. Süleymanpaşa
3. Çerkezköy

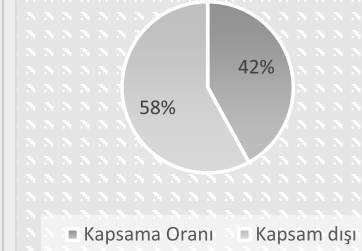

TRABZON

Toplam ilçe sayısı : 18
Kapsanan ilçeler :

1. Ortahisar

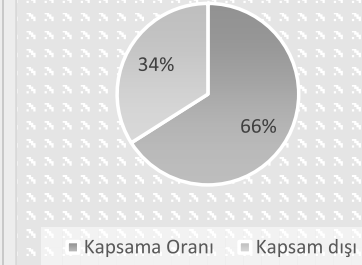

VAN

Toplam ilçe sayısı : 13
Kapsanan ilçeler :

1. İpekyolu
2. Erciş
3. Tuşba
4. Edremit

2.2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

İnsani gelişme kavramı, doğrudan (direkt) gözlenen bir kavram olmadığından, bu kavramı ölçebilmek için doğrudan gözlenebilen bazı değişkenlerden faydalanılmaktadır. Önceki bölümde de belirtildiği üzere Birleşmiş Milletlerin İnsani Gelişme Endeksi hazırlama yöntemi ülke düzeyinde ve sınırlı veri seti ile gerçekleştirilmektedir. Ancak bu çalışma, Türkiye’de büyükşehir sınırlarında nüfusu en yüksek 150 ilçeyi kapsamaktadır. Dolayısıyla ölçüm metodolojisinde hem ilçe düzeyinde olması hem de belli ölçekteki ilçeleri kapsamı açısından farklı bir yöntem izlenmiştir. Metodoloji özellikle veri seti düzeyinde farklılıklar içeren bir yapıda şekillendirilmiştir. Ancak endeksin hesaplama yönteminde Birleşmiş Milletlerin metodolojisi model olarak alınarak ilçe düzeyindeki veri setine uyarlanmıştır.

İnsani gelişmenin birtakım alt boyutlarının olması, bu boyutlara ilişkin endeks hesaplamalarını da zorunlu kılmıştır. Ana endeks olarak kurgulanan insani gelişme endeksi de zaten bu alt boyutların bir bileşkesidir. Tüm boyutların eşit oranda insani gelişmeyi etkilemediği kabul edildiğinden, endeksin hesaplanmasında ağırlıklandırılmış ortalama yönteminden faydalanılmıştır. Ağırlıklandırılmış ortalama yöntemiyle önce birbirinden farklı nitelikte oluşan alt boyutlara ilişkin hesaplamalar yapılmış, sonrasında tüm veri setini tek bir değer ile temsil etmeyi sağlayacak İnsani Gelişme Endeksi yine aynı yöntemle belirlenmiştir.

Literatürde ülke, il, bölge ya da ilçe karşılaştırmalarını içeren çeşitli endeks hesaplamaları ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, genellikle temel bileşenler analizinin uygulandığı görülmüştür. Çok değişkenli istatistik yöntemlerinden biri olan temel bileşen analizi ile farklı değişkenlerden oluşan bir veri matrisinde boyut indirgemesi yapılarak, daha az sayıda değişkenle temsiliyet sağlanmaya çalışılmakta ve endeks buna göre hesaplanmaktadır. Ancak temel bileşenler analizi sonucunda oluşturulan değişken ve boyut seti, toplam varyansın yalnızca bir kısmını açıklamaktadır. Bu noktada ölçme ve değerlendirmede bilgi kaybı yaşanmakta, kimi zaman sonuçlarda sapmalar meydana gelmektedir.

Bu çalışmada ise temel bileşenler analizi yöntemi bahsi geçen durumlar nedeniyle tercih edilmemiş, çok boyutlu ve soyut olan insani gelişme kavramının tek boyutlu, ölçülebilir ve somut bir hale getirilmesine imkân tanıyan ağırlıklandırılmış ortalama yöntemi benimsenmiştir.

Veri setindeki tüm değerlerin toplamının, o verideki birim sayısına bölünmesiyle aritmetik ortalama hesaplanırken; ağırlıklandırılmış ortalama hesabında ise önem derecesine göre ilgili değişkenlere ağırlık verilerek hesaplamalar yapılmaktadır.

Araştırma kapsamındaki 150 ilçe düzeyinde elde edilen veri seti ham verilerden olduğundan öncelikle veri madenciliğine tabi tutulmuştur. Veriler kişi başına, birim başına düşen değerlerle birlikte, çeşitli kategorik puanlandırmalara dönüştürülmüştür¹. Öte yandan verilerin ölçü birimlerindeki farklılıkların giderilmesi ve tek boyuta

1 * Detayları ilerleyen bölümde açıklanan değişkenler başlığında hangi veri setinde nasıl bir dönüştürme ve uyarlama yapıldığı izlenebilir.

indirgenebilmesi için normalize edilmiştir. Veri setinin normalizasyonunda *asgari-azami normalleştirilmesi* (*min-max normalisation*) yöntemi benimsenmiştir. Böylece bir değişken serisinde en büyük ve en küçük değerler ele alınarak, diğer veriler bu değerlere göre normalleştirilmiştir. En küçük değer 0 iken en büyük değer 1 olacak şekilde yapılan normalleştirme sonucunda tüm veri seti 0-1 aralığında dağılmıştır. Öte yandan normalize edilen veri setinin okunurluğu, anlaşılabilirliği ve izlenebilirliği bu haliyle kolaylaştırılmıştır.

$$X_{normal} = \frac{x - x_{asgari}}{x_{azami} - x_{asgari}}$$

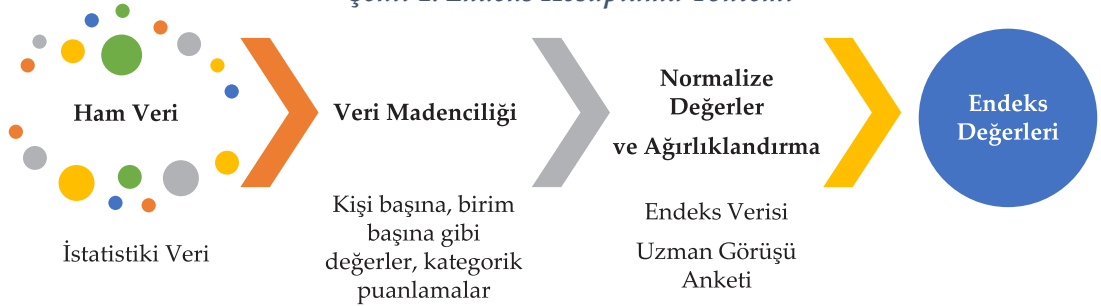
Yukarıdaki formül ile 0-1 aralığına dönüştürülen veriler ile çok sayıda ve farklı boyutta yer alan veri setinin tek boyuta indirgenmesi sağlanmıştır. Verilerin normalize edilmesi sonucunda, her değişken için belirlenmiş ağırlıklar ile endeks hesaplanmasına geçilmiştir. Burada ağırlıkların belirlenmesinde birçok uluslararası endeks çalışmasında başvurulan yöntem olan *Uzman Görüşü Anketi* (*Expert Opinion Survey*) yöntemine başvurulmuştur. Konuyla ilgili akademisyenler ve uzmanlar üzerinden yapılan ankette toplam 50 katılımcıdan görüş alınmış ve endeksteeki boyut ağırlıklandırılmalarında bu görüşlerden faydalanılmıştır. Endesin hesaplanmasında normalize değerler ve ağırlıklar kullanılarak aşağıdaki formül uygulanmıştır.

$$Endeks = \frac{\sum_i A_{ji} X_{ji}}{\sum_i A_{ji}}$$

A_{ji} : j ana değişkeninin i 'inci alt değişkenin ağırlığı

X_{ji} : j ana değişkeninin i 'inci alt değişkeninin normalize edilmiş değeri

Şekil 1. Endeks Hesaplama Yöntemi

Endeks sonuçlarının değerlendirilmesinde ise sadece bir sıralama ve skorlamaya bağlı kalınmamış, ilçeler arası benzerliklerin ortaya konulması amacıyla kümeleme analizi kullanılmıştır. Çok değişkenli istatistiksel yöntemlerden biri olan kümeleme (Hair, vd.; 1998), analitik bir teknik olup doğal gruplamaları bilinmeyen bir kitleden birimlerin karakteristik özellikleri dikkate alınarak benzerliklerine ya da farklılıklarına göre alt gruplara ayrıştırılması işlemidir. Bu noktada birbirinden ayrıışan gruplar kendi içinde homojen bir yapı sergilemektedir.

Kümeleme analizinin etkin bir sonuç vermesi ve grupların kendi içinde homojen bir yapıda şekillenmesi için kümeleme algoritmasının doğru seçilmesi gereklidir.

Kümeleme analizindeki temel algoritmalar hiyerarşik ve hiyerarşik olmayan olarak adlandırılmaktadır (Ketchen, vd.; 1996). Hiyerarşik kümeleme analizi, birimleri veya nesneleri uzaklık ölçü birimleri ile benzerlikleri derecesine göre belirli aşamalarda çeşitli kümeleme teknikleriyle^{2*} birleştirilmesini amaçlarken; hiyerarşik olmayan kümeleme yönteminde k-ortalamlar tekniği kullanılmaktadır. K-ortalamlar tekniği birimleri grup içi değişkenliği minimum, gruplar arası değişkenliği maksimum yapacak şekilde k gruba ayırmayı amaçlayan iteratif bir kümeleme algoritmasıdır (Ketchen, vd.; 1996). K-ortalamlar tekniğinde önsel bilgi ile k küme sayısı belirlenmektedir. Bu çalışmada k değeri 4 olarak belirlenmiştir. Bunun nedeni ise Birleşmiş Milletlerin hazırladığı İnsani Gelişme Endeksinin 4 grup düzeyinde kategorileştirilmesidir. Böylece ilçeler düzeyinde oluşturulan insani gelişme endeksi ana ve alt boyutlar açısından çok yüksek, yüksek, orta ve düşük insani gelişme kategorileri ile kümelennmiştir.

2.3. DEĞİŞKENLER

Değişkenlerin belirlenmesinde ilgili literatürden^{3*} faydalanılmıştır. Literatür taramasının ardından araştırmaya temel teşkil edecek veriler yönetim, sosyal kapsama, ekonomik durum, eğitim, sağlık, sosyal yaşam, belediye çevresel performans ve ulaşım başlıkları olarak 7 ana kategoride gruplandırılmıştır. Yönetim alanında dört, sosyal kapsama alanında on iki, ekonomik durum alanında on bir, eğitimde yedi, sağlıkta beş, sosyal yaşamda altı, belediye çevresel performans ve ulaşım alanında ise beş değişken kullanılmıştır. Dolayısıyla İnsani Gelişme İlçeler endeksinin hesaplanmasında 7 ana başlıkta 50 değişken ele alınmıştır.

2 * Tek bağlantı kümeleme yöntemi, ortalama bağlantı kümeleme yöntemi, tam bağlantı kümeleme yöntemi, medyan bağlantı kümeleme yöntemi, küresel ortalama bağlantı yöntemi ve Wald bağlantı kümeleme yöntemi.

3 * Değişkenlerin belirlenmesinde faydalanılan bazı kaynaklar:

- UNDP, Human Development Reports, NY, USA.
- DPT, İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması, Ankara, 1996.
- DPT, İlçelerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması, Ankara, 2004, www.kalkinma.gov.tr/DocObjects/Download/8142/ilce.pdf
- DPT, İllerin ve Bölgelerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması, Ankara, 2003, www.kalkinma.gov.tr/DocObjects/Download/8143/2003-05.pdf
- Kalkınma Bakanlığı, İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması-2011, http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/view/14197/BASIN_A%C3%87IKLAMASI-sege_2011-v6.pdf
- Şeker, M., vd.; TRC2 Bölgesi (Diyarbakır, Şanlıurfa) Yaşam Kalitesi Araştırması, Karacadağ Kalkınma Ajansı Yayınları, Diyarbakır, 2016.
- Şeker, M., vd.; İller Arası Rekabet Endeksi 2013-2014, Kayseri Ticaret Odası, Kayra Ofset, Kayseri, 2015.
- Şeker, M., vd.; TR63 Bölgesi (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye) Yaşam Kalitesi Araştırması, DOĞAKA Yayınları, Hatay, 2014.
- Şeker, Murat; İstanbul'da Yaşam Kalitesi Araştırması, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Yayın No: 2010-13, İstanbul, 2011, <http://www.ito.org.tr/itoyayin/0023050.pdf>
- Şeker, M. vd; Küresel Rekabet Endeksi 2012 – 81 İl 26 Bölge, İstanbul Kalkınma Ajansı Projesi, İstanbul 2012.
- Şeker, M. vd; İstanbul Rekabet Endeksi – 39 İlçe, İstanbul Kalkınma Ajansı Projesi, İstanbul 2012.
- Şeker, M.; İstanbul'da Kentsel Yaşam Kalitesi Araştırması, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Projesi İstanbul, 2012.
- Ulusoy, A.; Şeker, M.; Bektaş, H.; Aslantürk, O.; Trabzon'da Yaşam Kalitesini Geliştirme ve Modelleme Projesi, DOKA Mali Destek Programı, Trabzon, 2013.

Tablo 2. İGE-İ Değişken Tablosu

ALT ENDEKSLER	DEĞİŞKENLER
YÖNETİŞİM ENDEKSİ	Belediye Bilgi Paylaşımı ve Saydamlık Endeksi
	Belediyeye Erişim Endeksi
	Belediye Sosyal Medya Kullanım Endeksi
	Seçimlere Katılım Oranı
SOSYAL KAPSAMA ENDEKSİ	Aileye Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği
	Aileye Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı
	Çocuklara Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği
	Çocuklara Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı
	Gençlere Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği
	Gençlere Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı
	Hasta ve Yaşlılara Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği
	Hasta ve Yaşlılara Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı
	Kadınlara Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği
	Kadınlara Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı
	Mültecilere Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği
	Mültecilere Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı

EKONOMİK DURUM ENDEKSİ	Alışveriş Merkezi Varlığı
	Alışveriş Merkezi Sayısı
	Banka Çeşitliliği
	On bin Kişiye Düşen Banka Şube Sayısı
	Kiralık Konut Piyasa Bedeli ()
	Satılık Konut Piyasa Bedeli ()
	Satılık Konut Piyasa Bedelindeki Yıllık Değişim ()
	On bin Kişiye Düşen Mini Market Sayısı
	On bin Kişiye Düşen Süpermarket Sayısı
	Hipermarket Varlığı
EĞİTİM ENDEKSİ	Yaş Bağımlılık Oranı
	Okur-Yazar Oranı
	Okur-Yazar Kadın Oranı
	Hiç Eğitim Almamış Kadın Oranı
	Üniversite Mezunu Oranı
	Üniversite Mezunu Kadın Oranı
	Ortalama Eğitim Süresi
SAĞLIK ENDEKSİ	Kadınlarda Ortalama Eğitim Süresi
	Kaba Ölüm Hızı
	On bin Kişiye Düşen Ambulans Sayısı
	On bin Kişiye Düşen Eczane Sayısı
	Hastane Varlığı
SOSYAL YAŞAM ENDEKSİ	Toplam Hastane Sayısı
	Özel Müze Varlığı
	Sinema Sayısı
	Tiyatro Sayısı
	Sosyal ve Kültürel Hizmetlerin Çeşitliliği
	Sosyal ve Kültürel Hizmetlerin Kalite Puanı
	Alışveriş Merkezi Varlığı
BELEDİYE ÇEVRESEL PERFORMANS VE ULAŞIM ENDEKSİ	Sokak Hayvanlarına Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği
	Sokak Hayvanlarına Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı
	Çevreye Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği
	Çevreye Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı
	Metro, Hafif Metro, Tramvay Hattı Varlığı

2.3.1. Yönetişim Göstergeleri

Yönetişim göstergeleri, genel olarak belediyelerin faaliyet raporlarından ve resmi internet sitelerinden derlenerek 4 başlıkta incelenmiştir. İnceleme yapılırken

belediyelerin yayınladıkları zorunlu ve resmi bir yayın olan *faaliyet raporları* ele alınarak, karşılaştırmalarda eşitliğin sağlanması amaçlanmıştır. Faaliyet raporlarında yer alan etkinlikler/alanlar dikkate alınmış, raporda yer almayan etkinliklere/alanlara ilişkin bir veri derlemesi yapılmamıştır.

- Belediye Bilgi Paylaşımı ve Saydamlık endeksi
- Belediye Erişim Endeksi
- Belediye Sosyal Medya Kullanım Endeksi
- Seçimlere Katılım Oranı

Belediye Bilgi Paylaşımı ve Saydamlık Endeksi: İlçe belediyesinin Faaliyet raporlarının erişilebilirliği ve içeriğine ait bazı temel verilerin bulunurluğu ve paylaşımı esas alınarak hesaplanmıştır. Belediye internet Sitesinde Faaliyet Raporuna Erişim, Belediye Faaliyet raporu Yayınlanma Takvimi, Belediye Faaliyet Raporunun Etkinliği, Belediye Faaliyet Raporuna Erişim, Belediye Faaliyet Raporunda Bütçe Göstergelerinin Paylaşımı ve Belediye Faaliyet raporunda performans Tablolarının Paylaşımı verilerinin bileşiminden oluşturulmuştur. Veriler Belediye internet siteleri ve Faaliyet raporlarına dayanılarak hazırlanmıştır.

Belediyeye Erişim Endeksi: Yine ilçe belediyesinin internet sitesinde yer alan ve ilçe sakinlerinin internet sitesini kullanarak belediye ilgililerine erişimi değerlendirmeye alınmıştır. Bu başlık altında incelenen konular Belediye internet sitesinde başkana mesaj iletme olanağı, Belediye Çağrı merkezinin varlığı, Belediye internet sitesine farklı dillerde erişim olanağı, e belediye varlığı ve mobil uygulama varlığı incelenmiştir. Bu verilerin dışında “*gizli müşteri*” yöntemi ile araştırma kapsamındaki 150 ilçe belediyesiyle telefon ve e-posta yoluyla iletişime geçilmiş ve önceden oluşturulan senaryo soruları yönlendirilmiştir. Geri dönüş oranı ve kalitesi üzerinden tüm belediyeler skorlanarak endeks hesaplamasına dâhil edilmiştir.

Tablo 3. “Gizli Müşteri” Senaryo Soruları

Senaryo Soruları
<i>Bakıma/yardıma muhtaç bir tanıdığım var. Belediyenize bu amaçla nereye başvurabilirim?</i>
<i>Belediyenize ait toplam yeşil alan metrekaresi/ kişi başına düşen yeşil alan miktarı hakkında bilgi alabilir miyim?</i>
<i>İlçenize ait baz istasyonlarının sayısı hakkında bilgi alabilir miyim?</i>

Belediyenin Sosyal Medya Kullanım Endeksi: Sosyal medya kullanım varlığında Facebook, Instagram, Youtube ve Twitter hesaplarının varlıkları değerlendirmeye alınmıştır.

2.3.2. Sosyal Kapsama Göstergeleri

Sosyal kapsama endeksinde yer alan değerlendirmelerin tamamı belediye faaliyet raporlarına dayandırılmıştır. İlçe belediyelerin faaliyet raporları taranmış ve raporda yer alan faaliyetler açık olarak listelenmiştir. Oluşturulan listede 150 ilçe belediyesine ait yaklaşık 8.200 faaliyet kalemine ulaşılmıştır.

Söz konusu faaliyetlerden Aile, Çocuk, Genç, Hasta ve Yaşlı, Kadın ve Mülteci kategorilerinde yer alan aktiviteler Sosyal Kapsama göstergeleri altında değerlendirmeye alınmıştır. Faaliyet raporlarında yer alan aktiviteler temel kategorilerin yanı sıra gerçekleştirilen aktivitenin niteliğini özetleyecek şekilde tekrar sınıflandırılmıştır.

Özetlenen nitelikler üçlü ölçekte değerlendirilmiştir. Böylelikle yapılan aktivitelerin genel kategorisini belirlemenin ötesinde faaliyetlerin nitelikleri özetlenerek faaliyet kalitesi de değerlendirmeye alınmıştır.

Aşağıda engellilere yönelik faaliyetlere ve uygulanan nitelik belirlemeye ilişkin örnekler sunulmuştur.

Tablo 4. Faaliyet Değerlendirme Tablosu Örneği - Engelliler

Faaliyet detayı	Faaliyet kategorisi	Faaliyet niteliği	Değerlendirme
Dezavantajlı Bireylerin Entegrasyonuna Yönelik İstihdam ve Sosyal Destek Hizmetleri Koordinasyon ve Uygulama Modeli Operasyonu Teknik Desteği Projesi başlatılmıştır.	Engelliler	Proje geliştirme proje hazırlık	3
Belediye psikologları tarafından kamu kuruluşunda çalışanlara Engelli farkındalığı eğitimi verilmiştir.	Engelliler	Engelli farkındalık	3
Görme Engelli Bireylere Yönelik Bilgisayar Kursu	Engelliler	Meslek kursu	3
Engelliler için Sosyal ve Kültürel Etkinlikler	Engelliler	Sosyalleşme aktiviteleri	2
Engellilere yönelik tiyatro ve sinema gösterimi	Engelliler	Konser tiyatro sinema	2
Engelli aracımızla engelli vatandaşlarımıza hizmet verilmiştir.	Engelliler	Ulaşım yardımı	1
Kaldırım inişi ve hissedilebilir yüzey çalışmaları engelliler için yapılmıştır.	Engelliler	Engelli rampası yolu	1
Engelliler Piknik Programı	Engelliler	Kutlama anma yemek piknik	1

Yukarıda detayı verilen değerlendirmeler sonucunda Sosyal Kapsama Endeksi aşağıdaki başlıklarda hem hizmetlerin çeşitliliği ve hem de hizmetlerin kalite puanına dayandırılmıştır. Kalite puanı hesaplanırken, ilgili faaliyetin 1-3 arasında aldığı değer ile faaliyet sayısı çarpılarak bileşke puan oluşturulmuştur.

- Aile
- Çocuk
- Gençler
- Hasta ve Yaşlılar
- Kadınlar
- Mülteciler

Sosyal kapsama endeksi oluşturulurken, yönetim endeksinde olduğu gibi belediyelerin yayınladıkları zorunlu ve resmi bir yayın olan *faaliyet raporları* ele

alınmış, bu raporlarda yer alan etkinlikler/alanlar üzerinden veri derlemesi yapılmıştır. Faaliyet raporları belediyelerin ilgili yıl içinde gerçekleştirdikleri tüm aktiviteleri, bunlara ilişkin detayları, bütçe ve saydamlığa ilişkin tabloları içeren bir belge olduğundan, ilçe belediyelerinin bu çalışma sonrasında faaliyet raporlarını daha etkin hazırlamaları beklenmektedir. Raporlar arasında bir eşgüdümün olmaması, kimi raporlarda detaylara ulaşılamaması ya da bazı bölümlere hiç yer verilmemesi, analiz sürecinde dikkate alınmış ve endeks hesaplamaları görünen rapor düzeyinde yapılmıştır.

2.3.3. Ekonomik Durum Göstergeleri

İlçelerin ekonomik durum endeksi 11 değişkenin bileşiminden oluşturulmuştur. İlçe bazında perakende ticarete ait sayısal veriler, banka çeşitliliği ve sayıları, satılık ve kiralık konut bedeli ve yaş bağımlılık oranları kullanılmıştır.

İlçe bazında derlenen veriler aşağıdaki gibidir:

- Alışveriş merkezi varlığı
- Alışveriş merkezi sayısı
- Banka çeşitliliği
- On bin kişiye düşen şube sayısı
- Kiralık konut piyasa bedeli
- Satılık konut piyasa bedeli
- Satılık konut piyasa bedelinde değişim oranı
- On bin kişiye düşen mini market sayısı
- On bin kişiye düşen süpermarket sayısı
- Hipermarket varlığı
- Yaş bağımlılık oranı (işgücü nüfusunun işgücü olmayan nüfusa oranı)

2.3.4. Eğitim Göstergeleri

Eğitim göstergeleri başlığında okuryazarlık, eğitim süresi ve yüksek eğitim bilgileri genel ortalama ve kadınlara ait ortalamalar olarak toplam yedi değişken ilçe bazında derlenmiştir.

- Okuryazar oranı,
- Kadın okuryazar oranı
- Hiç eğitim almamış kadın oranı
- Üniversite mezunu oranı
- Kadın üniversite mezunu oranı
- Ortalama eğitim süresi
- Kadın ortalama eğitim süresi

2.3.5. Sağlık Göstergeleri

İlçe bazında hastane, eczane ve ambulans sayıları ile özel, devlet ve üniversite varlığı sağlık göstergeleri altında derlenmiştir. Bunlara ek olarak kaba ölüm hızı da değerlendirmeye alınan başlıklardandır.

Buna göre sağlık göstergeleri 5 değişkenle özetlenmiştir.

- Kaba ölüm hızı

- On bin kişiye düşen ambulans sayısı
- On bin kişiye düşen eczane sayısı
- Hastane varlığı (özel, devlet ve üniversite detayında)
- Toplam hastane sayısı

2.3.6. Sosyal Yaşam Göstergeleri

Sosyal yaşam göstergelerinde müze varlığı, sinema ve tiyatro sayılarının yanı sıra ilçe belediyelerinin faaliyet raporlarında yer alan sosyal ve kültürel hizmetler ele alınmıştır.

Sosyal Kapsama Göstergelerinde de söz edildiği gibi ilçe belediyelerin faaliyet raporları taranmış ve raporda yer alan faaliyetler açık olarak listelenmiştir. Bu faaliyetlerin kültürel faaliyetler kategorilerinde yer alan aktiviteler Sosyal Yaşam göstergeleri altında değerlendirmeye alınmıştır. Yine Sosyal Kapsama Göstergeleri değerlendirmesinde olduğu gibi gerçekleştirilen aktivitenin niteliğini özetleyecek şekilde tekrar sınıflandırılmış ve nitelikler üçlü ölçekte değerlendirilmiştir.

Aşağıdaki tabloda değerlendirme örnekleri sunulmaktadır.

Tablo 5. Faaliyet Değerlendirme Tablosu Örneği - Sosyal Yaşam

Faaliyet detayı	Faaliyet kategorisi	Faaliyet niteliği	Değerlendirme
“Tüketici Hakları” semineri	Kültür	Eğitim seminer	3
Kültür Evi açılışı	Kültür	Merkez açılışı	3
Vatandaşlara yönelik kültürel değerlerimizin tanıtımı için düzenlenen gezi sayısı	Kültür	Kültürel gezi	2
Düzenlenen halk konseri sayısı	Kültür	Konser tiyatro sinema	2
Kitap fuarı düzenlenmiştir.	Kültür	Kitap günleri kitap fuarı	2
Basılarak dağıtımı gerçekleştirilen Kültür Sanat Bülteni Sayısı	Kültür	Dergi yayın	2
Sergiler ve şenlikler	Kültür	Şenlik eğlence	1
El sanatları sergisi	Kültür	Sergi	1

Sosyal Yaşam göstergelerinde toplam altı değişken değerlendirmeye alınmıştır.

- Özel müze varlığı
- Sinema sayısı
- Tiyatro sayısı
- Sosyal ve kültürel hizmetlerin çeşitliliği
- Sosyal ve kültürel hizmetlerin kalite puanı
- Alışveriş merkezi varlığı

2.3.7. Belediye Çevresel Performans ve Ulaşım Göstergeleri

Belediye çevresel performans ve ulaşım endeksinde değerlendirmeye alınan beş

değişken aşağıdaki gibidir.

- Çevreye yönelik hizmetlerin çeşitliliği
- Çevreye yönelik hizmetlerin kalite puanı
- Sokak hayvanlarına yönelik hizmetlerin çeşitliliği
- Sokak hayvanlarına yönelik hizmetlerin kalite puanı
- Metro, hafif metro, tramvay hattı varlığı

Sokak hayvanlarına ve çevreye yönelik hizmetlere ilişkin değerlendirmeler Belediye Faaliyet raporlarından yapılan açık listeleme, niteliğinin özetlenmesi ve üçlü ölçekte değerlendirme çalışmasına dayanmaktadır.

3. İNSANİ GELİŞME ENDEKSİ – İLÇELER

Bu bölümde İGE-İ ve alt boyutlara ilişkin endekslerin sonuçları ilçeler düzeyinde ortaya konulacaktır. Çalışmanın kapsamı 150 ilçeyi içerdiğinden endeks sıralamaları ve skorları değerlendirilirken ülkedeki tüm ilçelerin kapsam dâhilinde olmadığı göz ardı edilmemelidir. Dolayısıyla yeni ilçelerin endekse dâhil edilmesiyle sıralamalarda ve skorlarda değişikliklerin olacağı düşünülmelidir.

3.1. İGE-İ ANA ENDEKS

Yapılan analizler sonucunda 150 ilçe düzeyinde oluşturan İnsani Gelişme Endeksi'nin genel sonuçlarına bakıldığında ilçeler arasında ilk sırayı Çankaya (Ankara)'nın aldığı gözlenmektedir. Ankara'ya bağlı olan Çankaya ilçesini, İstanbul'dan Kadıköy ve Beşiktaş, Antalya'dan Muratpaşa, Eskişehir'den Odunpazarı ve Bursa'dan Nilüfer ilçeleri izlemektedir. Endeks sıralamasında Ergani (Diyarbakır), Erciş (Van), Viranşehir (Şanlıurfa) ve Edremit (Van) ilçeleri son sıralardadır.

1-0 aralığında hesaplanan endeksin tavan skoru 0,618 iken taban skoru ise 0,093'tür. Ortalama endeks skoru 0,351, ortalamanın üstünde kalan ilçe sayısı 79'dur. Geriye kalan 71 ilçe ise insani gelişme endeksinin kapsamındaki 150 ilçe açısından ortalamanın altında değerlere sahiptir. Endekste en yüksek skorun 0,618'de kalmış olması; insani gelişme açısından en iyi durumda olduğu düşünülen ilçelerde bile yapısal eksikliklerin varlığına işaret etmektedir. UNDP tarafından açıklanan ülkeler arası insani gelişme endeksinde tavan skorlar 0,90'nın üzerinde seyretmektedir. Göreceli olarak yapılan karşılaştırmalara dayalı bu analizlerde hesaplanan tavan skorunun en yüksek değer olan 1'e yakınlığı insani gelişme açısından en az sorunun yaşandığını göstermektedir. Türkiye'de büyükşehir sınırları içerisinde nüfusu en yüksek 150 ilçeyi kapsayan bu çalışmada; gelişmişlik düzeyi yüksek olsa bile yerel düzeyde insani gelişmişlik açısından **düzeltilmesi** gereken alanlar mevcut olduğu ortaya konulmuştur.

Endekste sıralama incelendiğinde özellikle yüksek skor alan ve dolayısıyla sıralamada önde gelen ilçelerin genellikle aynı iller üzerinde yoğunlaştığı gözlenmektedir. Sıralamadaki ilk 30 ilçe, toplam 7 ilde (Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa, Eskişehir, Antalya ve Kocaeli) gruplanmaktadır. Bu illerden nüfustan dolayı kapsama alınan ilçe sayısının fazla olması buradaki sıklığa katkı yaparken, asıl etki bahsi geçen illerde sosyo-ekonomik gelişmişliğin diğer illere kıyasla yüksek olmasında yatmaktadır. İnsani gelişmişlik ile yaşanan bölgedeki sosyo-ekonomik gelişmişlik arasında doğrusal bir ilişki söz konusudur. Birbirini etkileyen ve bir hızlandıran mekanizması gibi çalışan bu sistemde sosyo-ekonomik gelişmişlik insani gelişmeyi hızlandırırken, bir yandan da cazibe merkezi olan bu şehirlerin kendi çekim güçlerinin sürekliliğini sağlamaktadır. Bu şehirlerin ortak özelliği sanayi ve ticaret merkezi olmaları ve aynı zamanda sosyal ve kültürel yaşam alanlarındaki çeşitlilik ve zenginlikleridir. Endeksin arka sıralarına bakıldığında ise genellikle doğu ve güneydoğu illerinden kapsama alınan ilçelere rastlanmaktadır. Diyarbakır, Van, Şanlıurfa ve Mardin burada öne çıkmakla beraber Gaziantep ve Kahramanmaraş'tan da bazı ilçelerin endeks skorlarının oldukça düşük olduğu gözlenmektedir.

İnsani Gelişme Endeksi – İlçeler çalışmasında endeks skorlarından hareketle yapılan

hiyerarşik kümeleme analizine göre 4 ilçe grubu belirlenmiştir. Burada UNDP'nin kullandığı terminoloji benimsenerek, çok yüksek – yüksek – orta – düşük insani gelişme başlıklarına göre bir sınıflandırma yapılmıştır. Bu sınıflandırmalar, okunurluğun kolaylaştırılması için renklerle kodlanmıştır.

Analizin sonuçlarına göre 150 ilçe arasında çok yüksek insani gelişme (yeşil bölge) kümesine giren ilçe sayısı 18'dir. Yüksek insani gelişme (mavi bölge) grubunda 56 ilçe bulunurken, 64 ilçe orta düzey insani gelişme (sarı bölge) grubunda sınıflandırılmıştır. 12 ilçe ise düşük insani gelişmenin (kırmızı bölge) belirlendiği ilçeler olarak tespit edilmiştir.

Tablo 6. İGE-İ Ana Sonuçları

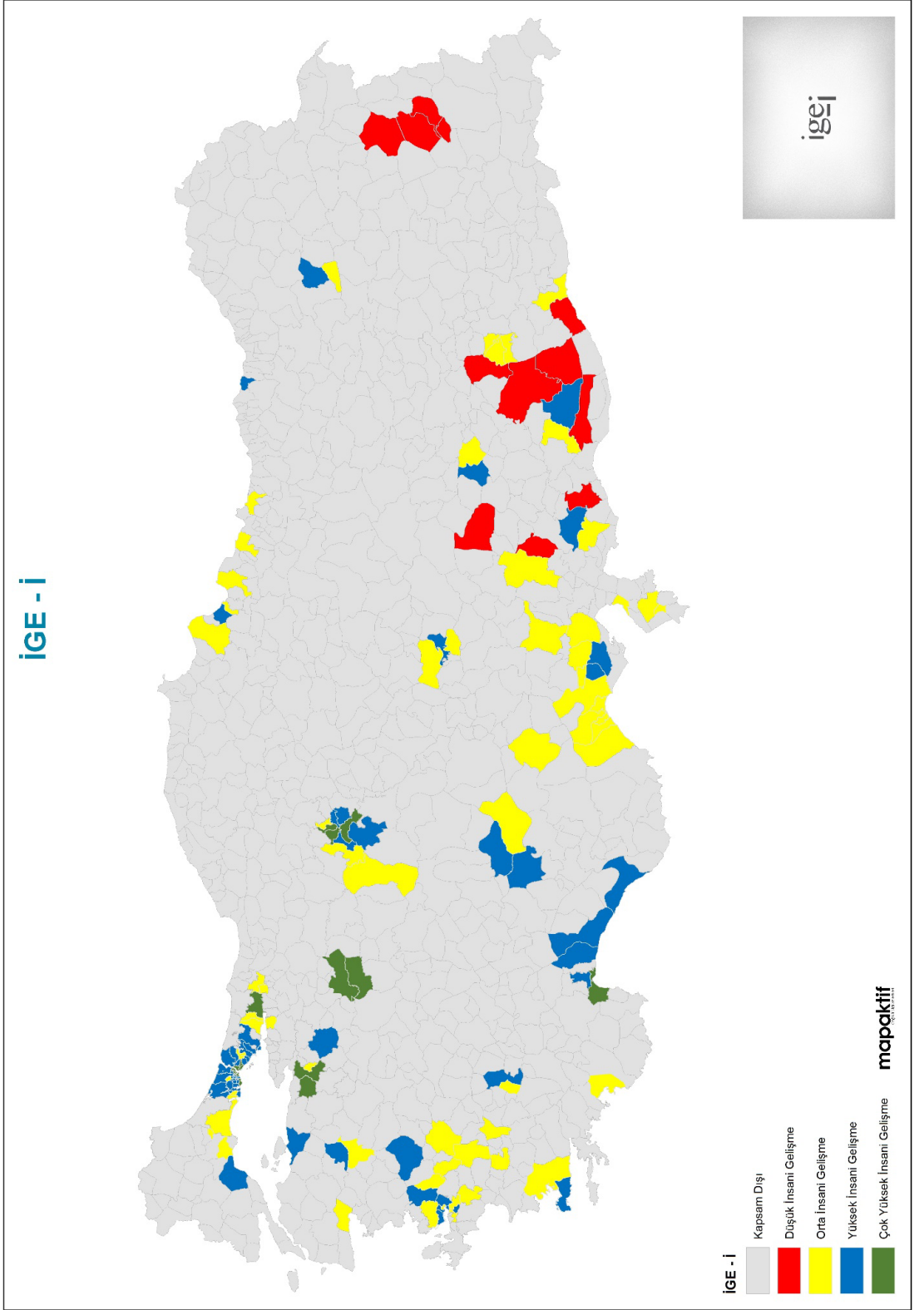
ENDEKS SIRASI	İLÇE	İL	İGE - İ
1	ÇANKAYA	ANKARA	0,618
2	KADIKÖY	İSTANBUL	0,585
3	BEŞİKTAŞ	İSTANBUL	0,578
4	MURATPAŞA	ANTALYA	0,524
5	ODUNPAZARI	ESKİŞEHİR	0,516
6	NİLÜFER	BURSA	0,511
7	YENİMAHALLE	ANKARA	0,496
8	İZMİT	KOCAELİ	0,493
9	BEYOĞLU	İSTANBUL	0,489
10	BAKIRKÖY	İSTANBUL	0,488
11	ŞİŞLİ	İSTANBUL	0,486
12	TEPEBAŞI	ESKİŞEHİR	0,483
13	KEÇİÖREN	ANKARA	0,481
14	FATİH	İSTANBUL	0,476
15	ATAŞEHİR	İSTANBUL	0,470
16	OSMANGAZİ	BURSA	0,460
17	ÜSKÜDAR	İSTANBUL	0,453
18	KONYAALTI	ANTALYA	0,451
19	AVCILAR	İSTANBUL	0,447
20	ALTINDAĞ	ANKARA	0,445
21	SARIYER	İSTANBUL	0,444

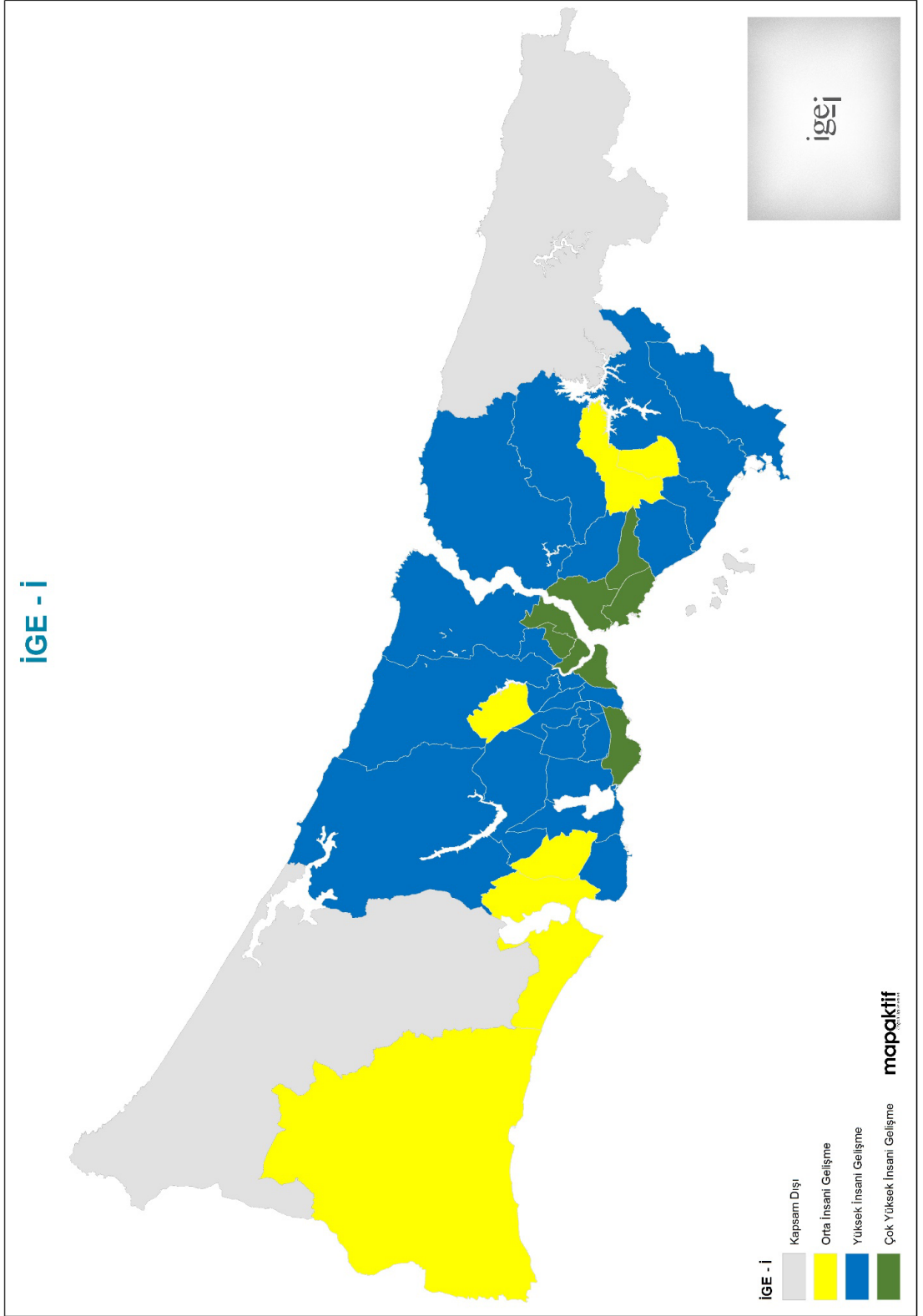
22	KARŞIYAKA	İZMİR	0,444
23	BAĞCILAR	İSTANBUL	0,440
24	BAŞAKŞEHİR	İSTANBUL	0,433
25	GÜNGÖREN	İSTANBUL	0,433
26	BEYLİKDÜZÜ	İSTANBUL	0,431
27	BORNOVA	İZMİR	0,430
28	MALTEPE	İSTANBUL	0,423
29	ZEYTİNBURNU	İSTANBUL	0,423
30	BAHÇELİEVLER	İSTANBUL	0,422
31	PAMUKKALE	DENİZLİ	0,414
32	KEPEZ	ANTALYA	0,412
33	ORTAHİSAR	TRABZON	0,411
34	ÜMRANİYE	İSTANBUL	0,409
35	KONAK	İZMİR	0,408
36	SEYHAN	ADANA	0,408
37	YÜREĞİR	ADANA	0,406
38	MELİKGAZİ	KAYSERİ	0,405
39	ALANYA	ANTALYA	0,404
40	BAYRAMPAŞA	İSTANBUL	0,395
41	ŞEHİTKAMİL	GAZİANTEP	0,394
42	KARTAL	İSTANBUL	0,393
43	GÖLBAŞI	ANKARA	0,393
44	ARNAVUTKÖY	İSTANBUL	0,392
45	ETİMESGUT	ANKARA	0,391
46	GAZİEMİR	İZMİR	0,391
47	SELÇUKLU	KONYA	0,388
48	ESENLER	İSTANBUL	0,386
49	PENDİK	İSTANBUL	0,385
50	YAKUTİYE	ERZURUM	0,385
51	EYÜP	İSTANBUL	0,382
52	YUNUSEMRE	MANİSA	0,381
53	KÂĞITHANE	İSTANBUL	0,380
54	MANAVGAT	ANTALYA	0,380
55	İNEGÖL	BURSA	0,378
56	YEŞİLYURT	MALATYA	0,378
57	BEYKOZ	İSTANBUL	0,376
58	ÇEKMEKÖY	İSTANBUL	0,376

59	GAZİOSMANPAŞA	İSTANBUL	0,373
60	KÜÇÜKÇEKMECE	İSTANBUL	0,372
61	DARICA	KOCAELİ	0,370
62	SERİK	ANTALYA	0,370
63	SÜLEYMANPAŞA	TEKİRDAĞ	0,368
64	MERAM	KONYA	0,367
65	KARESİ	BALIKESİR	0,366
66	GEBZE	KOCAELİ	0,365
67	ÇİĞLİ	İZMİR	0,363
68	ATAKUM	SAMSUN	0,363
69	HALİLİYE	ŞANLIURFA	0,361
70	BODRUM	MUĞLA	0,360
71	AKHİSAR	MANİSA	0,359
72	TUZLA	İSTANBUL	0,358
73	MAMAK	ANKARA	0,357
74	BANDIRMA	BALIKESİR	0,357
75	ÇERKEZKÖY	TEKİRDAĞ	0,356
76	ADAPAZARI	SAKARYA	0,355
77	EFELER	AYDIN	0,355
78	SANCAKTEPE	İSTANBUL	0,353
79	ŞEHZADELER	MANİSA	0,352
80	ANTAKYA	HATAY	0,349
81	MERKEZEFENDİ	DENİZLİ	0,347
82	SİLİVRİ	İSTANBUL	0,347
83	YILDIRIM	BURSA	0,346
84	BAYRAKLI	İZMİR	0,346
85	POLATLI	ANKARA	0,341
86	SULTANBEYLİ	İSTANBUL	0,341
87	ÇORLU	TEKİRDAĞ	0,339
88	BÜYÜKÇEKMECE	İSTANBUL	0,339
89	SİNCAN	ANKARA	0,338
90	ŞAHİNBEY	GAZİANTEP	0,335
91	EREĞLİ	KONYA	0,335
92	SERDİVAN	SAKARYA	0,330
93	ESENYURT	İSTANBUL	0,329
94	İLKADIM	SAMSUN	0,329
95	KARATAY	KONYA	0,325

96	KARABAĞLAR	İZMİR	0,323
97	İSKENDERUN	HATAY	0,322
98	ÇUKUROVA	ADANA	0,321
99	BUCA	İZMİR	0,319
100	TORBALI	İZMİR	0,319
101	ALTIEYLÜL	BALIKESİR	0,319
102	NAZİLLİ	AYDIN	0,317
103	YENİŞEHİR	MERSİN	0,314
104	TALAS	KAYSERİ	0,313
105	AKDENİZ	MERSİN	0,313
106	PALANDÖKEN	ERZURUM	0,310
107	DERİNCE	KOCAELİ	0,309
108	KAYAPINAR	DİYARBAKIR	0,309
109	GÖLCÜK	KOCAELİ	0,307
110	TARSUS	MERSİN	0,307
111	KOCASİNAN	KAYSERİ	0,307
112	SALİHLİ	MANİSA	0,306
113	TURGUTLU	MANİSA	0,300
114	SULTANGAZİ	İSTANBUL	0,298
115	EDREMİT	BALIKESİR	0,296
116	DEFNE	HATAY	0,293
117	BAĞLAR	DİYARBAKIR	0,286
118	MENEMEN	İZMİR	0,284
119	ÖDEMİŞ	İZMİR	0,284
120	FETHİYE	MUĞLA	0,280
121	PURSAKLAR	ANKARA	0,277
122	TOROSLAR	MERSİN	0,277
123	ÇARŞAMBA	SAMSUN	0,274
124	SARIÇAM	ADANA	0,274
125	BATTALGAZİ	MALATYA	0,272
126	YENİŞEHİR	DİYARBAKIR	0,264
127	ONİKİŞUBAT	KAHRAMANMA- RAŞ	0,262
128	ERDEMLİ	MERSİN	0,262
129	KÖRFEZ	KOCAELİ	0,261
130	MİLAS	MUĞLA	0,257
131	MEZİTLİ	MERSİN	0,254

132	CEYHAN	ADANA	0,239
133	KARAKÖPRÜ	ŞANLIURFA	0,238
134	ARTUKLU	MARDİN	0,233
135	KOZAN	ADANA	0,232
136	ÜNYE	ORDU	0,232
137	ALTINORDU	ORDU	0,229
138	BAFRA	SAMSUN	0,224
139	İPEKYOLU	VAN	0,213
140	DULKADİROĞLU	KAHRAMANMA- RAŞ	0,211
141	SİVEREK	ŞANLIURFA	0,206
142	TUŞBA	VAN	0,205
143	ELBİSTAN	KAHRAMANMA- RAŞ	0,202
144	KIZILTEPE	MARDİN	0,195
145	EYYÜBİYE	ŞANLIURFA	0,176
146	NİZİP	GAZİANTEP	0,160
147	EDREMİT	VAN	0,143
148	VİRANŞEHİR	ŞANLIURFA	0,133
149	ERCİŞ	VAN	0,127
150	ERGANİ	DİYARBAKIR	0,093

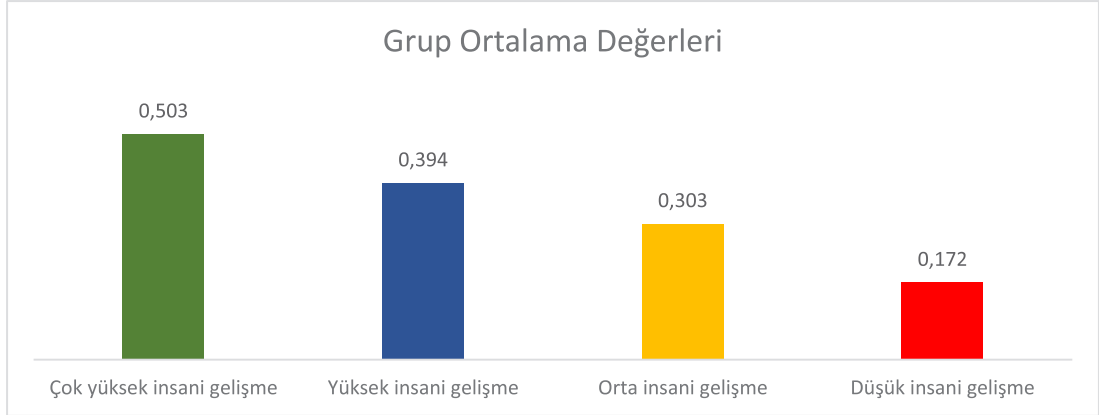

3.2. İGE-İ İLÇE GRUPLARI

İlçe grupları genel olarak değerlendirildiğinde, insani gelişmişlik düzeyinin orta-yüksek düzeyde yoğunlaştığı söylenebilir. Bununla birlikte gruplar arasında en yüksek ve en düşük gruplara giren ilçe sayıları da birbirine yakın sayılabilecek düzeydedir. UNDP'nin ülkeler arası yaptığı insani gelişmişlik endeksinde ise daha homojen bir yapıyla karşılaşılmaktadır. Dört grupta birbirine yakın sayıda ülkeler sınıflandırılmaktadır.

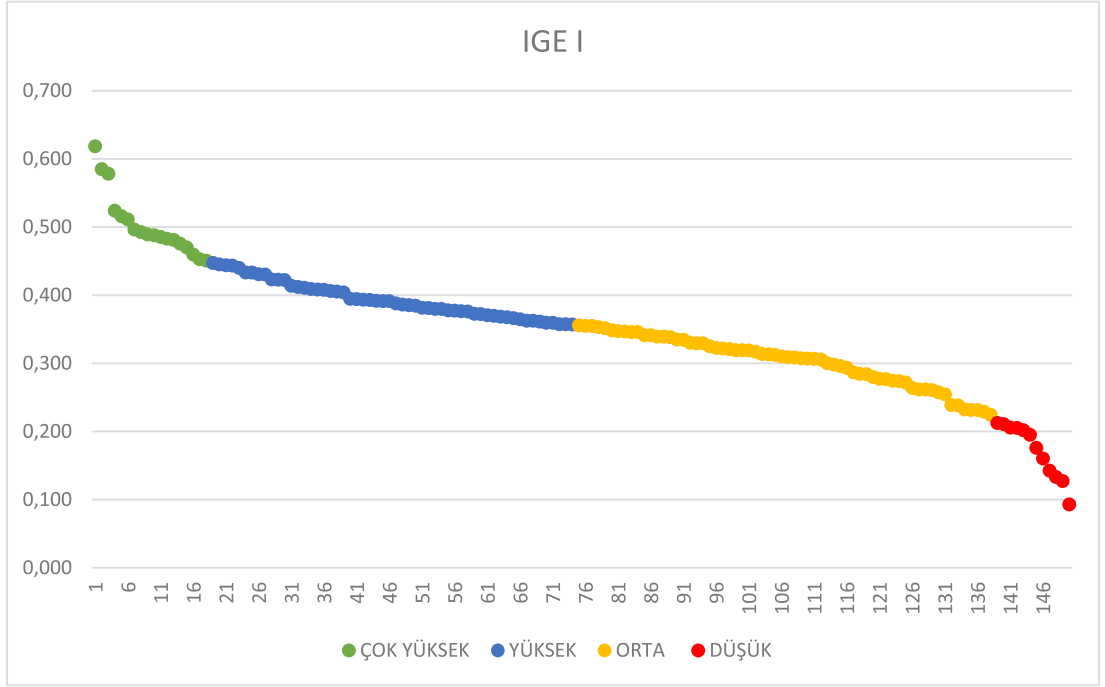
Grupların ortalama endeks skorlarına bakıldığında ise yeşil bölgenin 0,503, mavi bölgenin 0,394, sarı bölgenin 0,303, kırmızı bölgenin ise 0,172 ortalama değere sahip olduğu gözlenmektedir. Çok yüksekte orta seviyeye doğru giderken ortalama olarak 0,10 civarında bir azalma izlenirken, son grupta bu fark 0,13'e çıkmaktadır. Bu durum düşük düzey insani gelişmenin olduğu ilçelerin bir üst grupla arasındaki farkın, ülke ortalamasına göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla kırmızı bölgedeki ilçeler kendilerine nüfus ve sosyo-ekonomik düzey açısından benzeyen ilçelerden insani gelişme bağlamında ayrışmaktadır.

Tablo 7. İGE-İ Grup Ortalama Değerleri

Türkiye'de iller ve bölgeler arası izlenen sosyo-ekonomik dengesizlik aslında ilçeler boyutunda da kendini hissettirmektedir. 150 ilçe arasında sadece 18 ilçenin en yüksek grupta yer alması, buna karşın büyük bir kısmının orta grupta yoğunlaşması, tıpkı iktisadi açıdan son yıllarda sürekli gündeme gelen orta gelir tuzağı gibi bir tuzağın insani gelişmişlik açısından da varlığını hissettirmektedir. Bu durum aşağıdaki grafikten de açıkça gözlenmektedir.

Grafik 2. İGE-İ Grup Dağılımı

3.2.1. Çok Yüksek İnsani Gelişme Grubuna Giren İlçeler

İnsani gelişme endeksinde en yüksek grup olan yeşil bölgede 7 ilden toplam 18 ilçe yer almıştır. Ankara'dan Çankaya, Yenimahalle ve Keçiören, İstanbul'dan Kadıköy, Beşiktaş, Beyoğlu, Bakırköy, Şişli, Fatih, Ataşehir ve Üsküdar, Antalya'dan Muratpaşa ve Konyaaltı, Eskişehir'den Odunpazarı ve Tepebaşı, Bursa'dan Nilüfer ve Osmangazi, Kocaeli'den ise İzmit ilçeleri en yüksek insani gelişmenin tespit edildiği ilçeler olarak sıralanmıştır. İstanbul ili 8 ilçe ile gruptaki en baskın il olurken, Ankara 3, Antalya, Eskişehir ve Bursa 2, Kocaeli ise 1 ilçe ile temsil edilmiştir.

Gruptaki ilk üç ilçenin diğer ilçelere kıyasla daha yüksek bir skor aldığı ve küme içinde ayrıştığı da gözlenmektedir. Buradaki kırılım yukarıdaki grafikten de izlenebilmektedir. En yüksek grupta yer alan ilçelerin ortak özelliği alt endekslerde genel olarak çok yüksek ya da yüksek düzeyde insani gelişmişlik seviyesine sahip olmalarıdır. Bu ilçeler ana endeks olan İGE-İ'de yeşil bölgede oldukları gibi; yönetim, ekonomik durum, eğitim ve sosyal yaşam alanlarında da genellikle yeşil bölgede yer almışlardır. Sağlık, çevre ve sosyal kapsama alanlarında ise görece olarak daha düşük gelişmişlik göstergelerine sahiptirler. Bulundukları illerde, sosyo-ekonomik göstergeleri açısından öne çıkan bu ilçeler çevresel sorunlar barındıran, sosyal kapsama alanında yeterli düzeyde iyileşmelerin sağlanamadığı ve aynı zamanda sağlık alanında da birtakım eksiklikleri olan ilçelerdir. Ancak bu eksiklikler diğer ilçelerle kıyaslandığında genel endeks açısından düşük düzeyde etkili olmakta, endeksteki sıralamalarını değiştirebilecek boyuta çıkmamaktadır.

Tablo 8. İGE-İ Çok Yüksek İnsani Gelişme Düzeyi (Yeşil Bölge)

ENDEKS SIRASI	İLÇE	İL	İGE - İ
1	ÇANKAYA	ANKARA	0,618
2	KADIKÖY	İSTANBUL	0,585
3	BEŞİKTAŞ	İSTANBUL	0,578
4	MURATPAŞA	ANTALYA	0,524
5	ODUNPAZARI	ESKİŞEHİR	0,516
6	NİLÜFER	BURSA	0,511
7	YENİMAHALLE	ANKARA	0,496
8	İZMİT	KOCAELİ	0,493
9	BEYOĞLU	İSTANBUL	0,489
10	BAKIRKÖY	İSTANBUL	0,488
11	ŞİŞLİ	İSTANBUL	0,486
12	TEPEBAŞI	ESKİŞEHİR	0,483
13	KEÇİÖREN	ANKARA	0,481
14	FATİH	İSTANBUL	0,476
15	ATAŞEHİR	İSTANBUL	0,470
16	OSMANGAZİ	BURSA	0,460
17	ÜSKÜDAR	İSTANBUL	0,453
18	KONYAALTI	ANTALYA	0,451

3.2.2. Yüksek İnsani Gelişme Endeksine Giren İlçeler

Yüksek insani gelişme boyutu mavi bölge olarak gösterilmiş olup, gruplar arasındaki en yüksek skorların yer aldığı ikinci kümedir. 56 ilçenin yer aldığı bu grupta, 20 ilin temsil edildiği görülmektedir. Dolayısıyla homojen sayılabilecek bir dağılımın olduğu anlaşılmaktadır. İstanbul bu grupta da en fazla ilçeye sahip olan ildir. 22 ilçenin İstanbul'dan dâhil olduğu grupta, İzmir'den 5, Ankara ve Antalya'dan ise 4'er ilçe sıralamaya girmiştir. Bu gruptaki ilçelerde özellikle sağlık, sosyal yaşam, sosyal kapsama ve çevre alanlarında bazı eksiklikler gözlenmektedir. Ekonomik ve demografik güce sahip bu ilçelerde ekonomik gelişmişliğe kıyasla insani gelişmenin daha düşük yaşandığı anlaşılmaktadır. Gruptaki ilçelerin çoğu ekonomik gelişmişlik açısından da mavi bölgede bulunurken, insani gelişmenin diğer alt boyutları olan sağlık, sosyal yaşam, sosyal kapsama ve çevre alanlarında göreceli olarak daha düşük bir performans sergilemişlerdir.

Tablo 9. İGE-İ Yüksek İnsani Gelişme Düzeyi (Mavi Bölge)

ENDEKS SIRASI	İLÇE	İL	İGE-İ
19	AVCILAR	İSTANBUL	0,447
20	ALTINDAĞ	ANKARA	0,445
21	SARIYER	İSTANBUL	0,444
22	KARŞIYAKA	İZMİR	0,444
23	BAĞCILAR	İSTANBUL	0,440
24	BAŞAKŞEHİR	İSTANBUL	0,433
25	GÜNGÖREN	İSTANBUL	0,433
26	BEYLİKDÜZÜ	İSTANBUL	0,431
27	BORNOVA	İZMİR	0,430
28	MALTEPE	İSTANBUL	0,423
29	ZEYTİNBURNU	İSTANBUL	0,423
30	BAHÇELİEVLER	İSTANBUL	0,422
31	PAMUKKALE	DENİZLİ	0,414
32	KEPEZ	ANTALYA	0,412
33	ORTAHİSAR	TRABZON	0,411
34	ÜMRANİYE	İSTANBUL	0,409
35	KONAK	İZMİR	0,408
36	SEYHAN	ADANA	0,408
37	YÜREĞİR	ADANA	0,406
38	MELİKGAZİ	KAYSERİ	0,405
39	ALANYA	ANTALYA	0,404
40	BAYRAMPAŞA	İSTANBUL	0,395
41	ŞEHİTKAMİL	GAZİANTEP	0,394
42	KARTAL	İSTANBUL	0,393
43	GÖLBAŞI	ANKARA	0,393
44	ARNAVUTKÖY	İSTANBUL	0,392
45	ETİMESGUT	ANKARA	0,391
46	GAZİEMİR	İZMİR	0,391
47	SELÇUKLU	KONYA	0,388
48	ESENLER	İSTANBUL	0,386
49	PENDİK	İSTANBUL	0,385
50	YAKUTİYE	ERZURUM	0,385
51	EYÜP	İSTANBUL	0,382
52	YUNUSEMRE	MANİSA	0,381
53	KÂĞITHANE	İSTANBUL	0,380
54	MANAVGAT	ANTALYA	0,380

55	İNEGÖL	BURSA	0,378
56	YEŞİLYURT	MALATYA	0,378
57	BEYKOZ	İSTANBUL	0,376
58	ÇEKMEKÖY	İSTANBUL	0,376
59	GAZİOSMANPAŞA	İSTANBUL	0,373
60	KÜÇÜKÇEKMECE	İSTANBUL	0,372
61	DARICA	KOCAELİ	0,370
62	SERİK	ANTALYA	0,370
63	SÜLEYMANPAŞA	TEKİRDAĞ	0,368
64	MERAM	KONYA	0,367
65	KARESİ	BALIKESİR	0,366
66	GEBZE	KOCAELİ	0,365
67	ÇİĞLİ	İZMİR	0,363
68	ATAKUM	SAMSUN	0,363
69	HALİLİYE	ŞANLIURFA	0,361
70	BODRUM	MUĞLA	0,360
71	AKHİSAR	MANİSA	0,359
72	TUZLA	İSTANBUL	0,358
73	MAMAK	ANKARA	0,357
74	BANDIRMA	BALIKESİR	0,357

3.2.3. Orta İnsani Gelişme Endeksine Giren İlçeler

İnsani gelişme endeksinde üçüncü seviye olan orta düzeyde, 26 ilden 64 ilçe bulunmaktadır. İl çeşitliliğinin en fazla olduğu bu bölge sarı renkle kodlanmıştır. Sarı bölgede İstanbul, İzmir ve Mersin'den 6, Adana'dan 4, Ankara, Hatay, Kocaeli, Manisa, Samsun ve Diyarbakır'dan ise 3'er ilçe sınıflandırılmıştır. İnsani gelişme düzeyi düştükçe il çeşitliliği artmakta; yüksek gruplarda daha çok merkez il diyebileceğimiz ülkenin sosyo-ekonomik açıdan öne çıkmış illeri yer alırken, düşük gruplarda Anadolu'daki illerin daha fazla temsil edildiği görülmektedir. Bu grupta yer alan ilçelerin birçoğunda yönetim alanında daha yüksek bir performans gözlenirken, insani gelişmenin diğer alt boyutlarında vasat bir seyrin izlendiği anlaşılmaktadır. Ancak gruptaki bazı ilçelerde özellikle sosyal yaşam, sağlık ve çevre alanlarında düşük endeks skorlarına rastlanılmaktadır.

Tablo 10. İGE-İ Orta İnsani Gelişme Düzeyi (Sarı Bölge)

ENDEKS SIRASI	İLÇE	İL	İGE-İ
75	ÇERKEZKÖY	TEKİRDAĞ	0,356
76	ADAPAZARI	SAKARYA	0,355
77	EFELER	AYDIN	0,355
78	SANCAKTEPE	İSTANBUL	0,353
79	ŞEHZADELER	MANİSA	0,352
80	ANTAKYA	HATAY	0,349
81	MERKEZEFENDİ	DENİZLİ	0,347
82	SİLİVRİ	İSTANBUL	0,347
83	YILDIRIM	BURSA	0,346
84	BAYRAKLI	İZMİR	0,346
85	POLATLI	ANKARA	0,341
86	SULTANBEYLİ	İSTANBUL	0,341
87	ÇORLU	TEKİRDAĞ	0,339
88	BÜYÜKÇEKMECE	İSTANBUL	0,339
89	SİNCAN	ANKARA	0,338
90	ŞAHİNBEY	GAZİANTEP	0,335
91	EREĞLİ	KONYA	0,335
92	SERDİVAN	SAKARYA	0,330
93	ESENYURT	İSTANBUL	0,329
94	İLKADIM	SAMSUN	0,329
95	KARATAY	KONYA	0,325
96	KARABAĞLAR	İZMİR	0,323
97	İSKENDERUN	HATAY	0,322
98	ÇUKUROVA	ADANA	0,321
99	BUCA	İZMİR	0,319
100	TORBALI	İZMİR	0,319
101	ALTIEYLÜL	BALIKESİR	0,319
102	NAZİLLİ	AYDIN	0,317
103	YENİŞEHİR	MERSİN	0,314
104	TALAS	KAYSERİ	0,313
105	AKDENİZ	MERSİN	0,313
106	PALANDÖKEN	ERZURUM	0,310
107	DERİNCE	KOCAELİ	0,309
108	KAYAPINAR	DİYARBAKIR	0,309
109	GÖLCÜK	KOCAELİ	0,307
110	TARSUS	MERSİN	0,307

111	KOCASİNAN	KAYSERİ	0,307
112	SALİHLİ	MANİSA	0,306
113	TURGUTLU	MANİSA	0,300
114	SULTANGAZİ	İSTANBUL	0,298
115	EDREMIT	BALIKESİR	0,296
116	DEFNE	HATAY	0,293
117	BAĞLAR	DİYARBAKIR	0,286
118	MENEMEN	İZMİR	0,284
119	ÖDEMİŞ	İZMİR	0,284
120	FETHİYE	MUĞLA	0,280
121	PURSAKLAR	ANKARA	0,277
122	TOROSLAR	MERSİN	0,277
123	ÇARŞAMBA	SAMSUN	0,274
124	SARIÇAM	ADANA	0,274
125	BATTALGAZİ	MALATYA	0,272
126	YENİŞEHİR	DİYARBAKIR	0,264
127	ONİKİŞUBAT	KAHRAMANMARAŞ	0,262
128	ERDEMLİ	MERSİN	0,262
129	KÖRFEZ	KOCAELİ	0,261
130	MİLAS	MUĞLA	0,257
131	MEZİTLİ	MERSİN	0,254
132	CEYHAN	ADANA	0,239
133	KARAKÖPRÜ	ŞANLIURFA	0,238
134	ARTUKLU	MARDİN	0,233
135	KOZAN	ADANA	0,232
136	ÜNYE	ORDU	0,232
137	ALTINORDU	ORDU	0,229
138	BAFRA	SAMSUN	0,224

3.2.4. Düşük İnsani Gelişme Endeksine Giren İlçeler

İnsani gelişme endeksinin en düşük grubu olan kırmızı bölgede 6 ilden 12 ilçe yer almıştır. Van'dan 4, Şanlıurfa'dan 3, Kahramanmaraş'tan 2, Gaziantep, Diyarbakır ve Mardin'den ise 1 ilçe düşük insani gelişme grubunda sınıflandırılmıştır. Özellikle sıralamanın sonunda yer alan Ergani (Diyarbakır) hem İGE-İ hem de insani gelişmeyi oluşturan alt boyutların tümünde kırmızı bölgededir. Viranşehir (Şanlıurfa) ve Erciş (Van) ise sosyal kapsama dışındaki tüm boyutlarda düşük insani gelişme grubundadır. İpekyolu (Van), Dulkadiroğlu (Kahramanmaraş) ve Siverek (Şanlıurfa) alt boyutlar düzeyinde bazı başlıklarda daha iyi performans göstermelerine rağmen, bu göstergeler bu ilçelerin üst grupta yer almalarında yeterli olamamıştır.

Tablo 11. İGE-İ Düşük İnsani Gelişme Düzeyi (Kırmızı Bölge)

ENDEKS SIRASI	İLÇE	İL	İGE-İ
139	İPEKYOLU	VAN	0,213
140	DULKADİROĞLU	KAHRAMANMARAŞ	0,211
141	SİVEREK	ŞANLIURFA	0,206
142	TUŞBA	VAN	0,205
143	ELBİSTAN	KAHRAMANMARAŞ	0,202
144	KIZILTEPE	MARDİN	0,195
145	EYYÜBİYE	ŞANLIURFA	0,176
146	NİZİP	GAZİANTEP	0,160
147	EDREMIT	VAN	0,143
148	VİRANŞEHİR	ŞANLIURFA	0,133
149	ERCİŞ	VAN	0,127
150	ERGANİ	DİYARBAKIR	0,093

3.3. İGE-İ ALT ENDEKSLER

İGE-İ ana endeks skorları alt boyutların bir bileşkesi olarak hesaplanmıştır. Bu kısımda İGE-İ'yi oluşturan alt boyutlardan yönetim, sosyal kapsama, ekonomik durum, eğitim, sağlık, sosyal yaşam, belediye çevresel performans ve ulaşım endekslerine ilişkin sonuçlar ortaya konulacaktır.

3.3.1. Yönetişim Endeksi

İGE-İ'nin felsefesi yerel düzeyde insani gelişmenin ölçülmesine dönük olduğundan, yönetim alanında yerel yönetimler dikkate alınmış merkezi yönetime ilişkin bir hesaplama ya da ölçüm yöntemi kullanılmamıştır. Bu bağlamda İGE-İ'nin alt boyutlarından ilki olan yönetim endeksi oluşturulurken belediye bilgi paylaşımı ve saydamlık endeksi, belediyeye erişim endeksi, belediye sosyal medya kullanım endeksi ve yerel seçimlere katılım oranı olmak üzere 4 değişken kullanılmıştır. Ancak bu değişkenlerin endekse dâhil edilebilmesi için toplam 17 alt indikatör hesaplanmıştır.

İlçe belediyelerinin faaliyet raporları ve internet siteleri incelenerek oluşturulan bu indikatörlerin dışında “gizli müşteri” yöntemi ile araştırma kapsamındaki 150 ilçe belediyesiyle telefon ve e-posta yoluyla iletişime geçilmiş ve önceden oluşturulan senaryo soruları yönlendirilmiştir. Sorulara alınan yanıtlar ve geri dönüş oranı üzerinden bir ölçek belirlenmiş ve alt indikatör olarak hesaplama katılmıştır. Dolayısıyla yönetim endeksi bir yandan ilçedeki belediyenin resmi internet sitesi ve yayınladığı faaliyet raporlarına, öte yandan senaryo soruları ile deneyimleme metoduna dayanmaktadır.

Yönetişim endeksinde ilk sıralarda Çekmeköy (İstanbul), Ümraniye (İstanbul), Nilüfer (Bursa), Üsküdar (İstanbul) ve Beyoğlu (İstanbul)'nun geldiği gözlenmektedir. Bu ilçeleri İzmir'den Karşıyaka, İstanbul'dan Ataşehir ve Kadıköy, Ankara'dan Keçiören izlemektedir. Endeksin son sıralarında ise İpekyolu (Van), Ergani (Diyarbakır), Edremit (Van), Viranşehir (Şanlıurfa) ve Yenişehir (Mersin) yer almaktadır.

Tablo 12. İGE-İ Yönetişim Endeksi

ENDEKS SIRASI	İLÇE	İL	YÖNETİŞİM ENDEKSİ
1	ÇEKMEKÖY	İSTANBUL	0,967
2	ÜMRANİYE	İSTANBUL	0,936
3	NİLÜFER	BURSA	0,911
4	ÜSKÜDAR	İSTANBUL	0,907
5	BEYOĞLU	İSTANBUL	0,885
6	KARŞIYAKA	İZMİR	0,882
7	ATAŞEHİR	İSTANBUL	0,875
8	KADIKÖY	İSTANBUL	0,867
9	KEÇİÖREN	ANKARA	0,864
10	FATİH	İSTANBUL	0,864
11	BEŞİKTAŞ	İSTANBUL	0,860
12	PENDİK	İSTANBUL	0,854
13	BORNOVA	İZMİR	0,854
14	ÇİĞLİ	İZMİR	0,846
15	ODUNPAZARI	ESKİŞEHİR	0,843
16	DARICA	KOCAELİ	0,840
17	ALTINDAĞ	ANKARA	0,839
18	SANCAKTEPE	İSTANBUL	0,833
19	SİLİVRİ	İSTANBUL	0,830
20	ÇANKAYA	ANKARA	0,824
21	MERKEZEFENDİ	DENİZLİ	0,823
22	GÖLBAŞI	ANKARA	0,822
23	BAYRAKLI	İZMİR	0,810
24	İNEGÖL	BURSA	0,810
25	BAHÇELİEVLER	İSTANBUL	0,807
26	YUNUSEMRE	MANİSA	0,800
27	ESENLER	İSTANBUL	0,799
28	KARESİ	BALIKESİR	0,798
29	ADAPAZARI	SAKARYA	0,797
30	MALTEPE	İSTANBUL	0,796
31	PAMUKKALE	DENİZLİ	0,795
32	KAĞITHANE	İSTANBUL	0,792
33	KONAK	İZMİR	0,790
34	KARTAL	İSTANBUL	0,790
35	BEYLİKDÜZÜ	İSTANBUL	0,788

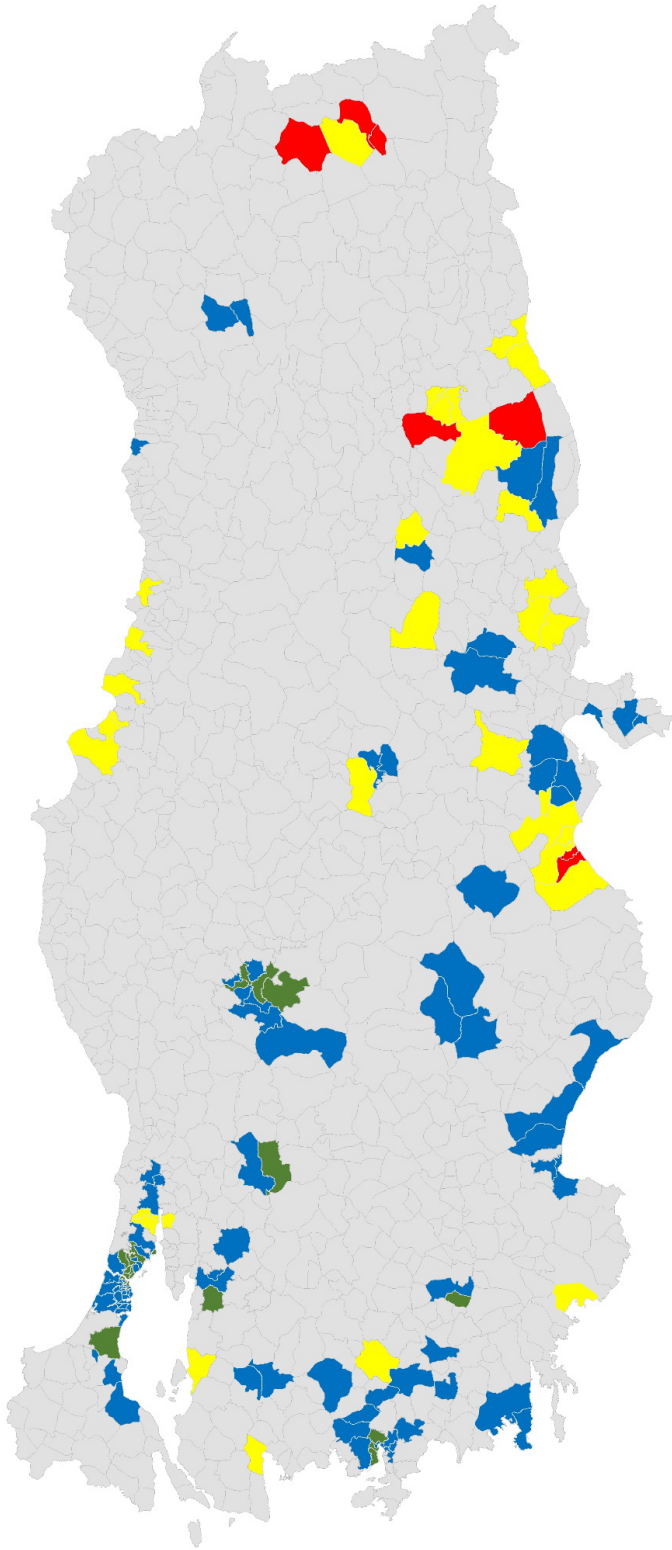
36	ŞİŞLİ	İSTANBUL	0,785
37	SARIYER	İSTANBUL	0,783
38	SİNCAN	ANKARA	0,781
39	SULTANGAZİ	İSTANBUL	0,780
40	GAZİEMİR	İZMİR	0,777
41	ARNAVUTKÖY	İSTANBUL	0,777
42	MERAM	KONYA	0,770
43	SEYHAN	ADANA	0,769
44	GAZİOSMANPAŞA	İSTANBUL	0,768
45	BEYKOZ	İSTANBUL	0,763
46	MELİKGAZİ	KAYSERİ	0,761
47	BAŞAKŞEHİR	İSTANBUL	0,760
48	KÜÇÜKÇEKMECE	İSTANBUL	0,756
49	ALTIEYLÜL	BALIKESİR	0,755
50	YILDIRIM	BURSA	0,754
51	AVCILAR	İSTANBUL	0,752
52	GEBZE	KOCAELİ	0,752
53	ÖDEMİŞ	İZMİR	0,746
54	ÇERKEZKÖY	TEKİRDAĞ	0,746
55	ŞEHZADELER	MANİSA	0,746
56	MAMAK	ANKARA	0,740
57	ALANYA	ANTALYA	0,739
58	AKHİSAR	MANİSA	0,739
59	KONYAALTI	ANTALYA	0,738
60	DULKADİROĞLU	KAHRAMANMARAŞ	0,737
61	GÜNGÖREN	İSTANBUL	0,735
62	OSMANGAZİ	BURSA	0,734
63	TURGUTLU	MANİSA	0,729
64	SERİK	ANTALYA	0,729
65	KARABAĞLAR	İZMİR	0,729
66	YAKUTİYE	ERZURUM	0,727
67	SÜLEYMANPAŞA	TEKİRDAĞ	0,723
68	BAYRAMPAŞA	İSTANBUL	0,720
69	ETİMESGUT	ANKARA	0,719
70	BUCA	İZMİR	0,718
71	YEŞİLYURT	MALATYA	0,714
72	SERDİVAN	SAKARYA	0,713
73	KARATAY	KONYA	0,712
74	POLATLI	ANKARA	0,709

75	EFELER	AYDIN	0,705
76	TUZLA	İSTANBUL	0,699
77	SARIÇAM	ADANA	0,694
78	BÜYÜKÇEKMECE	İSTANBUL	0,694
79	ESENYURT	İSTANBUL	0,694
80	ONİKİŞUBAT	KAHRAMANMARAŞ	0,689
81	YENİMAHALLE	ANKARA	0,689
82	İZMİT	KOCAELİ	0,687
83	BAĞCILAR	İSTANBUL	0,687
84	DEFNE	HATAY	0,686
85	SELÇUKLU	KONYA	0,684
86	TORBALI	İZMİR	0,681
87	KEPEZ	ANTALYA	0,679
88	HALİLİYE	ŞANLIURFA	0,678
89	ZEYTİNBURNU	İSTANBUL	0,678
90	MANAVGAT	ANTALYA	0,677
91	MENEMEN	İZMİR	0,673
92	TEPEBAŞI	ESKİŞEHİR	0,672
93	SULTANBEYLİ	İSTANBUL	0,670
94	EREĞLİ	KONYA	0,669
95	ANTAKYA	HATAY	0,669
96	ORTAHİSAR	TRABZON	0,665
97	MURATPAŞA	ANTALYA	0,664
98	BAKIRKÖY	İSTANBUL	0,663
99	BODRUM	MUĞLA	0,663
100	PURSAKLAR	ANKARA	0,662
101	PALANDÖKEN	ERZURUM	0,661
102	ÇORLU	TEKİRDAĞ	0,657
103	YÜREĞİR	ADANA	0,656
104	CEYHAN	ADANA	0,655
105	TALAS	KAYSERİ	0,654
106	İSKENDERUN	HATAY	0,649
107	MİLAS	MUĞLA	0,646
108	EYYÜBİYE	ŞANLIURFA	0,642
109	NAZİLLİ	AYDIN	0,640
110	EYÜP	İSTANBUL	0,631
111	ATAKUM	SAMSUN	0,625
112	BANDIRMA	BALIKESİR	0,620
113	ŞEHİTKAMİL	GAZİANTEP	0,617

114	İLKADIM	SAMSUN	0,614
115	SALİHLİ	MANİSA	0,605
116	AKDENİZ	MERSİN	0,602
117	ŞAHİNBEY	GAZİANTEP	0,601
118	TOROSLAR	MERSİN	0,599
119	ÇARŞAMBA	SAMSUN	0,596
120	GÖLCÜK	KOCAELİ	0,594
121	ARTUKLU	MARDİN	0,557
122	ERDEMLİ	MERSİN	0,550
123	ÜNYE	ORDU	0,542
124	KAYAPINAR	DİYARBAKIR	0,541
125	DERİNCE	KOCAELİ	0,533
126	SİVEREK	ŞANLIURFA	0,523
127	BAĞLAR	DİYARBAKIR	0,514
128	TUŞBA	VAN	0,513
129	TARSUS	MERSİN	0,506
130	YENİŞEHİR	DİYARBAKIR	0,500
131	KÖRFEZ	KOCAELİ	0,498
132	KOCASİNAN	KAYSERİ	0,497
133	BATTALGAZİ	MALATYA	0,496
134	BAFRA	SAMSUN	0,494
135	ELBİSTAN	KAHRAMANMARAŞ	0,491
136	ÇUKUROVA	ADANA	0,486
137	KOZAN	ADANA	0,485
138	KARAKÖPRÜ	ŞANLIURFA	0,484
139	EDREMIT	BALIKESİR	0,482
140	NİZİP	GAZİANTEP	0,480
141	FETHİYE	MUĞLA	0,454
142	ALTINORDU	ORDU	0,452
143	KIZILTEPE	MARDİN	0,423
144	ERCİŞ	VAN	0,366
145	MEZİTLİ	MERSİN	0,356
146	YENİŞEHİR	MERSİN	0,351
147	VİRANŞEHİR	ŞANLIURFA	0,323
148	EDREMIT	VAN	0,282
149	ERGANİ	DİYARBAKIR	0,268
150	İPEKYOLU	VAN	0,244

* Edremit (Van) Belediyesi'ne ait faaliyet raporu edinilememiştir.

YÖNETİŞİM ENDEKSİ

YÖNETİŞİM ENDEKSİ

Kapsam Dışı

Düşük İnsani Gelişme

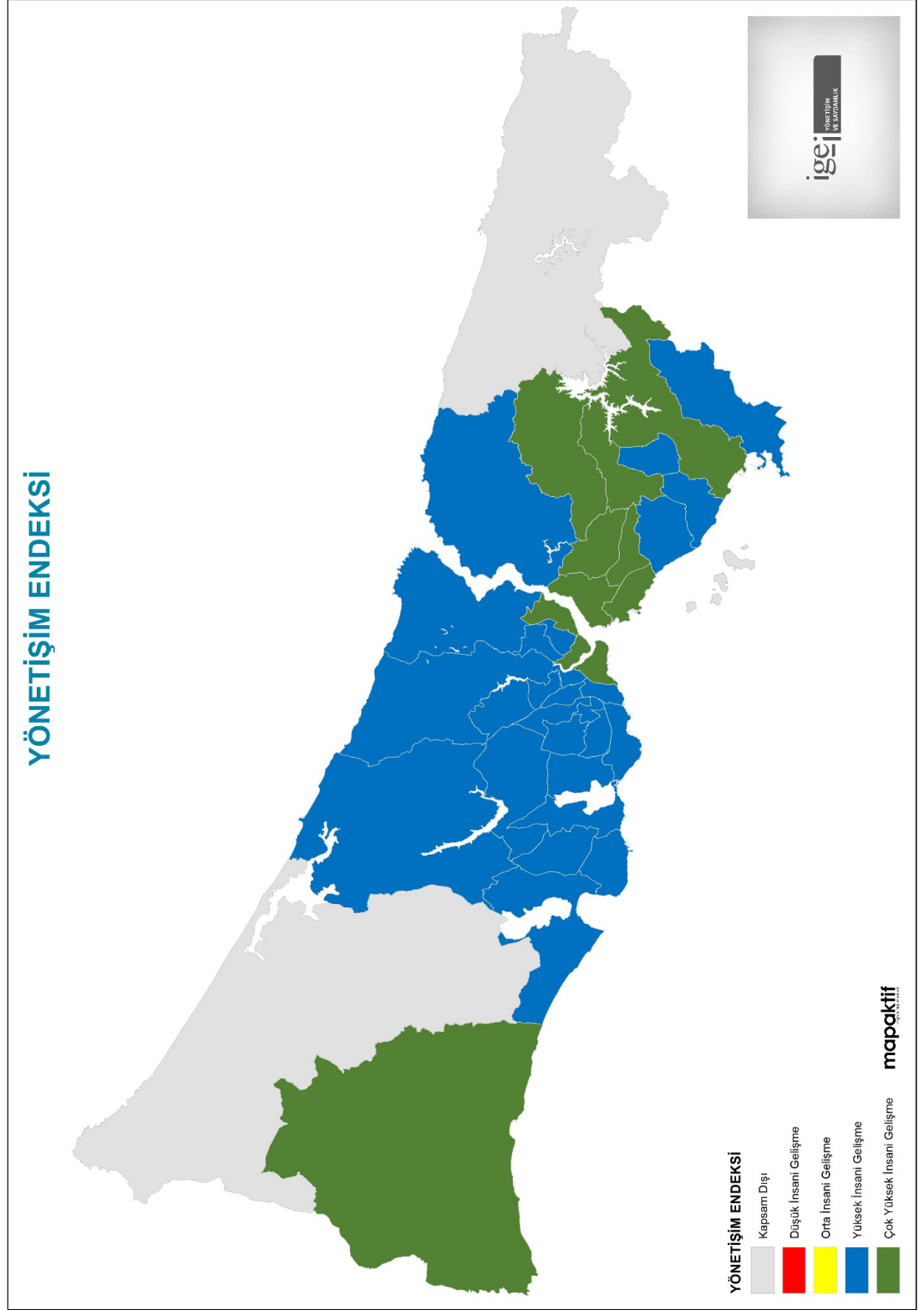
Orta İnsani Gelişme

Yüksek İnsani Gelişme

Çok Yüksek İnsani Gelişme

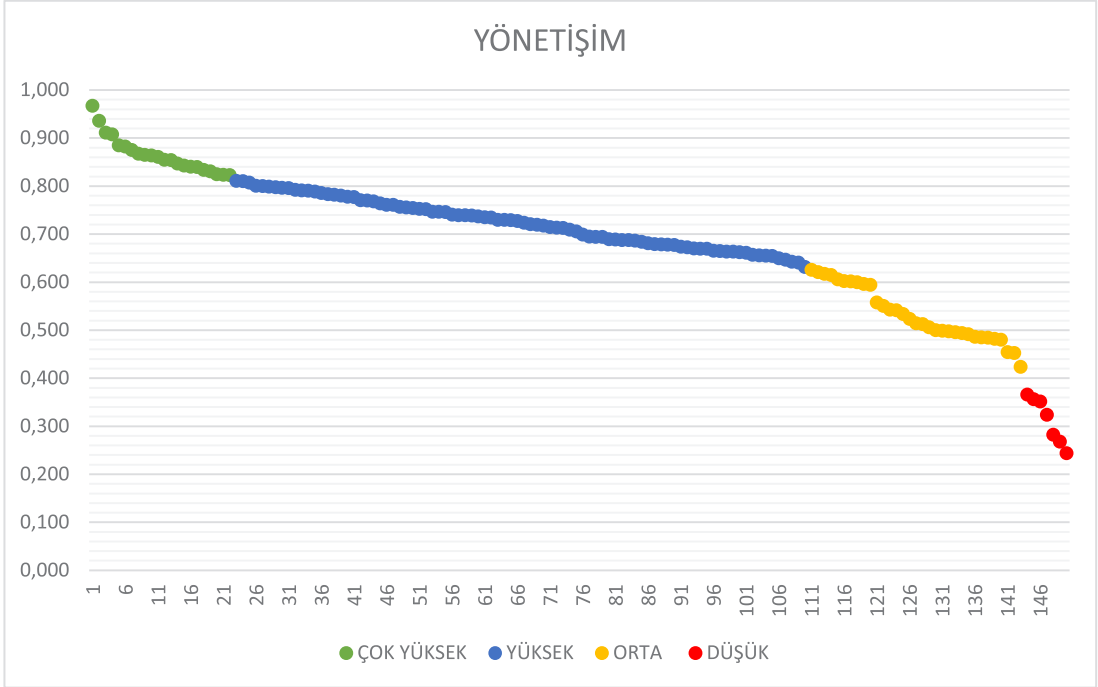
mapakatif

igei
YÖNETİŞİM
İLE İLGİLİ

İGE-İ için yapılan 4 gruplandırma yönetim endeksi açısında uyarlandığında, en yüksek grup olan yeşil bölgede 22, yüksek grup olan mavi bölgede 88, orta grup olan sarı bölgede 33 ve düşük grup olan kırmızı bölgede ise 7 ilçe sınıflandırılmıştır. Dolayısıyla yönetim alanında İGE-İ'ye göre genel görünümün daha pozitif olduğu, yüksek grup olan mavi bölgede yoğunlaşmanın arttığı izlenmektedir. Aşağıdaki grafikten de görüleceği üzere yönetim alanında ilçeler arası kırılım, üst gruplarda değil alt gruplarda yaşanmıştır. Üst gruplar daha homojenik bir yapıyı gösterirken, temsil edilen iller açısından da çeşitlilik sağlanmıştır. En yüksek iki grupta toplam 23 ilden gelen ilçeler yer almıştır.

Grafik 3. İGE-İ Yönetişim Endeksi Grupları

3.3.2. Sosyal Kapsama Endeksi

Sosyal kapsama endeksi; araştırma kapsamındaki ilçe belediyelerinin faaliyet raporları incelenerek, aile, çocuk, genç, hasta ve yaşlı, kadın ve mülteci kategorilerinde yer alan aktivitelerin derlenmesiyle oluşturulmuştur. Burada hem aktivite çeşitliliği hem de aktivitenin etkinliği yönelik hesaplanan kalite puanı dikkate alınmıştır.

Endeksin sonuçlarına göre Tepebaşı (Eskişehir), Yüreğir (Adana), Muratpaşa (Antalya), İzmit (Kocaeli) ve Arnavutköy (İstanbul) ilçeleri sosyal kapsama alanında endeks sıralamasında önde gelen ilçelerdir. Bu ilçeleri Manisa'dan Yunus Emre, İstanbul'dan Bağcılar izlemektedir. Edremit (Van), Milas (Muğla), Karaköprü (Şanlıurfa), Çukurova (Adana) ve Onikişubat (Kahramanmaraş) ilçeleri ise sıralamada sonlarda yer almıştır. Tamamen belediye faaliyet raporlarından elde edilen verilerle hesaplanan bu endekste, en yüksek grup olan yeşil bölgede 8, yüksek grup olan mavi bölgede 38, orta grup olan sarı bölgede 73 ve düşük grup olan kırmızı bölgede ise 31 ilçenin kümelendiği görülmektedir.

Dolayısıyla yönetim endeksine göre daha düşük bir performansla karşılaşılmakta, orta-düşük seviyede yoğunlaşmanın olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan en yüksek grupta yer alan ilçelerdeki çeşitlilik sosyal kapsama endeksini diğer endekslerden ayıran bir unsurdur. İGE-İ’de önde gelen ilçelerin çoğu, alt boyut endekslerinde de ön sıralarda yer alırken, sosyal kapsama alanında farklı bir durumla karşılaşılmaktadır. Örneğin İGE-İ’de ilk sıralarda yer alan Çankaya (Ankara) ilçesi sosyal kapsama endeksinde 15., Kadıköy (İstanbul) ilçesi 35. sıraya kadar gerilemiştir.

Tablo 13. İGE-İ Sosyal Kapsama Endeksi

ENDEKS SIRASI	İLÇE	İL	SOSYAL KAPSAMA ENDEKSİ
1	TEPEBAŞI	ESKİŞEHİR	0,626
2	YÜREĞİR	ADANA	0,624
3	MURATPAŞA	ANTALYA	0,601
4	ODUNPAZARI	ESKİŞEHİR	0,600
5	İZMİT	KOCAELİ	0,581
6	ARNAVUTKÖY	İSTANBUL	0,567
7	YUNUSEMRE	MANİSA	0,561
8	BAĞCILAR	İSTANBUL	0,515
9	AVCILAR	İSTANBUL	0,489
10	YENİMAHALLE	ANKARA	0,483
11	GÜNGÖREN	İSTANBUL	0,483
12	OSMANGAZİ	BURSA	0,473
13	KEÇİÖREN	ANKARA	0,471
14	HALİLİYE	ŞANLIURFA	0,462
15	ÇANKAYA	ANKARA	0,461
16	BAĞLAR	DİYARBAKIR	0,445
17	BEYOĞLU	İSTANBUL	0,440
18	YAKUTİYE	ERZURUM	0,433
19	BEŞİKTAŞ	İSTANBUL	0,414
20	ESENLER	İSTANBUL	0,399
21	KARESİ	BALIKESİR	0,396
22	ZEYTİNBURNU	İSTANBUL	0,395
23	ŞEHİTKAMİL	GAZİANTEP	0,395
24	PAMUKKALE	DENİZLİ	0,392
25	BAŞAKŞEHİR	İSTANBUL	0,392
26	NİLÜFER	BURSA	0,389
27	GÖLBAŞI	ANKARA	0,372
28	KONYAALTI	ANTALYA	0,371
29	DARICA	KOCAELİ	0,369

30	İNEGÖL	BURSA	0,366
31	ATAŞEHİR	İSTANBUL	0,365
32	KAYAPINAR	DİYARBAKIR	0,360
33	PURSAKLAR	ANKARA	0,359
34	POLATLI	ANKARA	0,357
35	KADIKÖY	İSTANBUL	0,356
36	KEPEZ	ANTALYA	0,352
37	FATİH	İSTANBUL	0,349
38	ALTINDAĞ	ANKARA	0,345
39	KARATAY	KONYA	0,344
40	SİVEREK	ŞANLIURFA	0,342
41	YEŞİLYURT	MALATYA	0,338
42	ORTAHİSAR	TRABZON	0,336
43	ÇARŞAMBA	SAMSUN	0,330
44	DEFNE	HATAY	0,329
45	BAKIRKÖY	İSTANBUL	0,324
46	EREĞLİ	KONYA	0,315
47	SULTANBEYLİ	İSTANBUL	0,309
48	AKHİSAR	MANİSA	0,308
49	ALANYA	ANTALYA	0,305
50	MELİKGAZİ	KAYSERİ	0,304
51	AKDENİZ	MERSİN	0,300
52	BEYKOZ	İSTANBUL	0,295
53	TARSUS	MERSİN	0,295
54	ÜNYE	ORDU	0,294
55	GEBZE	KOCAELİ	0,292
56	YENİŞEHİR	MERSİN	0,292
57	BEYLİKDÜZÜ	İSTANBUL	0,290
58	YILDIRIM	BURSA	0,290
59	TALAS	KAYSERİ	0,287
60	SEYHAN	ADANA	0,287
61	ŞEHZADELER	MANİSA	0,283
62	SARIÇAM	ADANA	0,281
63	SÜLEYMANPAŞA	TEKİRDAĞ	0,274
64	GAZİOSMANPAŞA	İSTANBUL	0,268
65	MERAM	KONYA	0,268
66	BAYRAKLI	İZMİR	0,265
67	ÇERKEZKÖY	TEKİRDAĞ	0,262
68	TOROSLAR	MERSİN	0,262

69	MALTEPE	İSTANBUL	0,261
70	SARIYER	İSTANBUL	0,250
71	BAYRAMPAŞA	İSTANBUL	0,250
72	VİRANŞEHİR	ŞANLIURFA	0,250
73	SERİK	ANTALYA	0,245
74	SANCAKTEPE	İSTANBUL	0,245
75	MANAVGAT	ANTALYA	0,244
76	ÜMRANİYE	İSTANBUL	0,243
77	TURGUTLU	MANİSA	0,243
78	SALİHLİ	MANİSA	0,242
79	BANDIRMA	BALIKESİR	0,242
80	YENİŞEHİR	DİYARBAKIR	0,238
81	MAMAK	ANKARA	0,237
82	EYÜP	İSTANBUL	0,236
83	TUŞBA	VAN	0,233
84	ETİMESGUT	ANKARA	0,232
85	ATAKUM	SAMSUN	0,225
86	SULTANGAZİ	İSTANBUL	0,224
87	SİNCAN	ANKARA	0,224
88	KOZAN	ADANA	0,220
89	ERDEMLİ	MERSİN	0,217
90	BORNOVA	İZMİR	0,217
91	GÖLCÜK	KOCAELİ	0,217
92	DERİNCE	KOCAELİ	0,208
93	ÇEKMEKÖY	İSTANBUL	0,206
94	PALANDÖKEN	ERZURUM	0,205
95	SERDİVAN	SAKARYA	0,202
96	İPEKYOLU	VAN	0,202
97	BODRUM	MUĞLA	0,199
98	SİLİVRİ	İSTANBUL	0,199
99	KARŞIYAKA	İZMİR	0,195
100	EFELER	AYDIN	0,195
101	TUZLA	İSTANBUL	0,187
102	ŞİŞLİ	İSTANBUL	0,185
103	BAHÇELİEVLER	İSTANBUL	0,183
104	KARABAĞLAR	İZMİR	0,179
105	ÜSKÜDAR	İSTANBUL	0,179
106	TORBALI	İZMİR	0,179
107	MEZİTLİ	MERSİN	0,179

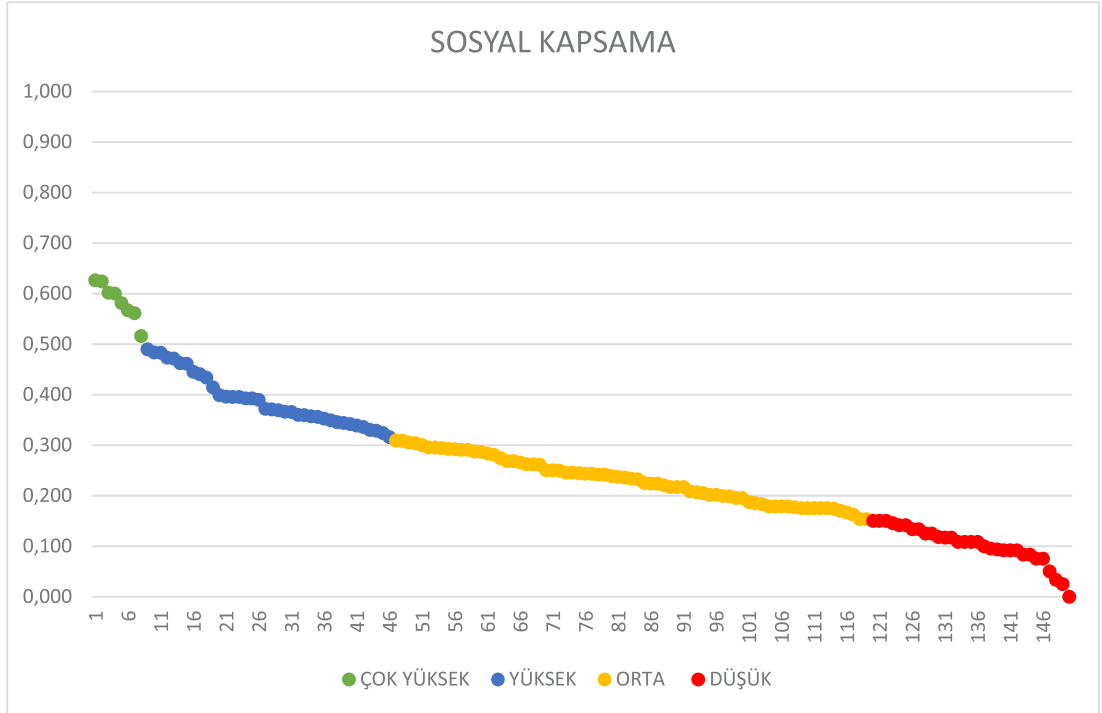
108	ÖDEMİŞ	İZMİR	0,177
109	MERKEZEFENDİ	DENİZLİ	0,175
110	ÇORLU	TEKİRDAĞ	0,175
111	BÜYÜKÇEKMECE	İSTANBUL	0,175
112	GAZİEMİR	İZMİR	0,175
113	KÜÇÜKÇEKMECE	İSTANBUL	0,175
114	ERCİŞ	VAN	0,174
115	BATTALGAZİ	MALATYA	0,170
116	ŞAHİNBEY	GAZİANTEP	0,167
117	KARTAL	İSTANBUL	0,162
118	ANTAKYA	HATAY	0,154
119	EDREMIT	BALIKESİR	0,154
120	ADAPAZARI	SAKARYA	0,150
121	ESENYURT	İSTANBUL	0,150
122	ALTIEYLÜL	BALIKESİR	0,150
123	PENDİK	İSTANBUL	0,145
124	KONAK	İZMİR	0,142
125	KOCASİNAN	KAYSERİ	0,142
126	ÇİĞLİ	İZMİR	0,133
127	KIZILTEPE	MARDİN	0,133
128	KAĞITHANE	İSTANBUL	0,125
129	ERGANİ	DİYARBAKIR	0,125
130	BAFRA	SAMSUN	0,118
131	MENEMEN	İZMİR	0,117
132	İSKENDERUN	HATAY	0,117
133	EYYÜBİYE	ŞANLIURFA	0,108
134	BUCA	İZMİR	0,108
135	ARTUKLU	MARDİN	0,108
136	KÖRFEZ	KOCAELİ	0,108
137	İLKADIM	SAMSUN	0,100
138	CEYHAN	ADANA	0,095
139	NİZİP	GAZİANTEP	0,093
140	NAZİLLİ	AYDIN	0,092
141	ALTINORDU	ORDU	0,092
142	ELBİSTAN	KAHRAMANMARAŞ	0,092
143	FETHİYE	MUĞLA	0,083
144	DULKADİROĞLU	KAHRAMANMARAŞ	0,083
145	SELÇUKLU	KONYA	0,075
146	ONİKİŞUBAT	KAHRAMANMARAŞ	0,075

147	ÇUKUROVA	ADANA	0,050
148	KARAKÖPRÜ	ŞANLIURFA	0,033
149	MİLAS	MUĞLA	0,025
150	EDREMİT	VAN	0,000

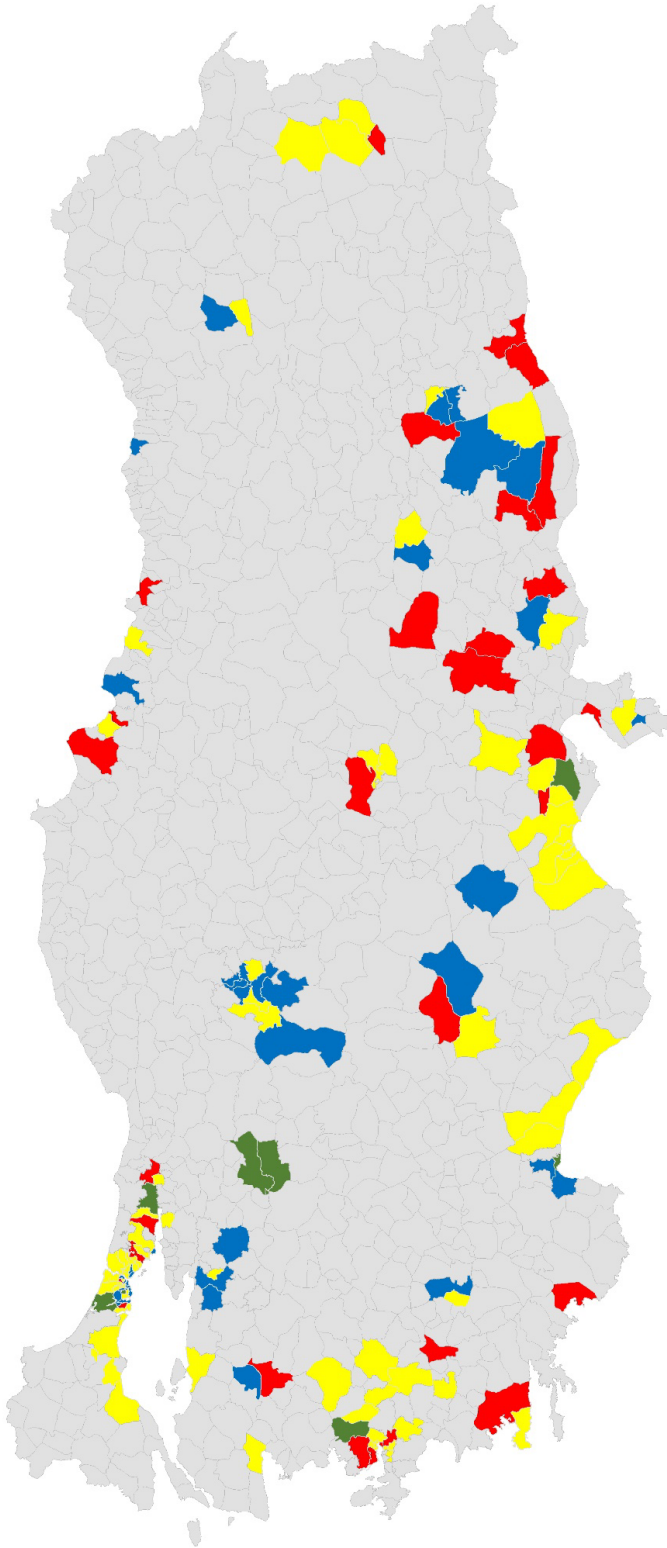
* Edremit (Van) Belediyesi'ne ait faaliyet raporu edinilememiştir.

Sosyal kapsama alanında hem en yüksek hem de düşük grupta olan ilçeler arası kırılmalar görünür bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Özellikle orta grupta olan yoğunlaşmayla birlikte, en yüksek ve düşük grup olmak üzere iki kırılmanın yaşandığı anlaşılmaktadır.

Grafik 4. İGE-İ Sosyal Kapsama Endeksi Grupları

SOSYAL KAPSAMA ENDEKSİ

SOSYAL KAPSAMA ENDEKSİ

Kapsam Dışı

Düşük İnsani Gelişme

Orta İnsani Gelişme

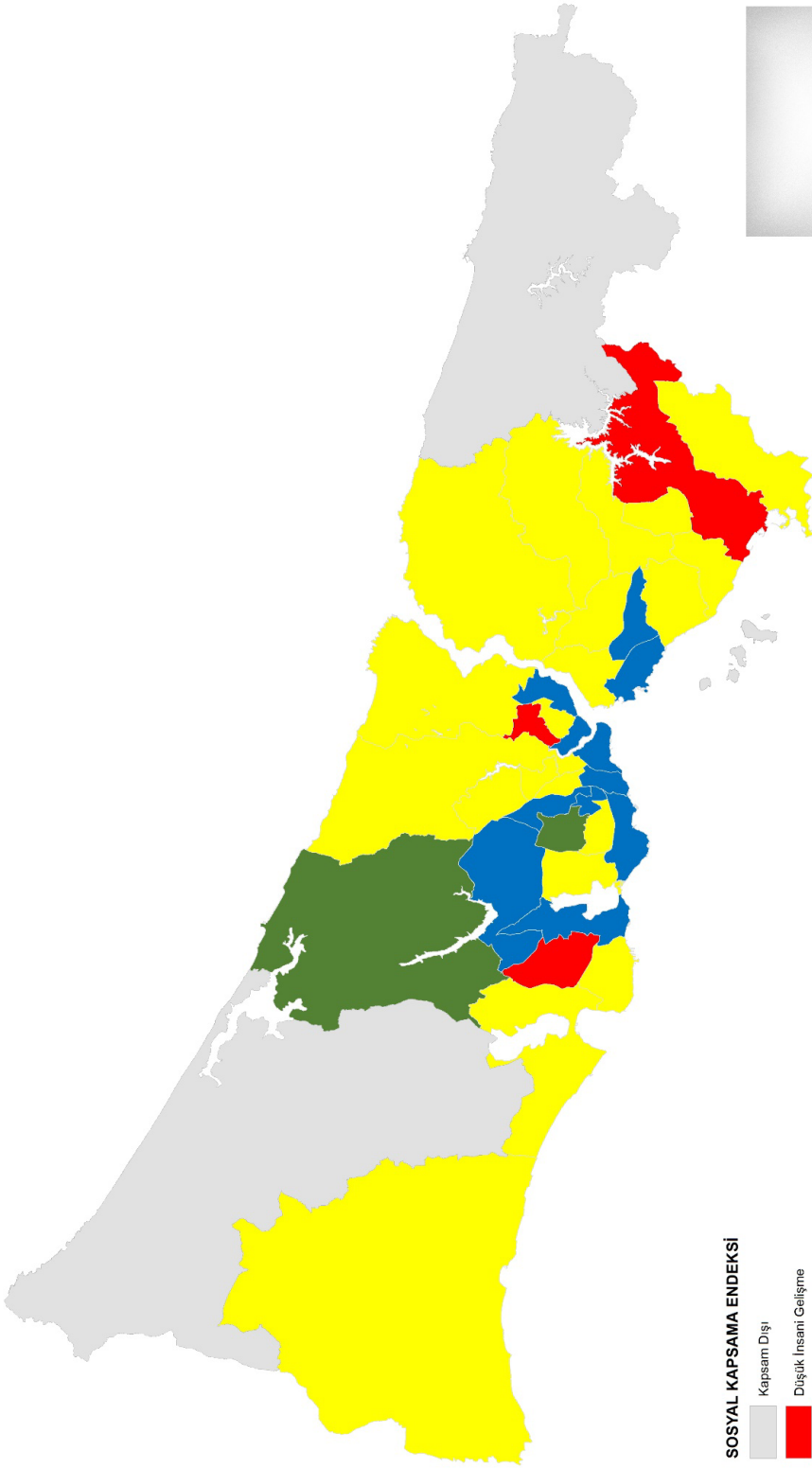
Yüksek İnsani Gelişme

Çok Yüksek İnsani Gelişme

mapaklıf

igei
SOSYAL KAPSAMA

SOSYAL KAPSAMA ENDEKSİ

SOSYAL KAPSAMA ENDEKSİ

- Kapsam Dışı
- Düşük İnsani Gelişme
- Orta İnsani Gelişme
- Yüksek İnsani Gelişme
- Çok Yüksek İnsani Gelişme

mapaktif

3.3.3. Ekonomik Durum Endeksi

İnsani gelişme endeksinin alt boyutlarından biri olan ekonomik durum insani gelişimi etkileyen önemli bir boyuttur. Gelir ile insani gelişme arasında doğrusal bir ilişkinin olduğu birçok araştırmada ortaya konulmuş, ülke düzeyinde yapılan analizlerde de insani gelişme seviyesinin yüksek olduğu ülkeler aynı zamanda gelir seviyesi de yüksek seyreden ülkelerdir.

İGE-İ ekonomik durum endeksinin sonuçları incelendiğinde de benzer bir durum izlenmektedir. Endekste ilk sıralarda yer alan ilçeler, İGE-İ ana endeksinde de önde gelen ilçeler arasında yer almıştır. Ekonomik durum endeksinde İstanbul ilinin baskın olduğu gözlenmektedir. Sıralamada ilk dört sıradaki Beşiktaş, Bakırköy, Şişli, Kadıköy ilçelerinin yanı sıra, endekste en yüksek düzey olan yeşil bölgede yer alan Sarıyer, Beyoğlu, Ataşehir, Üsküdar ve Ümraniye İstanbul ilini temsil etmektedir. Yeşil bölgede geride kalan ilçeler ise Ankara ilinden olup, Çankaya ve Yenimahalle'dir. Dolayısıyla ekonomik durum endeksindeki en yüksek grupta yer alan 11 ilçeden 9'u İstanbul'dan, 2'si ise Ankara'dan gelmiştir. Ekonomik durum endeksinde en yüksek grupta 11 ilçe yer alırken, yüksek grup olan mavi bölgede 52, orta düzey grup olan sarı bölgede 72, düşük grup olan kırmızı bölgede ise 14 ilçe sınıflandırılmıştır. Sıralamada sonlarda yer alan ilçeler ise Erciş (Van), Ergani (Diyarbakır), Dulkadiroğlu (Kahramanmaraş), Pursaklar (Ankara) ve Karatay (Konya)'dır.

Tablo 14. İGE-İ Ekonomik Durum Endeksi

1	BEŞİKTAŞ	İSTANBUL	0,485
2	BAKIRKÖY	İSTANBUL	0,447
3	ŞİŞLİ	İSTANBUL	0,445
4	KADIKÖY	İSTANBUL	0,403
5	ÇANKAYA	ANKARA	0,403
6	SARIYER	İSTANBUL	0,399
7	BEYOĞLU	İSTANBUL	0,383
8	YENİMAHALLE	ANKARA	0,373
9	ATAŞEHİR	İSTANBUL	0,361
10	ÜSKÜDAR	İSTANBUL	0,359
11	ÜMRANIYE	İSTANBUL	0,358
12	BEYKOZ	İSTANBUL	0,354
13	İZMİT	KOCAELİ	0,349
14	BODRUM	MUĞLA	0,348
15	BAYRAMPAŞA	İSTANBUL	0,336
16	EYÜP	İSTANBUL	0,336
17	OSMANGAZİ	BURSA	0,335
18	FATİH	İSTANBUL	0,333
19	KÂĞITHANE	İSTANBUL	0,332

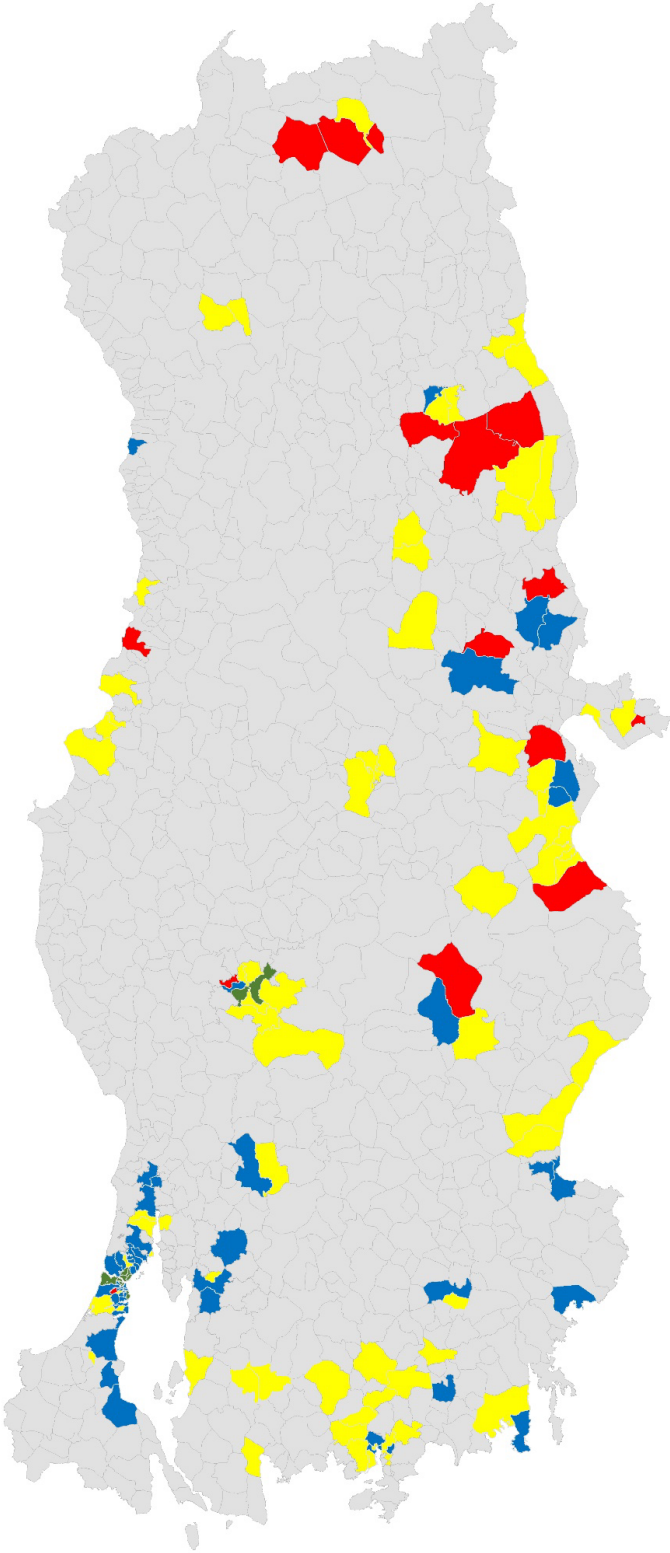
20	PENDİK	İSTANBUL	0,329
21	BORNOVA	İZMİR	0,329
22	ZEYTİNBURNU	İSTANBUL	0,326
23	GEBZE	KOCAELİ	0,325
24	MALTEPE	İSTANBUL	0,323
25	KARTAL	İSTANBUL	0,322
26	BAĞCILAR	İSTANBUL	0,322
27	BAHÇELİEVLER	İSTANBUL	0,322
28	MURATPAŞA	ANTALYA	0,319
29	GÜNGÖREN	İSTANBUL	0,317
30	KONAK	İZMİR	0,317
31	BAŞAKŞEHİR	İSTANBUL	0,316
32	GAZİOSMANPAŞA	İSTANBUL	0,316
33	ORTAHİSAR	TRABZON	0,315
34	AVCILAR	İSTANBUL	0,312
35	SELÇUKLU	KONYA	0,312
36	KÜÇÜKÇEKMECE	İSTANBUL	0,311
37	TEPEBAŞI	ESKİŞEHİR	0,311
38	BÜYÜKÇEKMECE	İSTANBUL	0,309
39	ONİKİŞUBAT	KAHRAMANMARAŞ	0,306
40	KARŞIYAKA	İZMİR	0,305
41	EFELER	AYDIN	0,303
42	İNEGÖL	BURSA	0,301
43	SERDİVAN	SAKARYA	0,299
44	SULTANBEYLİ	İSTANBUL	0,298
45	BEYLİKDÜZÜ	İSTANBUL	0,297
46	SEYHAN	ADANA	0,297
47	TUZLA	İSTANBUL	0,294
48	SÜLEYMANPAŞA	TEKİRDAĞ	0,294
49	NİLÜFER	BURSA	0,293
50	YENİŞEHİR	MERSİN	0,292
51	ÇORLU	TEKİRDAĞ	0,291
52	ŞAHİNBEY	GAZİANTEP	0,290
53	ÇEKMEKÖY	İSTANBUL	0,289
54	KONYAALTI	ANTALYA	0,287
55	GAZİEMİR	İZMİR	0,287
56	KEPEZ	ANTALYA	0,286
57	PAMUKKALE	DENİZLİ	0,285
58	ADAPAZARI	SAKARYA	0,285

59	SİLİVRİ	İSTANBUL	0,280
60	KEÇİÖREN	ANKARA	0,279
61	YÜREĞİR	ADANA	0,279
62	ŞEHİTKAMİL	GAZİANTEP	0,279
63	FETHİYE	MUĞLA	0,277
64	SANCAKTEPE	İSTANBUL	0,276
65	MELİKGAZİ	KAYSERİ	0,275
66	DERİNCE	KOCAELİ	0,275
67	ÇUKUROVA	ADANA	0,275
68	SALİHLİ	MANİSA	0,275
69	HALİLİYE	ŞANLIURFA	0,273
70	ŞEHZADELER	MANİSA	0,270
71	ESENYURT	İSTANBUL	0,269
72	ALANYA	ANTALYA	0,269
73	İLKADIM	SAMSUN	0,269
74	MİLAS	MUĞLA	0,268
75	MAMAK	ANKARA	0,267
76	ATAKUM	SAMSUN	0,267
77	AKHİSAR	MANİSA	0,267
78	TARSUS	MERSİN	0,266
79	ETİMESGUT	ANKARA	0,265
80	YEŞİLYURT	MALATYA	0,265
81	ÇİĞLİ	İZMİR	0,264
82	BANDIRMA	BALIKESİR	0,262
83	ALTIEYLÜL	BALIKESİR	0,261
84	BATTALGAZİ	MALATYA	0,256
85	İSKENDERUN	HATAY	0,255
86	NAZİLLİ	AYDIN	0,255
87	KÖRFEZ	KOCAELİ	0,254
88	TORBALI	İZMİR	0,253
89	ÇERKEZKÖY	TEKİRDAĞ	0,252
90	ALTINDAĞ	ANKARA	0,251
91	EREĞLİ	KONYA	0,250
92	EDREMİT	BALIKESİR	0,250
93	MANAVGAT	ANTALYA	0,248
94	ANTAKYA	HATAY	0,247
95	YAKUTİYE	ERZURUM	0,245
96	PALANDÖKEN	ERZURUM	0,243
97	SERİK	ANTALYA	0,243

98	BAFRA	SAMSUN	0,243
99	KOCASİNAN	KAYSERİ	0,241
100	İPEKYOLU	VAN	0,237
101	BAĞLAR	DİYARBAKIR	0,223
102	MERAM	KONYA	0,223
103	ESENLER	İSTANBUL	0,219
104	KAYAPINAR	DİYARBAKIR	0,217
105	YENİŞEHİR	DİYARBAKIR	0,216
106	TOROSLAR	MERSİN	0,213
107	YILDIRIM	BURSA	0,213
108	ARTUKLU	MARDİN	0,202
109	KIZILTEPE	MARDİN	0,201
110	GÖLBAŞI	ANKARA	0,196
111	BUCA	İZMİR	0,193
112	ARNAVUTKÖY	İSTANBUL	0,193
113	KARAKÖPRÜ	ŞANLIURFA	0,193
114	KARABAĞLAR	İZMİR	0,191
115	MERKEZEFENDİ	DENİZLİ	0,189
116	AKDENİZ	MERSİN	0,187
117	SİNCAN	ANKARA	0,186
118	TURGUTLU	MANİSA	0,186
119	YUNUSEMRE	MANİSA	0,185
120	BAYRAKLI	İZMİR	0,184
121	ALTINORDU	ORDU	0,183
122	ÇARŞAMBA	SAMSUN	0,179
123	GÖLCÜK	KOCAELİ	0,174
124	KARESİ	BALIKESİR	0,171
125	DARICA	KOCAELİ	0,169
126	MEZİTLİ	MERSİN	0,169
127	ODUNPAZARI	ESKİŞEHİR	0,165
128	ÖDEMİŞ	İZMİR	0,162
129	MENEMEN	İZMİR	0,159
130	EYYÜBİYE	ŞANLIURFA	0,158
131	KOZAN	ADANA	0,155
132	TALAS	KAYSERİ	0,155
133	POLATLI	ANKARA	0,138
134	ELBİSTAN	KAHRAMANMARAŞ	0,137
135	SARIÇAM	ADANA	0,135
136	TUŞBA	VAN	0,133

137	ERDEMLİ	MERSİN	0,132
138	CEYHAN	ADANA	0,130
139	NİZİP	GAZİANTEP	0,126
140	ÜNYE	ORDU	0,120
141	SİVEREK	ŞANLIURFA	0,096
142	VİRANŞEHİR	ŞANLIURFA	0,082
143	SULTANGAZİ	İSTANBUL	0,069
144	EDREMİT	VAN	0,064
145	DEFNE	HATAY	0,052
146	KARATAY	KONYA	0,051
147	PURSAKLAR	ANKARA	0,049
148	DULKADİROĞLU	KAHRAMANMARAŞ	0,012
149	ERGANİ	DİYARBAKIR	0,000
150	ERCİŞ	VAN	-0,011
150	EDREMİT	VAN	0,000

EKONOMİK DURUM ENDEKSİ

EKONOMİK DURUM ENDEKSİ

Kapsam Dışı

Düşük İnsani Gelişme

Orta İnsani Gelişme

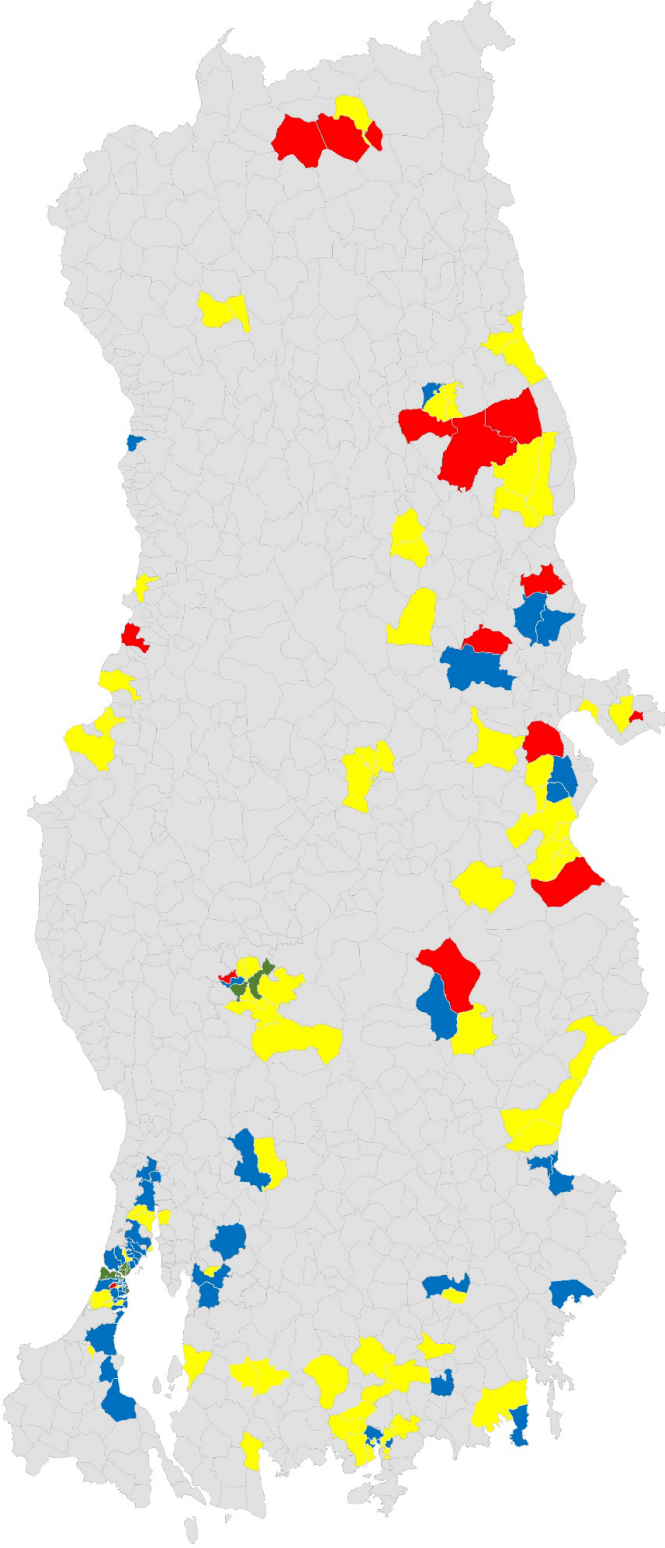
Yüksek İnsani Gelişme

Çok Yüksek İnsani Gelişme

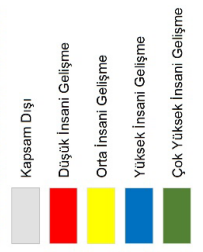
mapaktif

igei
EKONOMİK DURUM

EKONOMİK DURUM ENDEKSİ

EKONOMİK DURUM ENDEKSİ

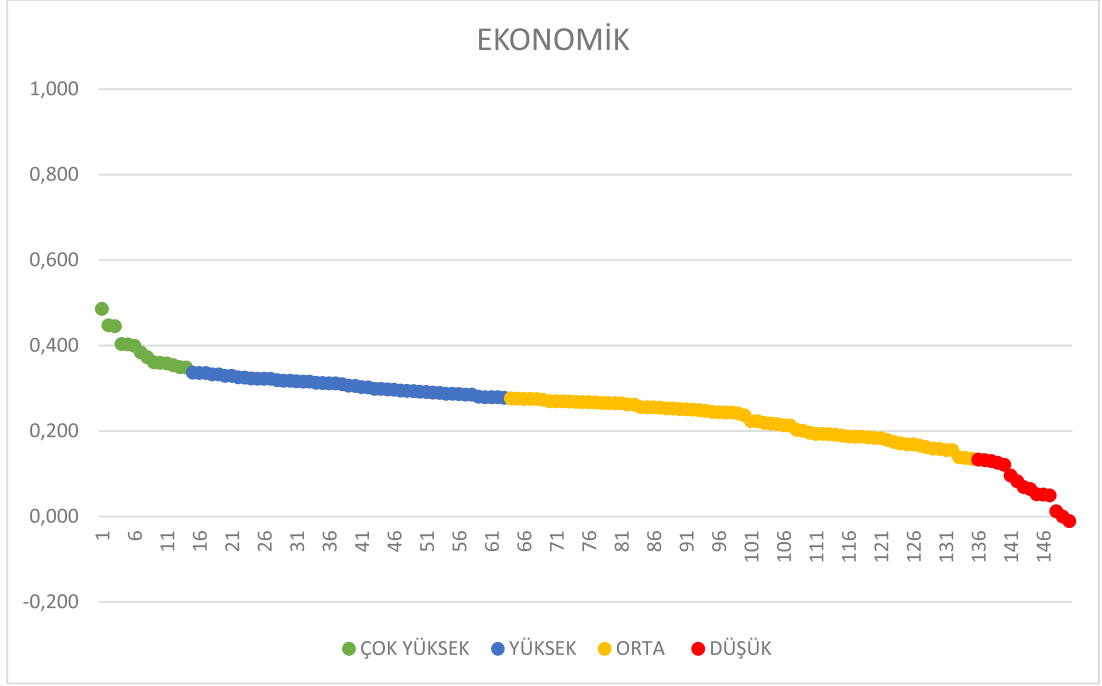

mapaklıf

ige:
İnsani Gelişme Endeksi

Genel olarak incelendiğinde ekonomik durum endeksinde 150 ilçe düzeyinde orta-yüksek seviyesinde yoğunlaşma yaşandığı, ancak orta düzeyde daha fazla sayıda ilçe olduğu görülmektedir. Bu endekste de sosyal kapsama alanında olduğu gibi en yüksek ve en düşük ilçeler düzeyinde kırılmalara rastlanılmaktadır.

Grafik 5. İGE-İ Ekonomik Durum Endeksi Grupları

3.3.4. Eğitim Endeksi

Eğitim, insani gelişmenin temel boyutlarından biridir. UNDP'nin insani gelişme ölçümüne yönelik ilk baştan beri kullandığı formüllerin tümünde eğitime ilişkin veriler yerini korumuştur. 150 ilçeyi kapsayan insani gelişme endeksinin alt boyutlarından biri olan eğitim endeksinde ilk sıralarda İstanbul'dan Beşiktaş, Kadıköy ve Bakırköy, Ankara'dan Çankaya, İzmir'den Karşıyaka, Antalya'dan Konyaaltı ilçeleri yer almıştır. Endeksin sonunda ise Şanlıurfa'dan Eyyübiye, Viranşehir ve Siverek, Diyarbakır'dan Ergani ve Bağlar, Mardin'den Kızıltepe, Van'dan Erciş ve Gaziantep'ten Nizip ilçeleri sıralanmıştır. Görüldüğü üzere endeks sıralamasının sonunda yer alan bu ilçelerin tümü Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer almaktadır. Endeks gruplamasında en yüksek grup olan yeşil bölgede sadece 6 ilçe bulunurken, yüksek grup olan mavi bölgede 57, orta grup olan sarı bölgede 79 ve düşük grup olan kırmızı bölgede ise 8 ilçe sınıflandırılmıştır.

Tablo 15. İGE-İ Eğitim Endeksi

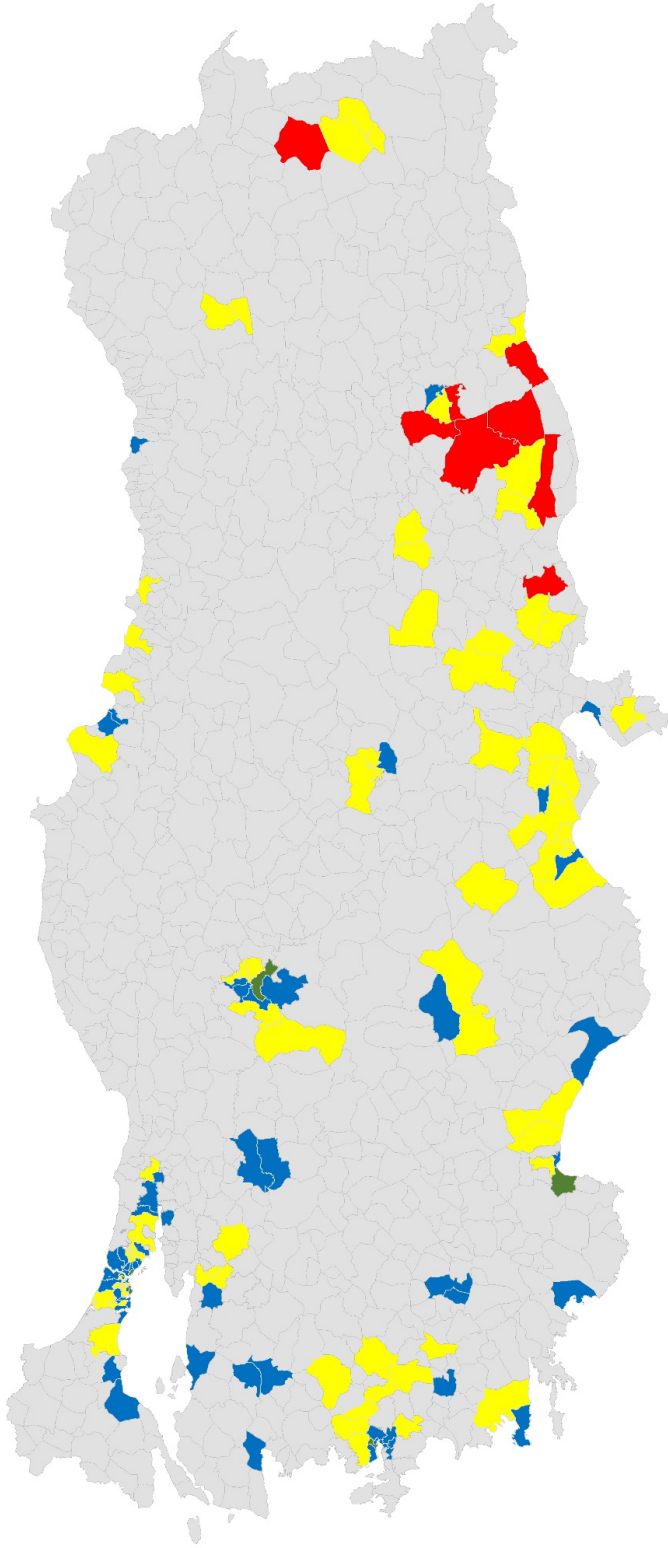
ENDEKS SIRASI	İLÇE	İL	EĞİTİM ENDEKSİ
1	BEŞİKTAŞ	İSTANBUL	0,845
2	KADIKÖY	İSTANBUL	0,802
3	ÇANKAYA	ANKARA	0,799
4	BAKIRKÖY	İSTANBUL	0,724
5	KARŞIYAKA	İZMİR	0,702
6	KONYAALTI	ANTALYA	0,686
7	NİLÜFER	BURSA	0,627
8	ATAKUM	SAMSUN	0,622
9	ÇUKUROVA	ADANA	0,618
10	ETİMESGUT	ANKARA	0,608
11	MURATPAŞA	ANTALYA	0,600
12	ŞİŞLİ	İSTANBUL	0,594
13	BEYLİKDÜZÜ	İSTANBUL	0,592
14	YENİMAHALLE	ANKARA	0,589
15	ÜSKÜDAR	İSTANBUL	0,581
16	MEZİTLİ	MERSİN	0,569
17	YENİŞEHİR	MERSİN	0,566
18	MALTEPE	İSTANBUL	0,564
19	GAZİEMİR	İZMİR	0,550
20	SARIYER	İSTANBUL	0,545
21	ATAŞEHİR	İSTANBUL	0,529
22	BODRUM	MUĞLA	0,526
23	GÖLBAŞI	ANKARA	0,519
24	TALAS	KAYSERİ	0,511
25	SERDİVAN	SAKARYA	0,498
26	ODUNPAZARI	ESKİŞEHİR	0,496
27	MERKEZEFENDİ	DENİZLİ	0,489
28	BÜYÜKÇEKMECE	İSTANBUL	0,489
29	KARTAL	İSTANBUL	0,486
30	ÇİĞLİ	İZMİR	0,482
31	ÇORLU	TEKİRDAĞ	0,480
32	İZMİT	KOCAELİ	0,474
33	TEPEBAŞI	ESKİŞEHİR	0,473
34	BAŞAKŞEHİR	İSTANBUL	0,471
35	BAYRAKLI	İZMİR	0,470

36	BANDIRMA	BALIKESİR	0,470
37	KARESİ	BALIKESİR	0,469
38	ÇEKMEKÖY	İSTANBUL	0,468
39	TUZLA	İSTANBUL	0,467
40	ÜMRANİYE	İSTANBUL	0,466
41	SÜLEYMANPAŞA	TEKİRDAĞ	0,466
42	BORNOVA	İZMİR	0,464
43	GÖLCÜK	KOCAELİ	0,464
44	PAMUKKALE	DENİZLİ	0,463
45	BUCA	İZMİR	0,459
46	SELÇUKLU	KONYA	0,457
47	FETHİYE	MUĞLA	0,454
48	KARABAĞLAR	İZMİR	0,453
49	KEÇİÖREN	ANKARA	0,453
50	EFELER	AYDIN	0,452
51	ORTAHIŞAR	TRABZON	0,450
52	ALTIEYLÜL	BALIKESİR	0,449
53	AVCILAR	İSTANBUL	0,444
54	BAHÇELİEVLER	İSTANBUL	0,441
55	KONAK	İZMİR	0,441
56	EYÜP	İSTANBUL	0,438
57	İLKADIM	SAMSUN	0,434
58	BEYKOZ	İSTANBUL	0,432
59	İSKENDERUN	HATAY	0,428
60	DERİNCE	KOCAELİ	0,428
61	EDREMİT	BALIKESİR	0,428
62	ALANYA	ANTALYA	0,423
63	FATİH	İSTANBUL	0,421
64	PENDİK	İSTANBUL	0,415
65	GÜNGÖREN	İSTANBUL	0,415
66	MELİKGAZİ	KAYSERİ	0,414
67	KÜÇÜKÇEKMECE	İSTANBUL	0,414
68	KÂĞITHANE	İSTANBUL	0,410
69	MANAVGAT	ANTALYA	0,404
70	MENEMEN	İZMİR	0,403
71	BAYRAMPAŞA	İSTANBUL	0,402
72	NAZİLLİ	AYDIN	0,401
73	ADAPAZARI	SAKARYA	0,400
74	PURSAKLAR	ANKARA	0,397

75	SERİK	ANTALYA	0,394
76	SİLİVRİ	İSTANBUL	0,394
77	YUNUSEMRE	MANİSA	0,393
78	YAKUTİYE	ERZURUM	0,392
79	GEBZE	KOCAELİ	0,389
80	PALANDÖKEN	ERZURUM	0,386
81	MERAM	KONYA	0,386
82	ÇERKEZKÖY	TEKİRDAĞ	0,376
83	KEPEZ	ANTALYA	0,375
84	OSMANGAZİ	BURSA	0,374
85	ŞEHZADELER	MANİSA	0,374
86	MAMAK	ANKARA	0,369
87	ANTAKYA	HATAY	0,367
88	DARICA	KOCAELİ	0,362
89	KARAKÖPRÜ	ŞANLIURFA	0,362
90	KÖRFEZ	KOCAELİ	0,361
91	ZEYTİNBURNU	İSTANBUL	0,361
92	ALTINORDU	ORDU	0,360
93	ERDEMLİ	MERSİN	0,360
94	YEŞİLYURT	MALATYA	0,359
95	SİNCAN	ANKARA	0,356
96	KOCASİNAN	KAYSERİ	0,356
97	DEFNE	HATAY	0,356
98	ESENYURT	İSTANBUL	0,353
99	BEYOĞLU	İSTANBUL	0,351
100	GAZİOSMANPAŞA	İSTANBUL	0,343
101	ALTINDAĞ	ANKARA	0,340
102	YILDIRIM	BURSA	0,338
103	SANCAKTEPE	İSTANBUL	0,337
104	POLATLI	ANKARA	0,333
105	TURGUTLU	MANİSA	0,330
106	TORBALI	İZMİR	0,323
107	AKHİSAR	MANİSA	0,319
108	MİLAS	MUĞLA	0,317
109	SARIÇAM	ADANA	0,312
110	SALİHLİ	MANİSA	0,308
111	BAĞCILAR	İSTANBUL	0,307
112	TARSUS	MERSİN	0,306
113	ÖDEMİŞ	İZMİR	0,305

114	ONİKİŞUBAT	KAHRAMANMARAŞ	0,303
115	KAYAPINAR	DİYARBAKIR	0,297
116	KARATAY	KONYA	0,296
117	İNEGÖL	BURSA	0,289
118	SEYHAN	ADANA	0,288
119	ŞEHİTKÂMİL	GAZİANTEP	0,287
120	EREĞLİ	KONYA	0,285
121	TOROSLAR	MERSİN	0,285
122	BATTALGAZİ	MALATYA	0,285
123	CEYHAN	ADANA	0,281
124	ESENLER	İSTANBUL	0,280
125	BAFRA	SAMSUN	0,269
126	ŞAHİNBEY	GAZİANTEP	0,269
127	SULTANGAZİ	İSTANBUL	0,261
128	KOZAN	ADANA	0,250
129	ELBİSTAN	KAHRAMANMARAŞ	0,244
130	ARNAVUTKÖY	İSTANBUL	0,237
131	SULTANBEYLİ	İSTANBUL	0,235
132	YENİŞEHİR	DİYARBAKIR	0,231
133	ÇARŞAMBA	SAMSUN	0,230
134	AKDENİZ	MERSİN	0,224
135	EDREMİT	VAN	0,218
136	ARTUKLU	MARDİN	0,216
137	YÜREĞİR	ADANA	0,182
138	TUŞBA	VAN	0,176
139	İPEKYOLU	VAN	0,176
140	HALİLİYE	ŞANLIURFA	0,152
141	ÜNYE	ORDU	0,148
142	DULKADİROĞLU	KAHRAMANMARAŞ	0,143
143	NİZİP	GAZİANTEP	0,121
144	BAĞLAR	DİYARBAKIR	0,108
145	ERCİŞ	VAN	0,041
146	KIZILTEPE	MARDİN	0,018
147	ERGANİ	DİYARBAKIR	0,010
148	SİVEREK	ŞANLIURFA	-0,081
149	VİRANŞEHİR	ŞANLIURFA	-0,101
150	EYYÜBİYE	ŞANLIURFA	-0,142

EĞİTİM ENDEKSİ

EĞİTİM ENDEKSİ

Kapsam Dışı

Düşük İnsani Gelişme

Orta İnsani Gelişme

Yüksek İnsani Gelişme

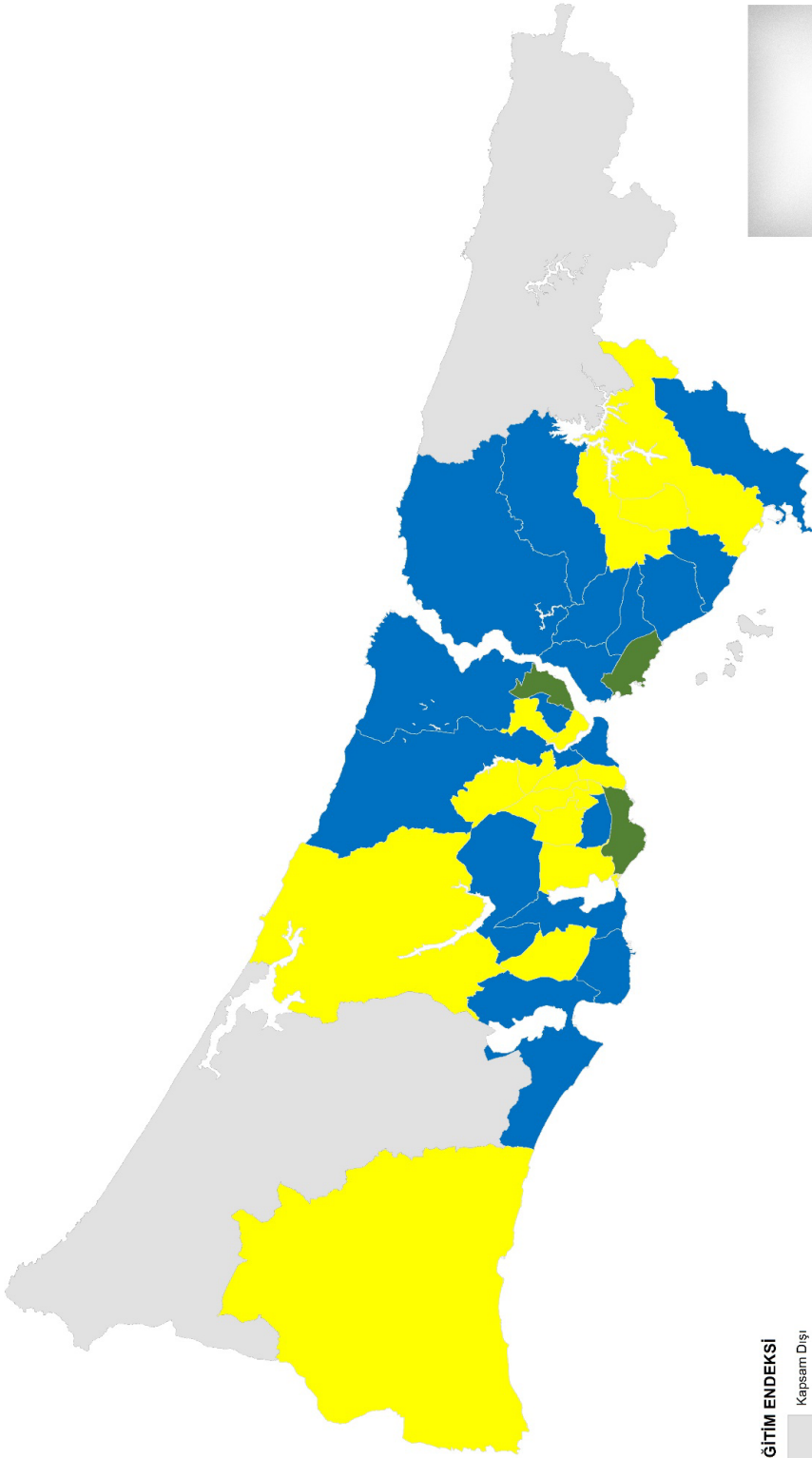
Çok Yüksek İnsani Gelişme

mapaktif

igei

İGE-İ

EĞİTİM ENDEKSİ

EĞİTİM ENDEKSİ

Kapsam Dışı

Orta İnsani Gelişme

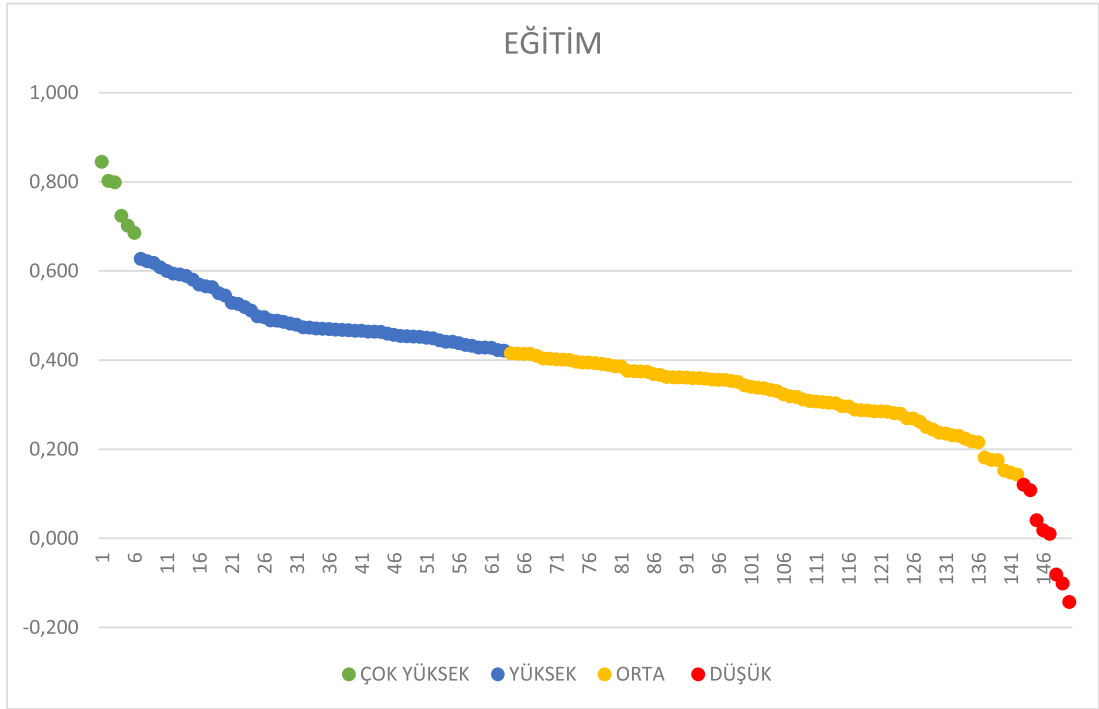
Yüksek İnsani Gelişme

Çok Yüksek İnsani Gelişme

mapaktif

Eğitim endeksinde 150 ilçe düzeyinde orta-yüksek seviyesinde yoğunlaşma yaşanırken, orta düzeyde daha fazla sayıda ilçenin olduğu anlaşılmaktadır. Endeksin kırılma noktaları, en yüksek grup ile en düşük ilçeler düzeyinde gerçekleşmiştir.

Grafik 6. İGE-İ Eğitim Endeksi Grupları

3.3.5. Sağlık Endeksi

Eğitim gibi sağlık alanındaki göstergeler, insani gelişmenin değişmeyen indikatörleri arasındadır. İlçeler düzeyinde oluşturulan ve İGE-İ'nin bir alt boyutu olan sağlık endeksinin sonuçlarına bakıldığında, Ankara'dan Çankaya ve Altındağ, İstanbul'dan Kadıköy, Şişli, Fatih ve Üsküdar, İzmir'den Konak, Antalya'dan Manavgat ve Konya'dan Selçuklu ilçelerinin ön sıralarda yer aldığı gözlenmektedir. Tuşba (Van), Talas (Kayseri), Ödemiş (İzmir), Pursaklar (Ankara) ve Çarşamba (Samsun) ilçeleri ise sıralamanın sonlarındadır. Endekste en yüksek grup olan yeşil bölgede 9 ilçe bulunurken, yüksek grup olan mavi bölgede 24, orta grup olan sarı bölgede 96 ve düşük grup olan kırmızı bölgede 21 ilçe sınıflandırılmıştır. Dolayısıyla sağlık alanında 150 ilçe düzeyinde orta düzeyde yoğunlaşmanın olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 16. İGE-İ Sağlık Endeksi

ENDEKS SIRASI	İLÇE	İL	SAĞLIK ENDEKSİ
1	ÇANKAYA	ANKARA	0,590
2	KADIKÖY	İSTANBUL	0,523
3	ŞİŞLİ	İSTANBUL	0,498
4	FATİH	İSTANBUL	0,446
5	ALTINDAĞ	ANKARA	0,436
6	KONAK	İZMİR	0,396
7	MANAVGAT	ANTALYA	0,393
8	SELÇUKLU	KONYA	0,390
9	ÜSKÜDAR	İSTANBUL	0,376
10	MURATPAŞA	ANTALYA	0,375
11	ALANYA	ANTALYA	0,351
12	BEŞİKTAŞ	İSTANBUL	0,344
13	ZEYTİNBURNU	İSTANBUL	0,341
14	MERKEZEFENDİ	DENİZLİ	0,339
15	ATAŞEHİR	İSTANBUL	0,336
16	EDREMİT	VAN	0,333
17	ORTAHİSAR	TRABZON	0,332
18	ANTAKYA	HATAY	0,330
19	NİLÜFER	BURSA	0,329
20	KÜÇÜKÇEKMECE	İSTANBUL	0,324
21	MELİKGAZİ	KAYSERİ	0,324
22	MALTEPE	İSTANBUL	0,323
23	ŞAHİNBEY	GAZİANTEP	0,320
24	MERAM	KONYA	0,308
25	BAKIRKÖY	İSTANBUL	0,308
26	BAHÇELİEVLER	İSTANBUL	0,302
27	İZMİT	KOCAELİ	0,297
28	BODRUM	MUĞLA	0,295
29	İLKADIM	SAMSUN	0,289
30	AKDENİZ	MERSİN	0,289
31	ODUNPAZARI	ESKİŞEHİR	0,287
32	SERİK	ANTALYA	0,282
33	FETHİYE	MUĞLA	0,281
34	ESENLER	İSTANBUL	0,277
35	BAĞCILAR	İSTANBUL	0,276
36	BORNOVA	İZMİR	0,274

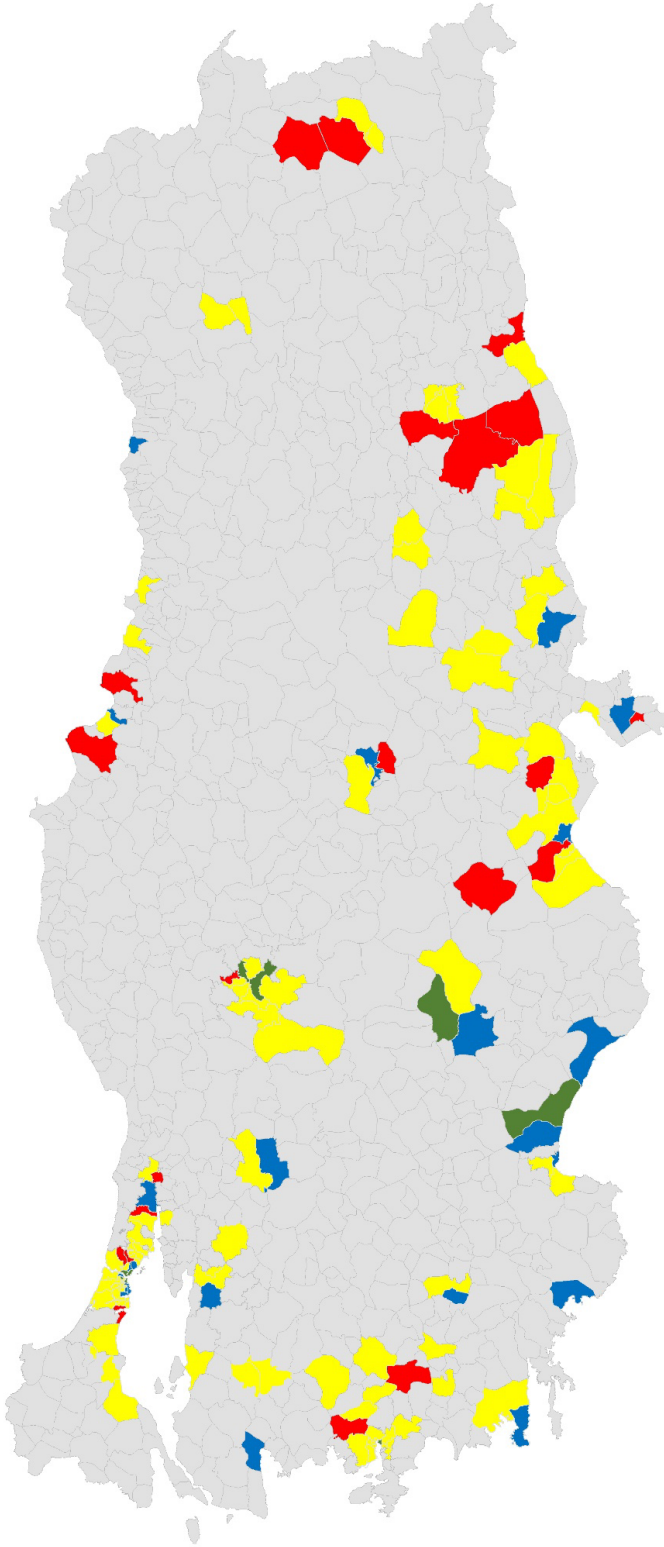
37	OSMANGAZİ	BURSA	0,267
38	ŞEHİTKAMİL	GAZİANTEP	0,265
39	KEÇİÖREN	ANKARA	0,264
40	GAZİOSMANPAŞA	İSTANBUL	0,262
41	SEYHAN	ADANA	0,258
42	ÜMRANİYE	İSTANBUL	0,257
43	KOCASİNAN	KAYSERİ	0,257
44	İSKENDERUN	HATAY	0,255
45	BEYOĞLU	İSTANBUL	0,254
46	PENDİK	İSTANBUL	0,250
47	YENİMAHALLE	ANKARA	0,248
48	YÜREĞİR	ADANA	0,248
49	GAZİEMİR	İZMİR	0,245
50	HALİLİYE	ŞANLIURFA	0,244
51	KARTAL	İSTANBUL	0,243
52	KONYAALTI	ANTALYA	0,241
53	SARIYER	İSTANBUL	0,240
54	ALTINORDU	ORDU	0,236
55	KEPEZ	ANTALYA	0,230
56	KÂĞITHANE	İSTANBUL	0,227
57	ADAPAZARI	SAKARYA	0,226
58	ÇUKUROVA	ADANA	0,217
59	BAYRAMPAŞA	İSTANBUL	0,216
60	GEBZE	KOCAELİ	0,216
61	ETİMESGUT	ANKARA	0,215
62	SİNCAN	ANKARA	0,212
63	DULKADİROĞLU	KAHRAMANMARAŞ	0,212
64	KARABAĞLAR	İZMİR	0,209
65	KARAKÖPRÜ	ŞANLIURFA	0,208
66	ÇERKEZKÖY	TEKİRDAĞ	0,207
67	SULTANBEYLİ	İSTANBUL	0,206
68	PAMUKKALE	DENİZLİ	0,205
69	ÇORLU	TEKİRDAĞ	0,205
70	BEYLİKDÜZÜ	İSTANBUL	0,203
71	KAYAPINAR	DİYARBAKIR	0,203
72	KARŞIYAKA	İZMİR	0,203
73	İPEKYOLU	VAN	0,199
74	TUZLA	İSTANBUL	0,198
75	AVCILAR	İSTANBUL	0,198

76	BEYKOZ	İSTANBUL	0,198
77	NAZİLLİ	AYDIN	0,198
78	SULTANGAZİ	İSTANBUL	0,197
79	KIZILTEPE	MARDİN	0,195
80	KARESİ	BALIKESİR	0,192
81	ESENYURT	İSTANBUL	0,191
82	YAKUTİYE	ERZURUM	0,187
83	ELBİSTAN	KAHRAMANMARAŞ	0,187
84	SÜLEYMANPAŞA	TEKİRDAĞ	0,185
85	BUCA	İZMİR	0,185
86	BATTALGAZİ	MALATYA	0,184
87	ÇİĞLİ	İZMİR	0,183
88	PALANDÖKEN	ERZURUM	0,183
89	GÖLCÜK	KOCAELİ	0,178
90	ATAKUM	SAMSUN	0,176
91	EYÜP	İSTANBUL	0,174
92	TEPEBAŞI	ESKİŞEHİR	0,173
93	POLATLI	ANKARA	0,170
94	YEŞİLYURT	MALATYA	0,169
95	YENİŞEHİR	DİYARBAKIR	0,169
96	MİLAS	MUĞLA	0,166
97	TARSUS	MERSİN	0,166
98	SALİHLİ	MANİSA	0,164
99	MAMAK	ANKARA	0,163
100	YILDIRIM	BURSA	0,163
101	DARICA	KOCAELİ	0,162
102	MENEMEN	İZMİR	0,159
103	ÜNYE	ORDU	0,156
104	KÖRFEZ	KOCAELİ	0,156
105	ARNAVUTKÖY	İSTANBUL	0,153
106	SİLİVRİ	İSTANBUL	0,152
107	KOZAN	ADANA	0,150
108	CEYHAN	ADANA	0,149
109	GÜNGÖREN	İSTANBUL	0,149
110	EDREMİT	BALIKESİR	0,148
111	ŞEHZADELER	MANİSA	0,145
112	TORBALI	İZMİR	0,138
113	EFELER	AYDIN	0,138
114	TURGUTLU	MANİSA	0,136

115	BAĞLAR	DİYARBAKIR	0,134
116	BAYRAKLI	İZMİR	0,133
117	ALTIEYLÜL	BALIKESİR	0,132
118	GÖLBAŞI	ANKARA	0,130
119	ERDEMLİ	MERSİN	0,129
120	İNEGÖL	BURSA	0,128
121	BAŞAKŞEHİR	İSTANBUL	0,127
122	NİZİP	GAZİANTEP	0,125
123	KARATAY	KONYA	0,124
124	YENİŞEHİR	MERSİN	0,121
125	AKHİSAR	MANİSA	0,121
126	BANDIRMA	BALIKESİR	0,120
127	ONİKİŞUBAT	KAHRAMANMARAŞ	0,119
128	MEZİTLİ	MERSİN	0,119
129	EYYÜBİYE	ŞANLIURFA	0,118
130	EREĞLİ	KONYA	0,114
131	SANCAKTEPE	İSTANBUL	0,113
132	ARTUKLU	MARDİN	0,108
133	VİRANŞEHİR	ŞANLIURFA	0,104
134	BÜYÜKÇEKMECE	İSTANBUL	0,103
135	SERDİVAN	SAKARYA	0,099
136	DERİNCE	KOCAELİ	0,099
137	SARIÇAM	ADANA	0,097
138	BAFRA	SAMSUN	0,097
139	DEFNE	HATAY	0,096
140	ERGANİ	DİYARBAKIR	0,093
141	YUNUSEMRE	MANİSA	0,077
142	SİVEREK	ŞANLIURFA	0,077
143	ERCİŞ	VAN	0,060
144	TOROSLAR	MERSİN	0,058
145	ÇEKMEKÖY	İSTANBUL	0,054
146	ÇARŞAMBA	SAMSUN	0,045
147	PURSAKLAR	ANKARA	0,037
148	ÖDEMİŞ	İZMİR	0,028
149	TALAS	KAYSERİ	0,022
150	TUŞBA	VAN	-0,014

Sağlık endeksinde gruplar arasındaki kırılmanın, en yüksek grup olan yeşil bölgede gerçekleştiği görülmektedir.

SAĞLIK ENDEKSİ

SAĞLIK ENDEKSİ

Kapsam Dışı

Düşük İnsani Gelişme

Orta İnsani Gelişme

Yüksek İnsani Gelişme

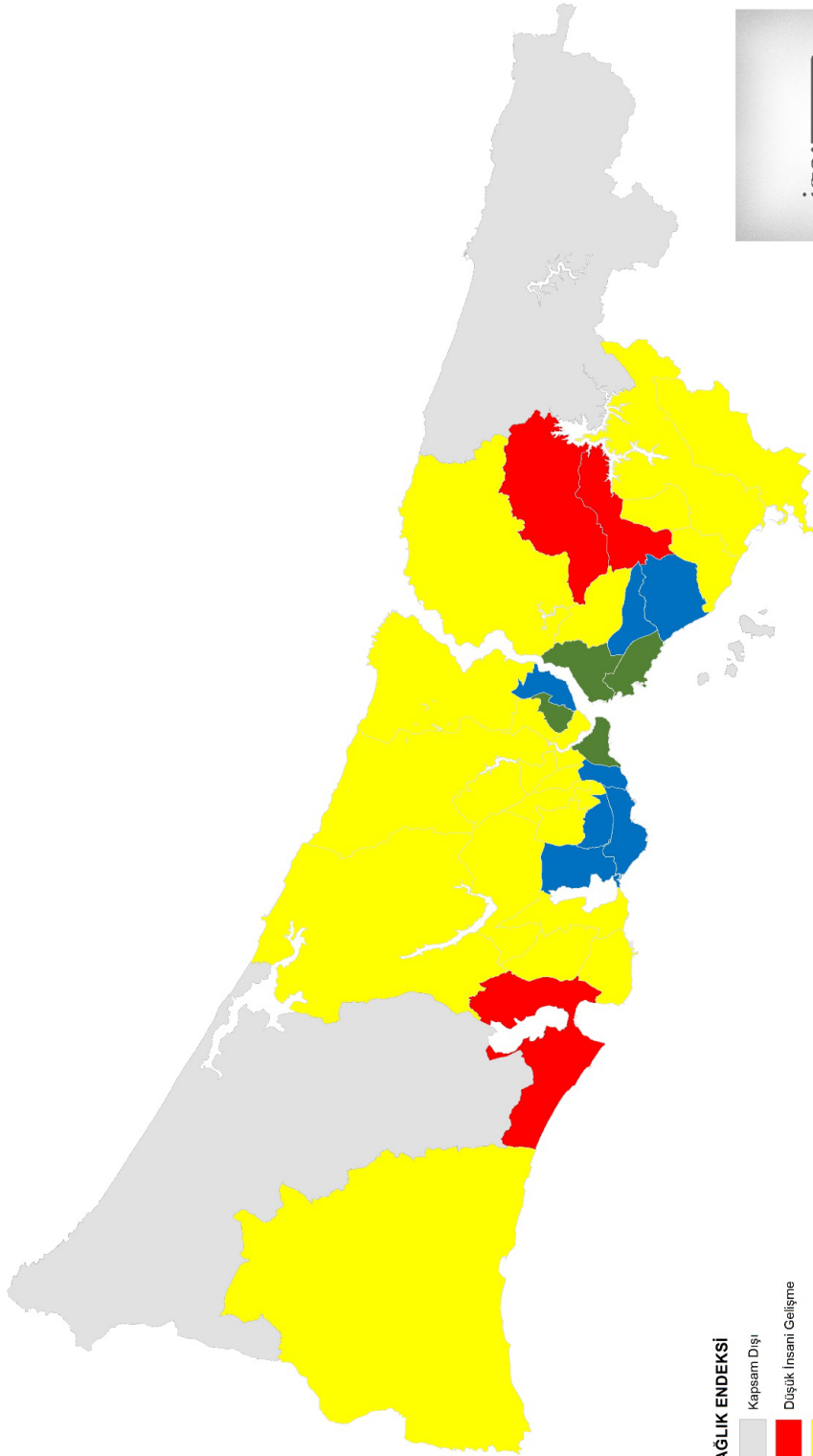
Çok Yüksek İnsani Gelişme

mapaklıf

igei

2023

SAĞLIK ENDEKSİ

SAĞLIK ENDEKSİ

Kapsam Dışı

Düşük İnsani Gelişme

Orta İnsani Gelişme

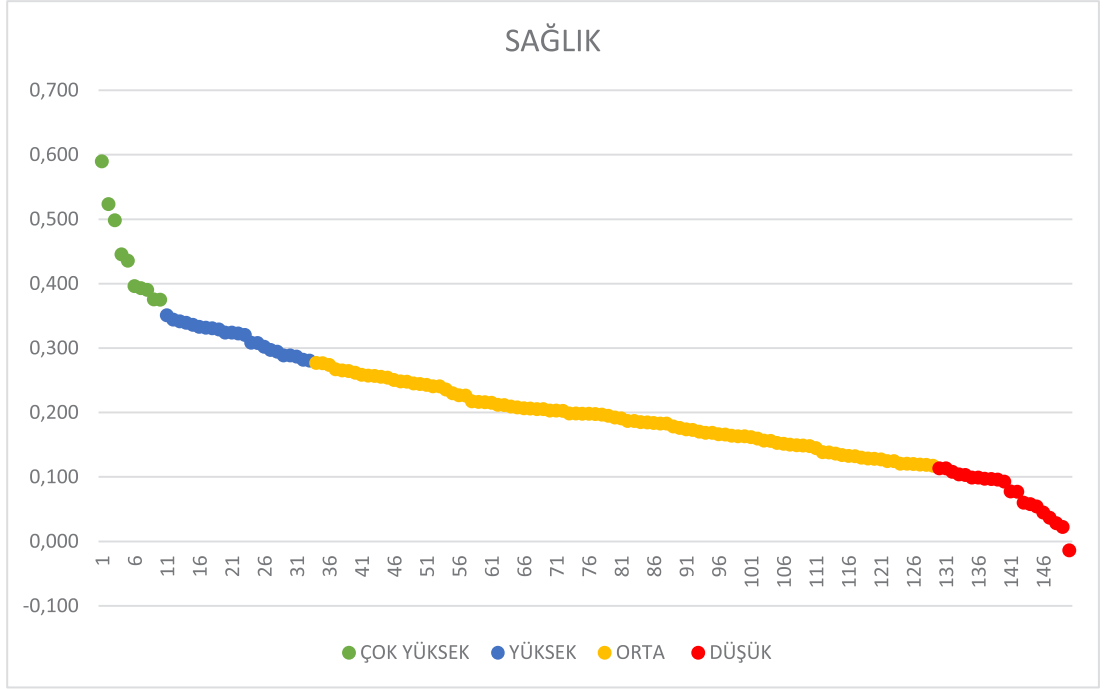
Yüksek İnsani Gelişme

Çok Yüksek İnsani Gelişme

mapakatif

ige
İnsani Gelişme Endeksi

Grafik 7. İGE-İ Sağlık Endeksi Grupları

3.3.6. Sosyal Yaşam Endeksi

İlçeler düzeyinde hesaplanan insani gelişme endeksinin bir alt boyutu olan sosyal yaşam alanında; ilçedeki sinema, tiyatro, müze varlığı gibi veriler ile ilçe belediyesinin kültürel ve sosyal alanda yaptığı faaliyetler dikkate alınarak bir alt endeks oluşturulmuştur. Endekste önde gelen ilçelerin bağlı bulundukları iller açısından çeşitlilik gösterdiği söylenebilir. Ankara'dan Çankaya ve Yenimahalle, İstanbul'dan Beyoğlu, Kadıköy ve Bakırköy, Kocaeli'den İzmit ve Eskişehir'den Tepebaşı ilçeleri en yüksek grup olan yeşil bölgede yer alarak, sosyal yaşam endeksinde öne çıkmıştır. Endeks sıralamasında en düşük skorlara sahip ilçeler ise Ergani (Diyarbakır), Nizip (Gaziantep), Edremit (Van), Ünye (Ordu) ve Altınordu (Ordu)'dur. Kategorik gruplar açısından bakıldığında en yüksek grup olan yeşil bölgede 7 ilçe kümelenmişken, yüksek grup olan mavi bölgede 38, orta grup olan sarı bölgede 79 ve düşük grup olan kırmızı bölgede ise 26 ilçe sınıflandırılmıştır. Dolayısıyla sosyal yaşam alanında insani gelişme açısından, araştırma kapsamındaki 150 ilçe boyutunda orta düzeyde yoğunlaşmanın yaşandığı gözlenmektedir.

Tablo 17. İGE-İ Sosyal Yaşam Endeksi

ENDEKS SIRASI	İLÇE	İL	SOSYAL YAŞAM ENDEKSİ
1	ÇANKAYA	ANKARA	0,799
2	BEYOĞLU	İSTANBUL	0,769
3	KADIKÖY	İSTANBUL	0,750
4	YENİMAHALLE	ANKARA	0,672
5	İZMİT	KOCAELİ	0,624
6	TEPEBAŞI	ESKİŞEHİR	0,601
7	BAKIRKÖY	İSTANBUL	0,594
8	KEÇİÖREN	ANKARA	0,593
9	ŞEHİTKAMİL	GAZİANTEP	0,566
10	BEŞİKTAŞ	İSTANBUL	0,559
11	OSMANGAZİ	BURSA	0,552
12	NİLÜFER	BURSA	0,551
13	MURATPAŞA	ANTALYA	0,546
14	BANDIRMA	BALIKESİR	0,541
15	SARIYER	İSTANBUL	0,538
16	AVCILAR	İSTANBUL	0,524
17	NAZİLLİ	AYDIN	0,524
18	SELÇUKLU	KONYA	0,515
19	EYÜP	İSTANBUL	0,514
20	TUZLA	İSTANBUL	0,508
21	ŞİŞLİ	İSTANBUL	0,503
22	EFELER	AYDIN	0,487
23	EDREMİT	BALIKESİR	0,487
24	ODUNPAZARI	ESKİŞEHİR	0,487
25	FATİH	İSTANBUL	0,476
26	KONAK	İZMİR	0,469
27	AKHİSAR	MANİSA	0,469
28	BAĞCILAR	İSTANBUL	0,461
29	İNEGÖL	BURSA	0,456
30	BORNOVA	İZMİR	0,455
31	KARŞIYAKA	İZMİR	0,453
32	SEYHAN	ADANA	0,451
33	BAŞAKŞEHİR	İSTANBUL	0,441
34	ANTAKYA	HATAY	0,439
35	ŞAHİNBEY	GAZİANTEP	0,439

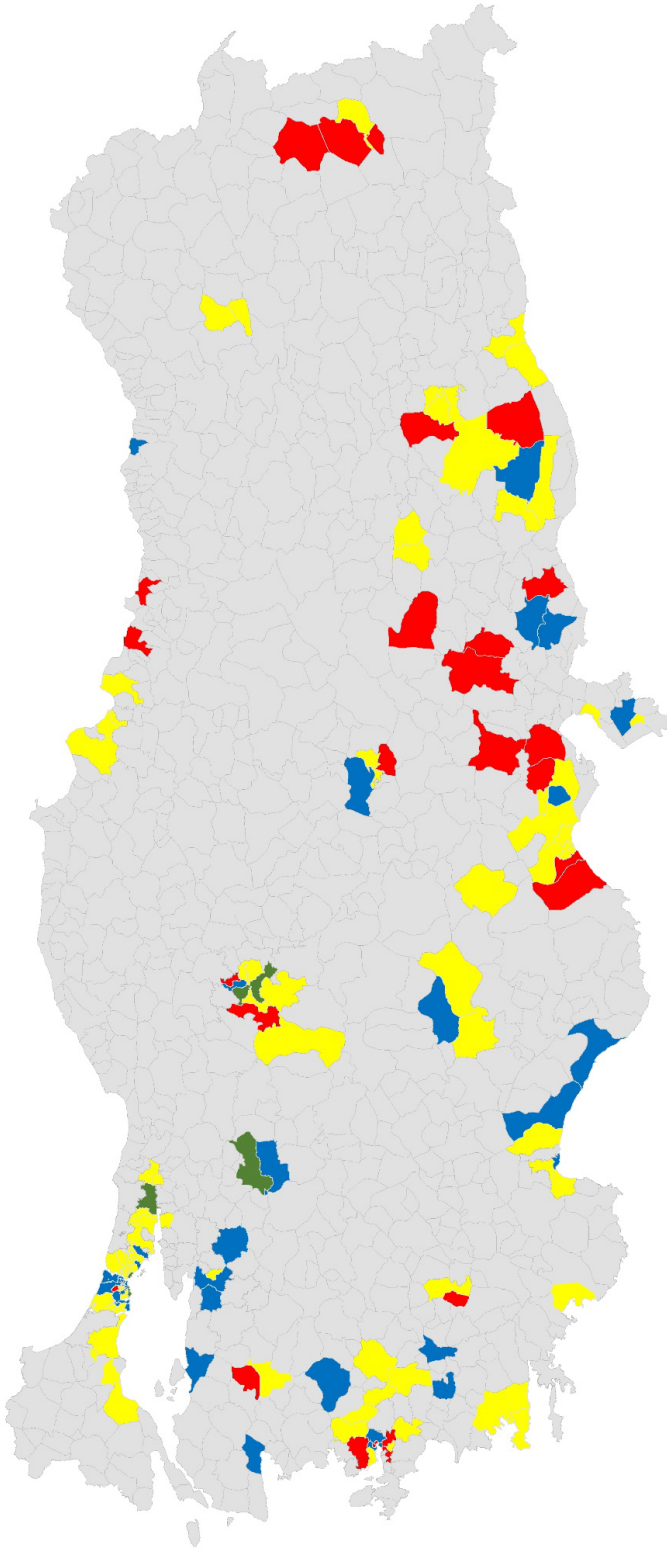
36	ORTAHİSAR	TRABZON	0,433
37	HALİLİYE	ŞANLIURFA	0,433
38	BEYLİKDÜZÜ	İSTANBUL	0,430
39	KÂĞITHANE	İSTANBUL	0,414
40	MANAVGAT	ANTALYA	0,406
41	KOCASİNAN	KAYSERİ	0,404
42	GÜNGÖREN	İSTANBUL	0,402
43	ZEYTİNBURNU	İSTANBUL	0,402
44	KARTAL	İSTANBUL	0,397
45	ALANYA	ANTALYA	0,395
46	ÇEKMEKÖY	İSTANBUL	0,391
47	EREĞLİ	KONYA	0,385
48	BAHÇELİEVLER	İSTANBUL	0,383
49	TARSUS	MERSİN	0,382
50	YÜREĞİR	ADANA	0,376
51	ÇERKEZKÖY	TEKİRDAĞ	0,376
52	SALİHLİ	MANİSA	0,370
53	YEŞİLYURT	MALATYA	0,367
54	KEPEZ	ANTALYA	0,356
55	TORBALI	İZMİR	0,356
56	MELİKGAZİ	KAYSERİ	0,356
57	AKDENİZ	MERSİN	0,354
58	SULTANBEYLİ	İSTANBUL	0,352
59	ŞEHZADELER	MANİSA	0,350
60	DARICA	KOCAELİ	0,337
61	POLATLI	ANKARA	0,337
62	ATAŞEHİR	İSTANBUL	0,336
63	KARATAY	KONYA	0,333
64	GEBZE	KOCAELİ	0,323
65	MAMAK	ANKARA	0,323
66	SANCAKTEPE	İSTANBUL	0,323
67	KONYAALTI	ANTALYA	0,321
68	ARNAVUTKÖY	İSTANBUL	0,321
69	SERİK	ANTALYA	0,321
70	MERAM	KONYA	0,321
71	BAYRAMPAŞA	İSTANBUL	0,316
72	ALTINDAĞ	ANKARA	0,314
73	MALTEPE	İSTANBUL	0,308
74	BÜYÜKÇEKMECE	İSTANBUL	0,308

75	PAMUKKALE	DENİZLİ	0,306
76	YENİŞEHİR	MERSİN	0,306
77	ÖDEMiŞ	İZMİR	0,306
78	GÖLBAŞI	ANKARA	0,300
79	ESENYURT	İSTANBUL	0,297
80	GAZİEMİR	İZMİR	0,295
81	BEYKOZ	İSTANBUL	0,295
82	YILDIRIM	BURSA	0,289
83	SİVEREK	ŞANLIURFA	0,285
84	ALTIEYLÜL	BALIKESİR	0,283
85	KÜÇÜKÇEKMECE	İSTANBUL	0,281
86	PENDİK	İSTANBUL	0,278
87	ADAPAZARI	SAKARYA	0,274
88	ÜMRANİYE	İSTANBUL	0,273
89	ETİMESGUT	ANKARA	0,271
90	ÜSKÜDAR	İSTANBUL	0,270
91	SÜLEYMANPAŞA	TEKİRDAĞ	0,269
92	BATTALGAZİ	MALATYA	0,267
93	DERİNCE	KOCAELİ	0,256
94	YENİŞEHİR	DİYARBAKIR	0,256
95	BAĞLAR	DİYARBAKIR	0,256
96	İPEKYOLU	VAN	0,250
97	İLKADIM	SAMSUN	0,246
98	İSKENDERUN	HATAY	0,245
99	ESENLER	İSTANBUL	0,243
100	ÇORLU	TEKİRDAĞ	0,241
101	ATAKUM	SAMSUN	0,239
102	SERDİVAN	SAKARYA	0,239
103	ÇUKUROVA	ADANA	0,239
104	MİLAS	MUĞLA	0,239
105	KÖRFEZ	KOCAELİ	0,235
106	KIZILTEPE	MARDİN	0,235
107	PALANDÖKEN	ERZURUM	0,233
108	KAYAPINAR	DİYARBAKIR	0,233
109	GAZİOSMANPAŞA	İSTANBUL	0,227
110	ÇİĞLİ	İZMİR	0,223
111	FETHİYE	MUĞLA	0,223
112	EYYÜBİYE	ŞANLIURFA	0,221
113	BODRUM	MUĞLA	0,220

114	SİLİVRİ	İSTANBUL	0,219
115	TURGUTLU	MANİSA	0,219
116	DEFNE	HATAY	0,217
117	YUNUSEMRE	MANİSA	0,217
118	YAKUTİYE	ERZURUM	0,208
119	GÖLCÜK	KOCAELİ	0,206
120	TOROSLAR	MERSİN	0,204
121	KARAKÖPRÜ	ŞANLIURFA	0,200
122	ARTUKLU	MARDİN	0,200
123	BAFRA	SAMSUN	0,189
124	ÇARŞAMBA	SAMSUN	0,185
125	CEYHAN	ADANA	0,171
126	ONİKİŞUBAT	KAHRAMANMARAŞ	0,167
127	ERDEMLİ	MERSİN	0,167
128	SİNCAN	ANKARA	0,158
129	SULTANGAZİ	İSTANBUL	0,137
130	KARESİ	BALIKESİR	0,133
131	MEZİTLİ	MERSİN	0,133
132	VİRANŞEHİR	ŞANLIURFA	0,119
133	DULKADİROĞLU	KAHRAMANMARAŞ	0,117
134	TUŞBA	VAN	0,117
135	BUCA	İZMİR	0,106
136	TALAS	KAYSERİ	0,100
137	KOZAN	ADANA	0,089
138	ERCIŞ	VAN	0,087
139	MERKEZEFENDİ	DENİZLİ	0,085
140	MENEMEN	İZMİR	0,069
141	SARIÇAM	ADANA	0,067
142	ELBİSTAN	KAHRAMANMARAŞ	0,056
143	BAYRAKLI	İZMİR	0,054
144	PURSAKLAR	ANKARA	0,054
145	KARABAĞLAR	İZMİR	0,037
146	ALTINORDU	ORDU	0,037
147	ÜNYE	ORDU	0,023
148	EDREMIT	VAN	0,004
149	NİZİP	GAZİANTEP	0,000
150	ERGANİ	DİYARBAKIR	0,000

* Edremit (Van) Belediyesi'ne ait faaliyet raporu edinilememiştir.

SOSYAL YAŞAM ENDEKSİ

SOSYAL YAŞAM ENDEKSİ

Kapsam Dışı

Düşük İnsani Gelişme

Orta İnsani Gelişme

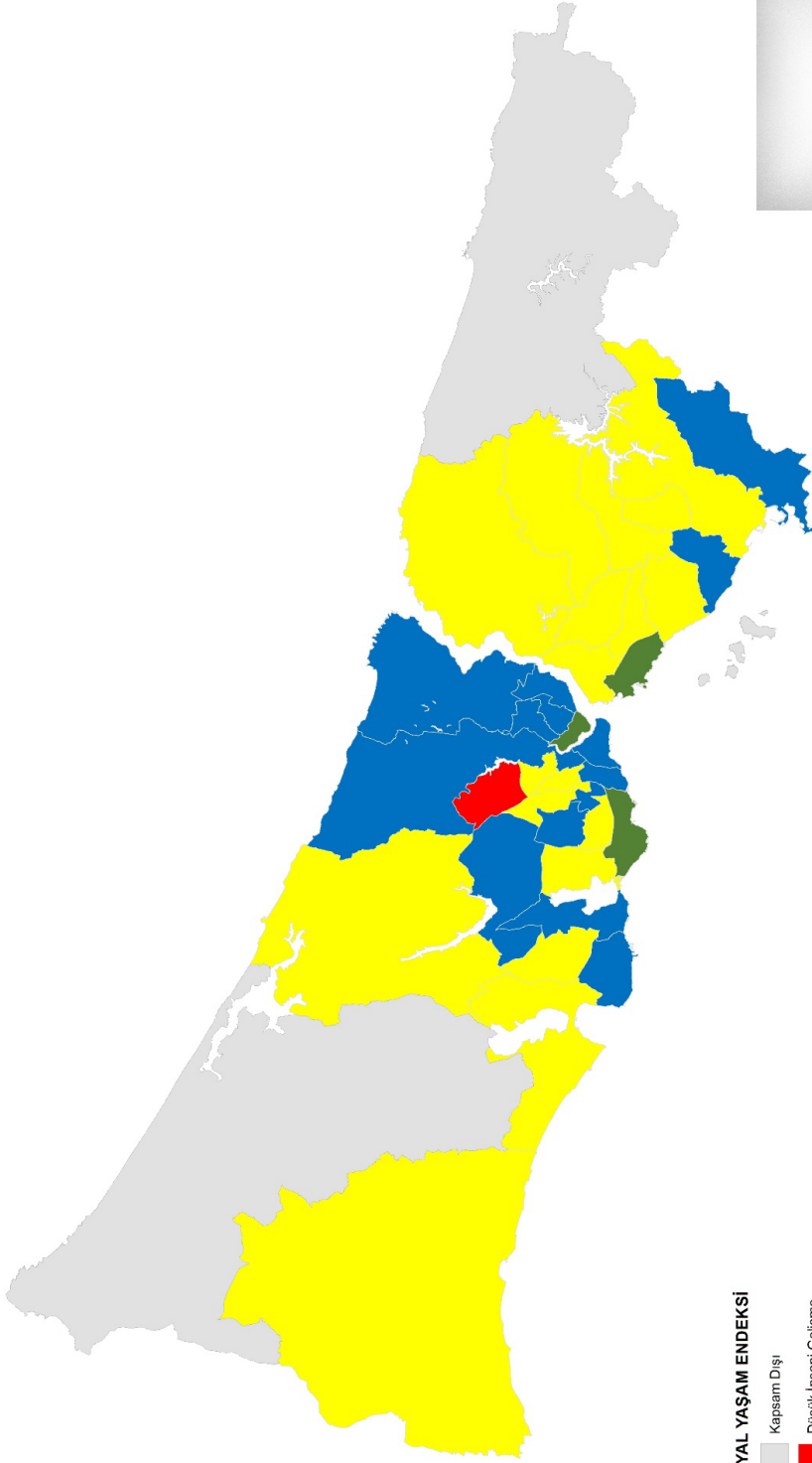
Yüksek İnsani Gelişme

Çok Yüksek İnsani Gelişme

mapaktif

igei
SOSYAL YAŞAM

SOSYAL YAŞAM ENDEKSİ

SOSYAL YAŞAM ENDEKSİ

Kapsam Dışı

Düşük İnsani Gelişme

Orta İnsani Gelişme

Yüksek İnsani Gelişme

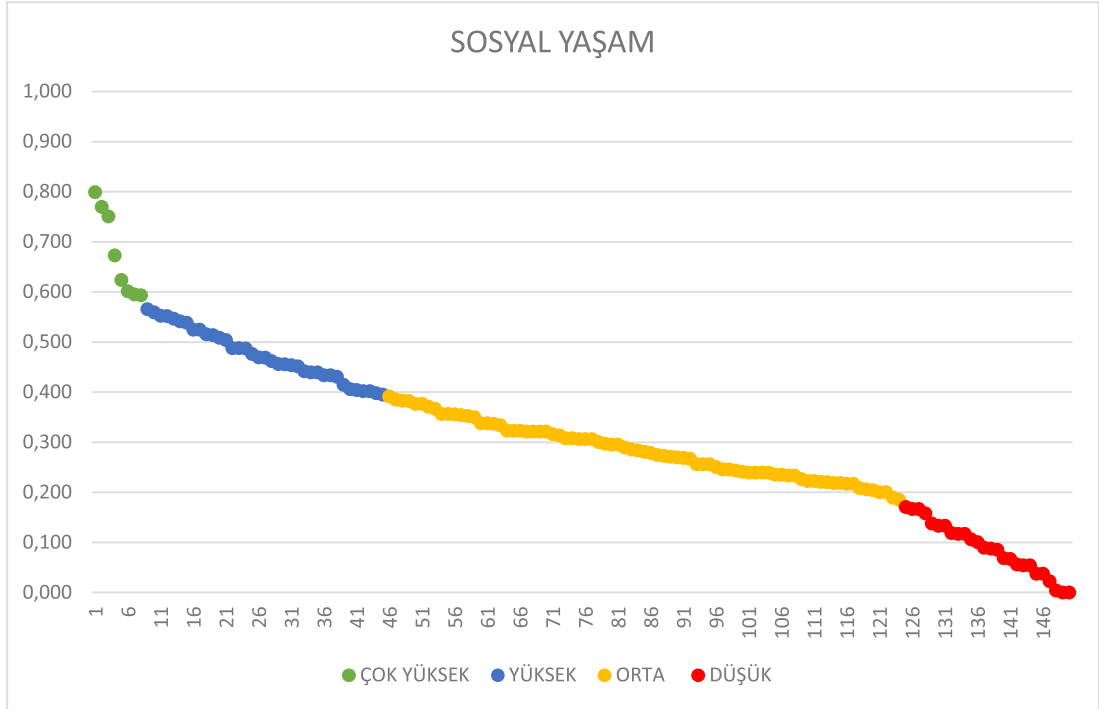
Çok Yüksek İnsani Gelişme

mapakatif

igei
SOSYAL YAŞAM

Daha çok en yüksek grupta kırılmaların yaşandığı sosyal yaşam alanında, düşük grupta da dramatik bir kırılma söz konusudur.

Grafik 8. İGE-İ Sosyal Yaşam Endeksi Grupları

3.3.7. Belediye Çevresel Performans ve Ulaşım Endeksi

Araştırma kapsamında 150 ilçe düzeyinde çevre ve ulaşım ilişkin çok kısıtlı veri setine ulaşılabilmektedir. En temel göstergelerden, kişi başına düşen yeşil alan konusunda sağlıklı bir veri seti elde edilememiştir. Öte yandan asfalt yol oranı, trafik yoğunluğu, elektrik, su ve kanalizasyona ilişkin altyapı verileri güncel olmadığından değerlendirilmeye dâhil edilememiştir. Bu bağlamda ilçede raylı sistemlerin varlığı, ilçe belediyesinin çevreye dönük yaptığı faaliyetlerin çeşitliliği ve etkinliği dikkate alınarak Belediye Çevresel Performans ve Ulaşım Endeksi hesaplanmıştır. Endeksin sonuçların göre, Odunpazarı (Eskişehir), Kepez (Antalya), Bahçelievler (İstanbul), Seyhan (Adana) ve Altındağ (Ankara) ilçeleri ön sıralarda yer almıştır. Bu ilçeleri İstanbul'dan Bayrampaşa ve Başakşehir izlemektedir. Sıralamanın sonunda ise aynı değeri alan, Edremit (Van), Dulkadiroğlu (Kahramanmaraş), Onikişubat (Kahramanmaraş), Salihli (Manisa), Altıeylül (Balıkesir), Tuzla (İstanbul) ve Gebze (Kocaeli) ilçeleri sıralanmıştır. Endeks kümelemesinde en yüksek grup olan yeşil bölgede 7 ilçe yer alırken, yüksek grup olan mavi bölgede 39, orta grup olan sarı bölgede 53 ve düşük grup olan kırmızı bölgede ise 51 ilçe kümelenmiştir. Dolayısıyla çevre ve ulaşım alanında ilçelerin genel görünümü orta-alt seviyede yoğunlaşmıştır.

Tablo 18. İGE-İ Belediye Çevresel Performans ve Ulaşım Endeksi

ENDEKS SIRASI	İLÇE	İL	BELEDİYE ÇEVRESEL PERFORMANS VE ULAŞIM ENDEKSİ
1	ODUNPAZARI	ESKİŞEHİR	0,847
2	KEPEZ	ANTALYA	0,827
3	BAHÇELİEVLER	İSTANBUL	0,733
4	SEYHAN	ADANA	0,707
5	ALTINDAĞ	ANKARA	0,687
6	BAYRAMPAŞA	İSTANBUL	0,687
7	BAŞAKŞEHİR	İSTANBUL	0,600
8	BUCA	İZMİR	0,567
9	ÇUKUROVA	ADANA	0,520
10	ÜSKÜDAR	İSTANBUL	0,513
11	GÜNGÖREN	İSTANBUL	0,507
12	MURATPAŞA	ANTALYA	0,500
13	OSMANGAZİ	BURSA	0,500
14	BAĞCILAR	İSTANBUL	0,500
15	BEŞİKTAŞ	İSTANBUL	0,493
16	BORNOVA	İZMİR	0,493
17	TEPEBAŞI	ESKİŞEHİR	0,480
18	PENDİK	İSTANBUL	0,473
19	KÂĞITHANE	İSTANBUL	0,473
20	EYÜP	İSTANBUL	0,447
21	ŞİŞLİ	İSTANBUL	0,440
22	KONYAALTI	ANTALYA	0,440
23	ZEYTİNBURNU	İSTANBUL	0,440
24	İLKADIM	SAMSUN	0,440
25	MENEMEN	İZMİR	0,440
26	NİLÜFER	BURSA	0,433
27	MAMAK	ANKARA	0,433
28	SİNCAN	ANKARA	0,433
29	SELÇUKLU	KONYA	0,433
30	YEŞİLYURT	MALATYA	0,433
31	GAZİEMİR	İZMİR	0,420
32	KARABAĞLAR	İZMİR	0,420
33	KARATAY	KONYA	0,420
34	ÇANKAYA	ANKARA	0,413
35	ESENYURT	İSTANBUL	0,413

36	ÇİĞLİ	İZMİR	0,407
37	BAYRAKLI	İZMİR	0,407
38	DERİNCE	KOCAELİ	0,407
39	FATİH	İSTANBUL	0,400
40	ETİMESGUT	ANKARA	0,400
41	TALAS	KAYSERİ	0,393
42	YENİMAHALLE	ANKARA	0,387
43	ESENLER	İSTANBUL	0,387
44	SULTANGAZİ	İSTANBUL	0,387
45	BEYLİKDÜZÜ	İSTANBUL	0,380
46	KARTAL	İSTANBUL	0,380
47	ŞEHİTKAMİL	GAZİANTEP	0,373
48	KEÇİÖREN	ANKARA	0,367
49	ATAŞEHİR	İSTANBUL	0,367
50	YAKUTİYE	ERZURUM	0,367
51	SARIYER	İSTANBUL	0,360
52	GAZİOSMANPAŞA	İSTANBUL	0,360
53	MELİKGAZİ	KAYSERİ	0,347
54	SERİK	ANTALYA	0,340
55	KADIKÖY	İSTANBUL	0,340
56	KOCASİNAN	KAYSERİ	0,340
57	ADAPAZARI	SAKARYA	0,333
58	TORBALI	İZMİR	0,333
59	KONAK	İZMİR	0,327
60	ATAKUM	SAMSUN	0,320
61	ŞAHİNBEY	GAZİANTEP	0,320
62	İZMİT	KOCAELİ	0,313
63	BAKIRKÖY	İSTANBUL	0,313
64	KARŞIYAKA	İZMİR	0,313
65	ARNAVUTKÖY	İSTANBUL	0,313
66	PAMUKKALE	DENİZLİ	0,300
67	YÜREĞİR	ADANA	0,300
68	BEYOĞLU	İSTANBUL	0,293
69	KÜÇÜKÇEKMECE	İSTANBUL	0,293
70	YILDIRIM	BURSA	0,293
71	İSKENDERUN	HATAY	0,287
72	AVCILAR	İSTANBUL	0,273
73	EREĞLİ	KONYA	0,267
74	SANCAKTEPE	İSTANBUL	0,260

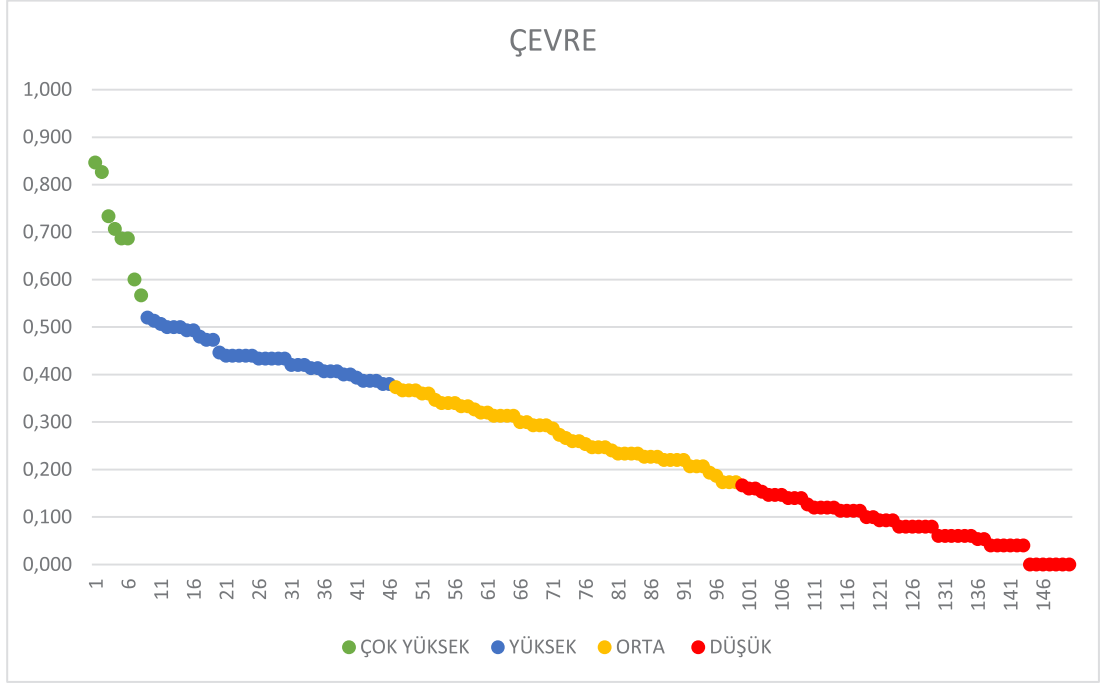
75	ÇORLU	TEKİRDAĞ	0,260
76	MALTEPE	İSTANBUL	0,253
77	ORTAHİSAR	TRABZON	0,247
78	SÜLEYMANPAŞA	TEKİRDAĞ	0,247
79	ÇARŞAMBA	SAMSUN	0,247
80	SİLİVRİ	İSTANBUL	0,240
81	ARTUKLU	MARDİN	0,233
82	ALANYA	ANTALYA	0,233
83	BANDIRMA	BALIKESİR	0,233
84	SULTANBEYLİ	İSTANBUL	0,233
85	BÜYÜKÇEKMECE	İSTANBUL	0,227
86	TOROSLAR	MERSİN	0,227
87	BATTALGAZİ	MALATYA	0,227
88	GÖLBAŞI	ANKARA	0,220
89	AKHİSAR	MANİSA	0,220
90	ANTAKYA	HATAY	0,220
91	GÖLCÜK	KOCAELİ	0,220
92	MANAVGAT	ANTALYA	0,207
93	POLATLI	ANKARA	0,207
94	ÖDEMİŞ	İZMİR	0,207
95	TUŞBA	VAN	0,193
96	KARAKÖPRÜ	ŞANLIURFA	0,187
97	KÖRFEZ	KOCAELİ	0,173
98	İPEKYOLU	VAN	0,173
99	ÜNYE	ORDU	0,173
100	YENİŞEHİR	MERSİN	0,167
101	ERDEMLİ	MERSİN	0,160
102	KIZILTEPE	MARDİN	0,160
103	BAĞLAR	DİYARBAKIR	0,153
104	DARICA	KOCAELİ	0,147
105	MEZİTLİ	MERSİN	0,147
106	ALTINORDU	ORDU	0,147
107	ŞEHZADELER	MANİSA	0,140
108	YENİŞEHİR	DİYARBAKIR	0,140
109	KOZAN	ADANA	0,140
110	PURSAKLAR	ANKARA	0,127
111	ÇERKEZKÖY	TEKİRDAĞ	0,120
112	TARSUS	MERSİN	0,120
113	KAYAPINAR	DİYARBAKIR	0,120

114	DEFNE	HATAY	0,120
115	İNEGÖL	BURSA	0,113
116	MERAM	KONYA	0,113
117	EFELER	AYDIN	0,113
118	FETHİYE	MUĞLA	0,113
119	ELBİSTAN	KAHRAMANMARAŞ	0,100
120	ERCIŞ	VAN	0,100
121	PALANDÖKEN	ERZURUM	0,093
122	SARIÇAM	ADANA	0,093
123	ERGANİ	DİYARBAKIR	0,093
124	ÜMRANİYE	İSTANBUL	0,080
125	KARESİ	BALIKESİR	0,080
126	MERKEZEFENDİ	DENİZLİ	0,080
127	NAZİLLİ	AYDIN	0,080
128	AKDENİZ	MERSİN	0,080
129	EDREMİT	BALIKESİR	0,080
130	YUNUSEMRE	MANİSA	0,060
131	HALİLİYE	ŞANLIURFA	0,060
132	SERDİVAN	SAKARYA	0,060
133	CEYHAN	ADANA	0,060
134	SİVEREK	ŞANLIURFA	0,060
135	EYYÜBİYE	ŞANLIURFA	0,060
136	BEYKOZ	İSTANBUL	0,053
137	ÇEKMEKÖY	İSTANBUL	0,053
138	BODRUM	MUĞLA	0,040
139	TURGUTLU	MANİSA	0,040
140	MİLAS	MUĞLA	0,040
141	BAFRA	SAMSUN	0,040
142	NİZİP	GAZİANTEP	0,040
143	VİRANŞEHİR	ŞANLIURFA	0,040
144	GEBZE	KOCAELİ	0,000
145	TUZLA	İSTANBUL	0,000
146	ALTIEYLÜL	BALIKESİR	0,000
147	SALİHLİ	MANİSA	0,000
148	ONİKİŞUBAT	KAHRAMANMARAŞ	0,000
149	DULKADİROĞLU	KAHRAMANMARAŞ	0,000
150	EDREMİT	VAN	0,000

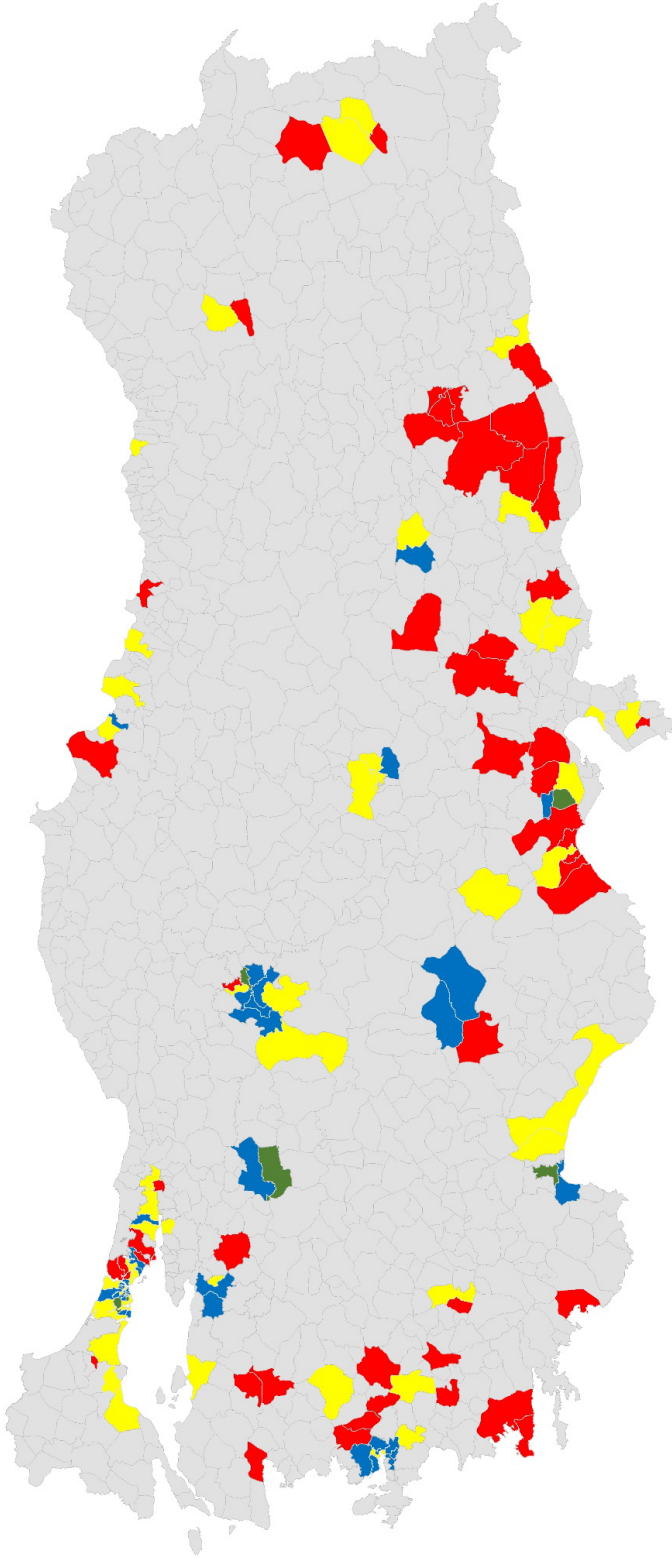
* Edremit (Van) Belediyesi'ne ait faaliyet raporu edinilememiştir.

Çevre ve ulaşım alanında özellikle en yüksek ve düşük grupta kırılımlara rastlanmaktadır.

Grafik 9. İGE-İ Belediye Çevresel Performans ve Ulaşım Endeksi Grupları

BELEDİYE ÇEVRESEL PERFORMANS VE ULAŞIM ENDEKSİ

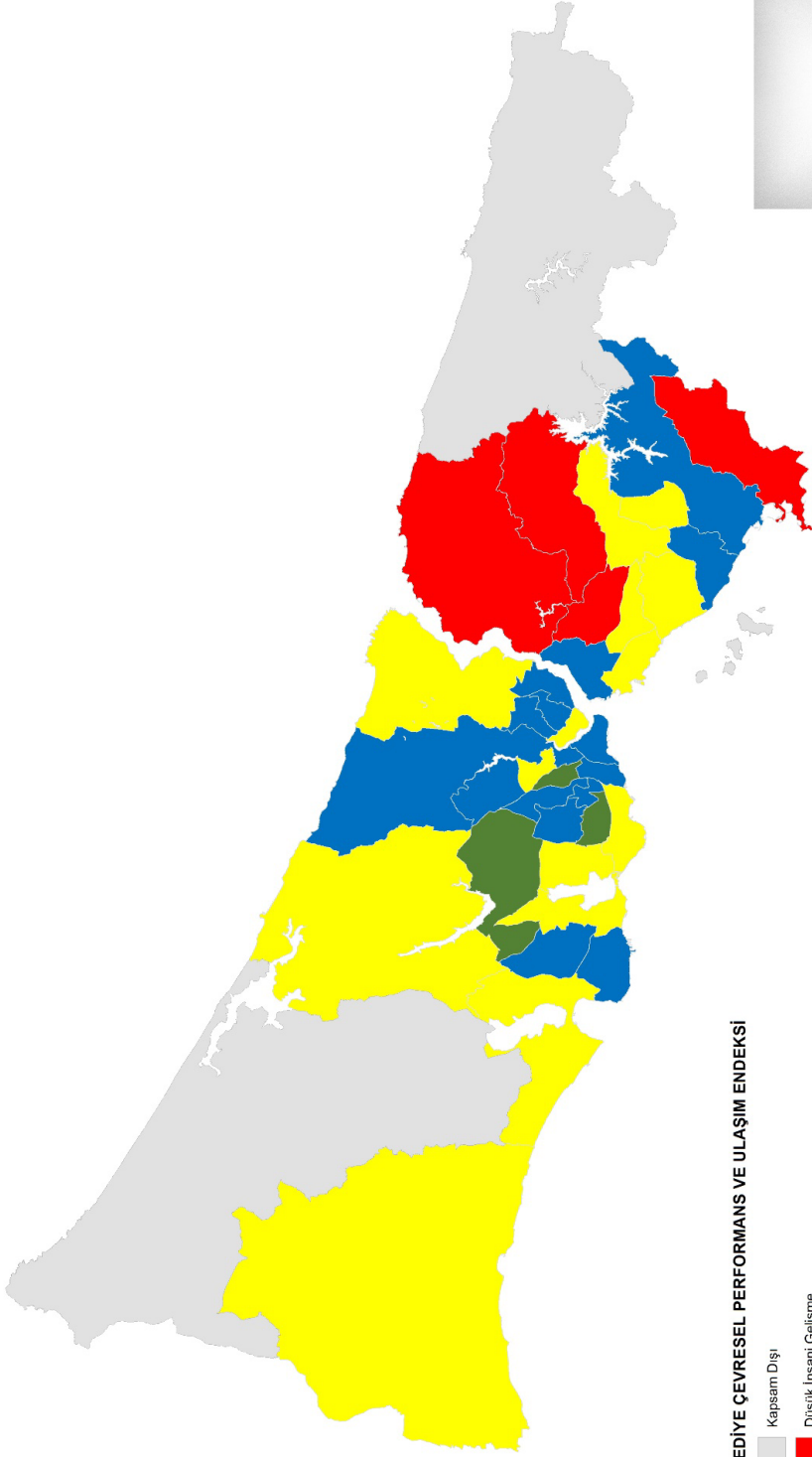
BELEDİYE ÇEVRESEL PERFORMANS VE ULAŞIM ENDEKSİ

mapaklıf

BELEDİYE ÇEVRESEL PERFORMANS VE ULAŞIM ENDEKSİ

BELEDİYE ÇEVRESEL PERFORMANS VE ULAŞIM ENDEKSİ

Kapsam Dışı

Düşük İnsani Gelişme

Orta İnsani Gelişme

Yüksek İnsani Gelişme

Çok Yüksek İnsani Gelişme

mapaktif

ige
BELEDİYE
ÇEVRESEL PERFORMANS
VE ULAŞIM

GENEL DEĞERLENDİRME

İnsani gelişme, gelirin dışında birçok alt boyutu olan soyut bir kavramdır. Bu çalışmada, bu soyut kavramı somut bir düzeye taşıyabilmek için oluşturulan veri seti ile hesaplamalar yapılarak; Türkiye’de büyükşehir sınırları içinde yer alan en fazla nüfusa sahip 150 ilçeyi kapsayan bir endeks geliştirilmiştir.

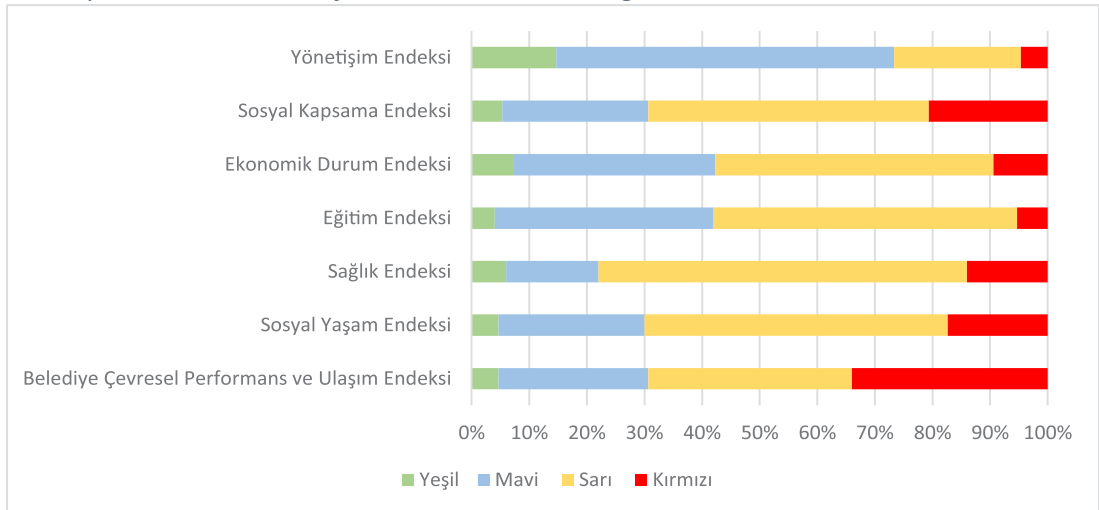
Bu çalışmada insani gelişme kavramı yerel düzeyde incelenerek, yerel yönetimlerin katkısıyla insani gelişmenin hızlandırılabilceği düşüncesiyle ortaya konulmuştur. Analizde kullanılan verilerin önemli bir kısmı ilçe belediyelerine ait raporlardan ve ilçe belediyelerinin resmi internet sitelerinden derlenmiştir. Ayrıca “gizli müşteri” yöntemi ile belediyelerden veri elde edilerek endekse dâhil edilmiştir.

Endeksin ana sonuçları, İGE-İ Endeksi ve alt boyutlara ilişkin endeksler şeklinde raporda açıklanmıştır. İGE-İ Endeksi, alt boyuttaki endekslerin bir bileşkesi olduğundan, alt boyut endeksleri İGE-İ’nin belirleyicileri konumundadır. Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere, alt boyutları gösteren endekslerde ilçe yoğunlaşmalarının genel olarak orta insani gelişme düzeyi olarak gruplandırılan sarı bölgede gerçekleştiği gözlenmektedir.

Tablo 19. İGE-İ Alt Boyut Kümeleri

	Yeşil	Mavi	Sarı	Kırmızı
Yönetişim Endeksi	22	88	33	7
Sosyal Kapsama Endeksi	8	38	73	31
Ekonomik Durum Endeksi	11	52	72	14
Eğitim Endeksi	6	57	79	8
Sağlık Endeksi	9	24	96	21
Sosyal Yaşam Endeksi	7	38	79	26
Belediye Çevresel Performans ve Ulaşım Endeksi	7	39	53	51

Grafik 10. İGE-İ Alt Boyut Kümeleri Yüzde Dağılımları

Bu durum Türkiye'nin en büyük ilçeleri olarak düşünebileceğimiz 150 ilçe bazında orta düzeyde insani gelişmenin yaşandığını ortaya koymaktadır. Elbette ki hem İGE-İ hem de alt boyut endeks sonuçlarında insani gelişme düzeyinin yüksek olduğu ilçeler de mevcuttur, fakat genel bir değerlendirme yapıldığında gelişim düzeyinin orta bölgede kümелendiği anlaşılmaktadır.

İnsani gelişmenin yerel düzeyde yapılacak eylem planlarıyla yükseltilmesi, özellikle belediyelerin bu alandaki faaliyetlerini yoğunlaştırmalarına ve etkinleştirmelerine bağlıdır. Bu çalışmada ortaya konulan yönetim ve sosyal kapsama alanları başta olmak üzere, ekonomi, eğitim, sağlık, sosyal hayat ve çevre alanlarında yerel yönetimlerin rolünün son yıllarda giderek arttığı gözlenmektedir. Bu açıdan bakıldığında, yerel yönetimlerin yaptıkları etkinlikler ve harcadıkları bütçenin merkezine insani gelişmeyi koydukları ölçüde, hizmet ettiği bölge insanının gelişimine katkıda bulunacağı açıktır.

EK I: İnsani Gelişme Endeksi Sonuçları – 150 İlçe

	İL	İLÇE	YÖNETİŞİM ENDEKSİ	SOSYAL KAPSAMA ENDEKSİ	EKONOMİK DURUM ENDEKSİ	EĞİTİM ENDEKSİ	SAĞLIK ENDEKSİ	SOSYAL YAŞAM ENDEKSİ	BELEDİYE ÇEVRESEL PERFORMANS VE ULAŞIM ENDEKSİ	İGE - İ
1	Ankara	Çankaya	0,824	0,461	0,403	0,799	0,590	0,799	0,413	0,618
2	İstanbul	Kadıköy	0,867	0,356	0,403	0,802	0,523	0,750	0,340	0,585
3	İstanbul	Beşiktaş	0,860	0,414	0,485	0,845	0,344	0,559	0,493	0,578
4	Antalya	Muratpaşa	0,664	0,601	0,319	0,600	0,375	0,546	0,500	0,524
5	Eskişehir	Odunpazarı	0,843	0,600	0,165	0,496	0,287	0,487	0,847	0,516
6	Bursa	Nilüfer	0,911	0,389	0,293	0,627	0,329	0,551	0,433	0,511
7	Ankara	Yenimahalle	0,689	0,483	0,373	0,589	0,248	0,672	0,387	0,496
8	Kocaeli	İzmit	0,687	0,581	0,349	0,474	0,297	0,624	0,313	0,493
9	İstanbul	Beyoğlu	0,885	0,440	0,383	0,351	0,254	0,769	0,293	0,489
10	İstanbul	Bakırköy	0,663	0,324	0,447	0,724	0,308	0,594	0,313	0,488
11	İstanbul	Şişli	0,785	0,185	0,445	0,594	0,498	0,503	0,440	0,486
12	Eskişehir	Tepebaşı	0,672	0,626	0,311	0,473	0,173	0,601	0,480	0,483
13	Ankara	Keçiören	0,864	0,471	0,279	0,453	0,264	0,593	0,367	0,481
14	İstanbul	Fatih	0,864	0,349	0,333	0,421	0,446	0,476	0,400	0,476
15	İstanbul	Ataşehir	0,875	0,365	0,361	0,529	0,336	0,336	0,367	0,470
16	Bursa	Osmangazi	0,734	0,473	0,335	0,374	0,267	0,552	0,500	0,460
17	İstanbul	Üsküdar	0,907	0,179	0,359	0,581	0,376	0,270	0,513	0,453
18	Antalya	Konyaaltı	0,738	0,371	0,287	0,686	0,241	0,321	0,440	0,451
19	İstanbul	Avcılar	0,752	0,489	0,312	0,444	0,198	0,524	0,273	0,447
20	Ankara	Altındağ	0,839	0,345	0,251	0,340	0,436	0,314	0,687	0,445
21	İstanbul	Sarıyer	0,783	0,250	0,399	0,545	0,240	0,538	0,360	0,444
22	İzmir	Karşıyaka	0,882	0,195	0,305	0,702	0,203	0,453	0,313	0,444
23	İstanbul	Bağcılar	0,687	0,515	0,322	0,307	0,276	0,461	0,500	0,440
24	İstanbul	Başakşehir	0,760	0,392	0,316	0,471	0,127	0,441	0,600	0,433
25	İstanbul	Güngören	0,735	0,483	0,317	0,415	0,149	0,402	0,507	0,433
26	İstanbul	Beylikdüzü	0,788	0,290	0,297	0,592	0,203	0,430	0,380	0,431
27	İzmir	Bornova	0,854	0,217	0,329	0,464	0,274	0,455	0,493	0,430
28	İstanbul	Maltepe	0,796	0,261	0,323	0,564	0,323	0,308	0,253	0,423
29	İstanbul	Zeytinburnu	0,678	0,395	0,326	0,361	0,341	0,402	0,440	0,423
30	İstanbul	Bahçelievler	0,807	0,183	0,322	0,441	0,302	0,383	0,733	0,422
31	Denizli	Pamukkale	0,795	0,392	0,285	0,463	0,205	0,306	0,300	0,414
32	Antalya	Kepez	0,679	0,352	0,286	0,375	0,230	0,356	0,827	0,412

33	Trabzon	Ortahisar	0,665	0,336	0,315	0,450	0,332	0,433	0,247	0,411
34	İstanbul	Ümraniye	0,936	0,243	0,358	0,466	0,257	0,273	0,080	0,409
35	İzmir	Konak	0,790	0,142	0,317	0,441	0,396	0,469	0,327	0,408
36	Adana	Seyhan	0,769	0,287	0,297	0,288	0,258	0,451	0,707	0,408
37	Adana	Yüreğir	0,656	0,624	0,279	0,182	0,248	0,376	0,300	0,406
38	Kayseri	Melikgazi	0,761	0,304	0,275	0,414	0,324	0,356	0,347	0,405
39	Antalya	Alanya	0,739	0,305	0,269	0,423	0,351	0,395	0,233	0,404
40	İstanbul	Bayrampaşa	0,720	0,250	0,336	0,402	0,216	0,316	0,687	0,395
41	Gaziantep	Şehitkamil	0,617	0,395	0,279	0,287	0,265	0,566	0,373	0,394
42	İstanbul	Kartal	0,790	0,162	0,322	0,486	0,243	0,397	0,380	0,393
43	Ankara	Gölbaşı	0,822	0,372	0,196	0,519	0,130	0,300	0,220	0,393
44	İstanbul	Arnavutköy	0,777	0,567	0,193	0,237	0,153	0,321	0,313	0,392
45	Ankara	Etimesgut	0,719	0,232	0,265	0,608	0,215	0,271	0,400	0,391
46	İzmir	Gazimir	0,777	0,175	0,287	0,550	0,245	0,295	0,420	0,391
47	Konya	Selçuklu	0,684	0,075	0,312	0,457	0,390	0,515	0,433	0,388
48	İstanbul	Esenler	0,799	0,399	0,219	0,280	0,277	0,243	0,387	0,386
49	İstanbul	Pendik	0,854	0,145	0,329	0,415	0,250	0,278	0,473	0,385
50	Erzurum	Yakutiye	0,727	0,433	0,245	0,392	0,187	0,208	0,367	0,385
51	İstanbul	Eyüp	0,631	0,236	0,336	0,438	0,174	0,514	0,447	0,382
52	Manisa	Yunusemre	0,800	0,561	0,185	0,393	0,077	0,217	0,060	0,381
53	İstanbul	KÂĞITHANE	0,792	0,125	0,332	0,410	0,227	0,414	0,473	0,380
54	Antalya	Manavgat	0,677	0,244	0,248	0,404	0,393	0,406	0,207	0,380
55	Bursa	İnegöl	0,810	0,366	0,301	0,289	0,128	0,456	0,113	0,378
56	Malatya	Yeşilyurt	0,714	0,338	0,265	0,359	0,169	0,367	0,433	0,378
57	İstanbul	Beykoz	0,763	0,295	0,354	0,432	0,198	0,295	0,053	0,376
58	İstanbul	Çekmeköy	0,967	0,206	0,289	0,468	0,054	0,391	0,053	0,376
59	İstanbul	Gaziosmanpaşa	0,768	0,268	0,316	0,343	0,262	0,227	0,360	0,373
60	İstanbul	Küçükçekmece	0,756	0,175	0,311	0,414	0,324	0,281	0,293	0,372
61	Kocaeli	Darica	0,840	0,369	0,169	0,362	0,162	0,337	0,147	0,370
62	Antalya	Serik	0,729	0,245	0,243	0,394	0,282	0,321	0,340	0,370
63	Tekirdağ	Süleymanpaşa	0,723	0,274	0,294	0,466	0,185	0,269	0,247	0,368
64	Konya	Meram	0,770	0,268	0,223	0,386	0,308	0,321	0,113	0,367
65	Balıkesir	Karesi	0,798	0,396	0,171	0,469	0,192	0,133	0,080	0,366
66	Kocaeli	Gebze	0,752	0,292	0,325	0,389	0,216	0,323	0,000	0,365
67	İzmir	Çiğli	0,846	0,133	0,264	0,482	0,183	0,223	0,407	0,363
68	Samsun	Atakum	0,625	0,225	0,267	0,622	0,176	0,239	0,320	0,363
69	Şanlıurfa	Haliliye	0,678	0,462	0,273	0,152	0,244	0,433	0,060	0,361
70	Muğla	Bodrum	0,663	0,199	0,348	0,526	0,295	0,220	0,040	0,360
71	Manisa	Akhisar	0,739	0,308	0,267	0,319	0,121	0,469	0,220	0,359
72	İstanbul	Tuzla	0,699	0,187	0,294	0,467	0,198	0,508	0,000	0,358
73	Ankara	Mamak	0,740	0,237	0,267	0,369	0,163	0,323	0,433	0,357

74	Balıkesir	Bandırma	0,620	0,242	0,262	0,470	0,120	0,541	0,233	0,357
75	Tekirdağ	Çerkezköy	0,746	0,262	0,252	0,376	0,207	0,376	0,120	0,356
76	Sakarya	Adapazarı	0,797	0,150	0,285	0,400	0,226	0,274	0,333	0,355
77	Aydın	Efeler	0,705	0,195	0,303	0,452	0,138	0,487	0,113	0,355
78	İstanbul	Sancaktepe	0,833	0,245	0,276	0,337	0,113	0,323	0,260	0,353
79	Manisa	Şehzadeler	0,746	0,283	0,270	0,374	0,145	0,350	0,140	0,352
80	Hatay	Antakya	0,669	0,154	0,247	0,367	0,330	0,439	0,220	0,349
81	Denizli	Merkezefendi	0,823	0,175	0,189	0,489	0,339	0,085	0,080	0,347
82	İstanbul	Silivri	0,830	0,199	0,280	0,394	0,152	0,219	0,240	0,347
83	Bursa	Yıldırım	0,754	0,290	0,213	0,338	0,163	0,289	0,293	0,346
84	İzmir	Bayraklı	0,810	0,265	0,184	0,470	0,133	0,054	0,407	0,346
85	Ankara	Polatlı	0,709	0,357	0,138	0,333	0,170	0,337	0,207	0,341
86	İstanbul	Sultanbeyli	0,670	0,309	0,298	0,235	0,206	0,352	0,233	0,341
87	Tekirdağ	Çorlu	0,657	0,175	0,291	0,480	0,205	0,241	0,260	0,339
88	İstanbul	Büyükkçekmece	0,694	0,175	0,309	0,489	0,103	0,308	0,227	0,339
89	Ankara	Sincan	0,781	0,224	0,186	0,356	0,212	0,158	0,433	0,338
90	Gaziantep	Şahinbey	0,601	0,167	0,290	0,269	0,320	0,439	0,320	0,335
91	Konya	Ereğli	0,669	0,315	0,250	0,285	0,114	0,385	0,267	0,335
92	Sakarya	Serdivan	0,713	0,202	0,299	0,498	0,099	0,239	0,060	0,330
93	İstanbul	Esenyurt	0,694	0,150	0,269	0,353	0,191	0,297	0,413	0,329
94	Samsun	İlkadım	0,614	0,100	0,269	0,434	0,289	0,246	0,440	0,329
95	Konya	Karatay	0,712	0,344	0,051	0,296	0,124	0,333	0,420	0,325
96	İzmir	Karabağlar	0,729	0,179	0,191	0,453	0,209	0,037	0,420	0,323
97	Hatay	İskenderun	0,649	0,117	0,255	0,428	0,255	0,245	0,287	0,322
98	Adana	Çukurova	0,486	0,050	0,275	0,618	0,217	0,239	0,520	0,321
99	İzmir	Buca	0,718	0,108	0,193	0,459	0,185	0,106	0,567	0,319
100	İzmir	Torbali	0,681	0,179	0,253	0,323	0,138	0,356	0,333	0,319
101	Balıkesir	Alteylül	0,755	0,150	0,261	0,449	0,132	0,283	0,000	0,319
102	Aydın	Nazilli	0,640	0,092	0,255	0,401	0,198	0,524	0,080	0,317
103	Diyarbakır	Yenişehir	0,500	0,292	0,292	0,566	0,169	0,306	0,167	0,314
104	Kayseri	Talas	0,654	0,287	0,155	0,511	0,022	0,100	0,393	0,313
105	Mersin	Akdeniz	0,602	0,300	0,187	0,224	0,289	0,354	0,080	0,313
106	Erzurum	Palandöken	0,661	0,205	0,243	0,386	0,183	0,233	0,093	0,310
107	Kocaeli	Derince	0,533	0,208	0,275	0,428	0,099	0,256	0,407	0,309
108	Diyarbakır	Kayapınar	0,541	0,360	0,217	0,297	0,203	0,233	0,120	0,309
109	Kocaeli	Gölcük	0,594	0,217	0,174	0,464	0,178	0,206	0,220	0,307
110	Mersin	Tarsus	0,506	0,295	0,266	0,306	0,166	0,382	0,120	0,307
111	Kayseri	Kocasinan	0,497	0,142	0,241	0,356	0,257	0,404	0,340	0,307
112	Manisa	Salihli	0,605	0,242	0,275	0,308	0,164	0,370	0,000	0,306
113	Manisa	Turgutlu	0,729	0,243	0,186	0,330	0,136	0,219	0,040	0,300
114	İstanbul	Sultangazi	0,780	0,224	0,069	0,261	0,197	0,137	0,387	0,298

115	Balıkesir	Edremit	0,482	0,154	0,250	0,428	0,333	0,487	0,080	0,296
116	Hatay	Defne	0,686	0,329	0,052	0,356	0,096	0,217	0,120	0,293
117	Diyarbakır	Bağlar	0,514	0,445	0,223	0,108	0,134	0,256	0,153	0,286
118	İzmir	Menemen	0,673	0,117	0,159	0,403	0,159	0,069	0,440	0,284
119	İzmir	Ödemiş	0,746	0,177	0,162	0,305	0,028	0,306	0,207	0,284
120	Muğla	Fethiye	0,454	0,083	0,277	0,454	0,281	0,223	0,113	0,280
121	Ankara	Pursaklar	0,662	0,359	0,049	0,397	0,037	0,054	0,127	0,277
122	Mersin	Toroslar	0,599	0,262	0,213	0,285	0,058	0,204	0,227	0,277
123	Samsun	Çarşamba	0,596	0,330	0,179	0,230	0,045	0,185	0,247	0,274
124	Adana	Sarıçam	0,694	0,281	0,135	0,312	0,097	0,067	0,093	0,274
125	Malatya	Battalgazi	0,496	0,170	0,256	0,285	0,184	0,267	0,227	0,272
126	Mersin	Yenişehir	0,351	0,238	0,216	0,231	0,121	0,256	0,140	0,264
127	Kahramanmaraş	Onikişubat	0,689	0,075	0,306	0,303	0,119	0,167	0,000	0,262
128	Mersin	Erdemli	0,550	0,217	0,132	0,360	0,129	0,167	0,160	0,262
129	Kocaeli	Körfez	0,498	0,108	0,254	0,361	0,156	0,235	0,173	0,261
130	Muğla	Milas	0,646	0,025	0,268	0,317	0,166	0,239	0,040	0,257
131	Mersin	Mezitli	0,356	0,179	0,169	0,569	0,119	0,133	0,147	0,254
132	Adana	Ceyhan	0,655	0,095	0,130	0,281	0,149	0,171	0,060	0,239
133	Şanlıurfa	Karaköprü	0,484	0,033	0,193	0,362	0,208	0,200	0,187	0,238
134	Mardin	Artuklu	0,557	0,108	0,202	0,216	0,108	0,200	0,233	0,233
135	Adana	Kozan	0,485	0,220	0,155	0,250	0,150	0,089	0,140	0,232
136	Ordu	Ünye	0,542	0,294	0,120	0,148	0,156	0,023	0,173	0,232
137	Ordu	Altınordu	0,452	0,092	0,183	0,360	0,236	0,037	0,147	0,229
138	Samsun	Bafra	0,494	0,118	0,243	0,269	0,097	0,189	0,040	0,224
139	Van	İpekyolu	0,244	0,202	0,237	0,176	0,199	0,250	0,173	0,213
140	Kahramanmaraş	Dulkadiroğlu	0,737	0,083	0,012	0,143	0,212	0,117	0,000	0,211
141	Şanlıurfa	Siverek	0,523	0,342	0,096	-0,081	0,077	0,285	0,060	0,206
142	Van	Tuşba	0,513	0,233	0,133	0,176	-0,014	0,117	0,193	0,205
143	Kahramanmaraş	Elbistan	0,491	0,092	0,137	0,244	0,187	0,056	0,100	0,202
144	Mardin	Kızıltepe	0,423	0,133	0,201	0,018	0,195	0,235	0,160	0,195
145	Şanlıurfa	Eyyübiye	0,642	0,108	0,158	-0,142	0,118	0,221	0,060	0,176
146	Gaziantep	Nizip	0,480	0,093	0,126	0,121	0,125	0,000	0,040	0,160
147	Van	Edremit	0,282	0,000	0,064	0,218	0,148	0,004	0,000	0,143
148	Şanlıurfa	Viranşehir	0,323	0,250	0,082	-0,101	0,104	0,119	0,040	0,133
149	Van	Erciş	0,366	0,174	-0,011	0,041	0,060	0,087	0,100	0,127
150	Diyarbakır	Ergani	0,268	0,125	0,000	0,010	0,093	0,000	0,093	0,093

* Tablodaki sıralama İGE-İ skorlarına göre düzenlenmiştir.

EK II: İGE-İ Veri Tabanı Tablosu

	DEĞİŞKEN	KAYNAK	DÖNEM
YÖNETİŞİM ENDEKSİ	Belediye Bilgi Paylaşımı ve Saydamlık Endeksi	Belediye Faaliyet Raporları Belediye Resmi İnternet Siteleri	2014-2015
	Belediyeye Erişim Endeksi	Belediye Resmi İnternet Siteleri Gizi Müşteri Yöntemi	2016
	Belediye Sosyal Medya Kullanım Endeksi	Belediye Faaliyet Raporları Belediye Resmi İnternet Siteleri	2014-2015
	Seçimlere Katılım Oranı	TÜİK / Yüksek Seçim Kurulu İstatistikleri	2014
SOSYAL KAPSAMA ENDEKSİ	Aileye Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği	Belediye Faaliyet Raporları Belediye Resmi İnternet Siteleri	2014-2015
	Aileye Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı		
	Çocuklara Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği		
	Çocuklara Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı		
	Gençlere Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği		
	Gençlere Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı		
	Hasta ve Yaşlılara Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği		
	Hasta ve Yaşlılara Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı		
	Kadınlara Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği		
	Kadınlara Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı		
	Mültecilere Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği		
	Mültecilere Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı		
EKONOMİK DURUM ENDEKSİ	Alışveriş Merkezi Varlığı	AMPD Verileri / Web Taraması	2016
	Alışveriş Merkezi Sayısı	AMPD Verileri / Web Taraması	2016
	Banka Çeşitliliği	TBB verileri	2016
	Onbin Kişiye Düşen Banka Şube Sayısı	TBB verileri	2016
	Kıralık Konut Piyasa Bedeli (m2)	Hürriyet Emlak / Sahibindex	2015-2016
	Satılık Konut Piyasa Bedeli (m2)	Hürriyet Emlak / Sahibindex	2015-2016
	Satılık Konut Piyasa Bedelindeki Yıllık Değişim (m2)	Hürriyet Emlak / Sahibindex	2015-2016
	On bin Kişiye Düşen Mini Market Sayısı	Marketlerin Web Siteleri	2016
	On bin Kişiye Düşen Süpermarket Sayısı	Marketlerin Web Siteleri	2016
	Hipermarket Varlığı	Marketlerin Web Siteleri	2016
	Yaş Bağımlılık Oranı	TÜİK ADNKS-2015	2015

EĞİTİM ENDEKSİ	Okur-Yazar Oranı	TÜİK-Eğitim İstatistikleri 2015	2015
	Okur-Yazar Kadın Oranı	TÜİK-Eğitim İstatistikleri 2015	2015
	Hiç Eğitim Almamış Kadın Oranı	TÜİK-Eğitim İstatistikleri 2015	2015
	Üniversite Mezunu Oranı	TÜİK-Eğitim İstatistikleri 2015	2015
	Üniversite Mezunu Kadın Oranı	TÜİK-Eğitim İstatistikleri 2015	2015
	Ortalama Eğitim Süresi	TÜİK-Eğitim İstatistikleri 2015	2015
	Kadınlarda Ortalama Eğitim Süresi	TÜİK-Eğitim İstatistikleri 2015	2015
SAĞLIK ENDEKSİ	Kaba Ölüm Hızı	TÜİK ADNKS-2015	2015
	On bin Kişiye Düşen Ambulans Sayısı	Sağlık Bakanlığı	2016
	On bin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	TEB	2016
	Hastane Varlığı	Sağlık Bakanlığı	2016
	Toplam Hastane Sayısı	Sağlık Bakanlığı	2016
SOSYAL YAŞAM ENDEKSİ	Özel Müze Varlığı	Kültür Bakanlığı	2016
	Sinema Sayısı	Web Taraması	2016
	Tiyatro Sayısı	Web Taraması	2016
	Sosyal ve Kültürel Hizmetlerin Çeşitliliği	Belediye Faaliyet Raporları	2014-2015
	Sosyal ve Kültürel Hizmetlerin Kalite Puanı	Belediye Faaliyet Raporları	2014-2015
	Alışveriş Merkezi Varlığı	AMPD Verileri/Web Taraması	2016
BELEDİYE ÇEVRESEL PERFORMANS VE ULAŞIM ENDEKSİ	Sokak Hayvanlarına Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği	Belediye Faaliyet Raporları	2014-2015
	Sokak Hayvanlarına Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı	Belediye Faaliyet Raporları	2014-2015
	Çevreye Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği	Belediye Faaliyet Raporları	2014-2015
	Çevreye Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı	Belediye Faaliyet Raporları	2014-2015
	Metro, Hafif Metro, Tramvay Hattı Varlığı	Web Taraması	2016

Kaynakça

- David J. K., C. L. Shook, "The Application Of Cluster Analysis in Strategic Management Research: An Analysis and Critique", *Strategic Management Journal*, Vol.17, pp.441-458, 1996.
- DPT, İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması, Ankara, 1996.
- DPT, İlçelerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması, Ankara, 2004, www.kalkinma.gov.tr/DocObjects/Download/8142/ilce.pdf
- DPT, İllerin ve Bölgelerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması, Ankara, 2003, www.kalkinma.gov.tr/DocObjects/Download/8143/2003-05.pdf
- Hair, F.J, vd.; *Multivariate Data Analysis*, Fifth Edition, Prentice-Hall International Inc., 1998.
- Hürriyet Emlak, *Emlak Endeksleri*, <http://www.hurriyetemlak.com/Emlak-Endeksi/Detayli-Analiz>
- İNGEV, İnsani Gelişme Nedir, <http://ingevev.org/hakkimizda/insani-gelisme-nedir/>
- Kalkınma Bakanlığı, İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması-2011, http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/view/14197/BASIN_A% C3% 87IKLAMASI-sege_2011-v6.pdf
- Sahibindex, *Emlak Endeksleri*, <https://www.sahibinden.com/emlak-endeksi-tanitim>
- Şeker, Murat; İstanbul'da Yaşam Kalitesi Araştırması, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Yayın No: 2010-13, İstanbul, 2011, <http://www.ito.org.tr/itoyayin/0023050.pdf>
- Şeker, M. vd; *Küresel Rekabet Endeksi 2012 – 81 İl 26 Bölge*, İstanbul Kalkınma Ajansı Projesi, İstanbul 2012.
- Şeker, M. vd; İstanbul Rekabet Endeksi – 39 İlçe, İstanbul Kalkınma Ajansı Projesi, İstanbul 2012.
- Şeker, M.; İstanbul'da Kentsel Yaşam Kalitesi Araştırması**, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Proje İstanbul, 2012.
- Şeker, M., A. Saldanlı, H. Bektaş; TR63 Bölgesi (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye) Yaşam Kalitesi Araştırması**, DOĞAKA Yayınları, Hatay, 2014.
- Şeker, M., A. Saldanlı, H. Bektaş; İller Arası Rekabet Endeksi 2013-2014**, Kayseri Ticaret Odası, Kayra Ofset, Kayseri, 2015.
- Şeker, M., A. Saldanlı, H. Bektaş; TRC2 Bölgesi (Diyarbakır, Şanlıurfa) Yaşam Kalitesi Araştırması**, Karacadağ Kalkınma Ajansı Yayınları, Diyarbakır, 2016.
- Türkiye Bankalar Birliği, **İstatistikler**, <https://www.tb.b.org.tr/tr>
- Türkiye İstatistik Kurumu, **İstatistikler**, <https://www.tuik.gov.tr>
- Ulusoy, A.; Şeker, M.; Bektaş, H.; Aslantürk, O.; *Trabzon'da Yaşam Kalitesini Geliştirme ve Modelleme Projesi*, DOKA Mali Destek Programı, Trabzon, 2013.
- UNDP, *Human Development Reports*, NY, USA, 1990-2015.

ingev/ İNSANI
GELİŞME
VAKFI

İNGEV Yayınları

www.ingev.org